स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना
(Local Disaster and Climate Resilience Plan - LDCRP)
२०८१

क्षमता तथा स्रोत नक्शा

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना-२०८०

चुरे गाउँपालिका ,कैलाली

निर्माण निर्देशिका : स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, मस्यौदा २०७४,

दस्तावेज : **स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना-२०८१**

सर्वाधिकार : चुरे गाँउपालिका कैलाली

समन्वय तथा सहकार्य : स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग : **युनिसेफ नेपाल कैलाली,**

पत्र सङ्ख्याः
चलानीनम्बर :

शुभकामना

नेपाल सरकारबाट जारी विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति २०६६, मा व्यवस्था भए बमोजिम विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहसम्म विस्तार गरी स्थानीयतहका सबै विकास नीति तथा कार्यक्रममा मूलप्रवाहीकरण गर्नको लागि स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना आवश्यक हुन्छ । दिगो विकास लक्ष्यले निर्दिष्ट गरेको लक्ष्य हासिल गर्न विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई मुलप्रवाहीकरण गर्नु अत्यावश्यक रहेको छ ।

चुरे गाँउपालिका विपद् जोखिमका दृष्टिकोणबाट उच्च संकटासन्न अवस्थामा रहेको छ । हालका दिनहरुमा विपदका घटनाहरुमा तिब्र रुपमा पुनरावृत्ती भैरहको छ । स्थानिय स्तरमा सम्भावित विपद् जोखिम पहिचान गरि सो अनुकूल पुर्वतयारी गरि सम्भावित विपदका बेलामा हुनसक्ने क्षतिलाई न्युनीकरण गर्नका लागि आवश्यक प्रयास गर्नपर्ने टड्कारो आवश्यकता भै सकेको छ । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधान अनुसार सम्पन्न स्थानीय तहको निर्वाचन बाट हामी चुरे गाँउपालिका जनप्रतिनिधिका रूपमा निर्वाचित भएर आईरहदा हामीसँग जनताका थुप्रै अपेक्षाहरू थिए । हामी सँग ती अपेक्षाहरूलाई साकार पार्ने इच्छा शक्ति पनि छ । हामीले चुरे गाँउपालिकालाई समुन्नत तथा विपद उत्थानशिल चुरे गाँउपालिकारूपमा विकासको नयाँ फराकिलो राजमार्गमा हिडाउने जिम्मापाएका छौ ।

तसर्थ विपद उच्चजोखिममा रहेको यस चुरे गाँउपालिका दिगो बिकासमा टेवा पुगाउनका लागि स्थानिय विपद तथा जलवायु उत्थानशिल योजना तयार गरि कार्यान्वयन गर्नपर्ने आवश्यकता छ । साथै वास्तविक रुपमा विपद् पुर्वतयारी तथा व्यवस्थापन गर्ने विषयमा ज्ञान, सिप र क्षमतामा विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । विपद् पछिको कार्यमा मात्र केन्द्रित हुनु मात्र नभई विपद् व्यवस्थापनका तिनवटा चरणहरुलाई केन्द्रित गरि गर्नुपर्ने क्रियाकलापहरुलाई अगाडी बढाउनु पर्ने नितान्त आवश्यकरहेको हुँदा यो स्थानिय विपद तथा जलवायु उत्थानशिल योजना तयार गरिएको छ । यस योजना तयारीका क्रममा आवश्यक सहयोग, सल्लाह तथा नेतृत्वदायी भुमिका निर्वाह गर्नुहुने चुरे गाँउपालिका उपध्यक्ष ७ वटै वडा अध्यक्षहरु, लगायत सम्पुर्ण कार्यपालिका सदस्यहरु, वडा सदस्यहरु लगायत यस चुरे गाँउपालिका प्रमुख प्रशाकिय अधिकृत,विपद व्यवस्थापन शाखा प्रमुख, योजना शाखा प्रमुख लगायत सबै कर्मचारीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस चुरे गाँउपालिकाको स्थानिय विपद तथा जलवायु उत्थानशिल योजना तयारीका क्रममा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउनु हुने, **युनिसेफ नेपाल कैलाली,** लाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै योजना तयारीका क्रममा निरन्तर अथक प्रयास गर्नु हुने सवैलाई विशेष धन्वाद प्रदान गर्दछु ।

अध्यक्ष
चुरे गाँउपालिका

पत्र सङ्ख्याः
चलानी नम्बर :

शुभकामना

नेपाल सरकारबाट जारी विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति २०६६, मा व्यवस्था भएबमोजिम विपद् जोखिम व्यवस्थापन लाई स्थानीय तहसम्म विस्तार गरी स्थानीयतहका सबै विकास नीति तथा कार्यक्रममा मूलप्रवाहीकरण गर्नको लागि स्थानीयविपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना आवश्यक हुन्छ । दिगो विकास लक्ष्यले निर्दिष्ट गरेको लक्ष्य हासिल गर्न विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई मुलप्रवाहीकरण गर्नु अत्यावश्यक रहेको छ । स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानसिल योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०७४, २०६४ले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई खोज तथा उद्धार र प्राथमिक उपचार सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्ने र प्रभावितहरुलाई राहत वितरण गर्दा स्थानीय उद्धार समिति मार्फत गर्ने र प्राथमिक उपचार सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यो योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनले चुरे गाँउपालिकाका लाई विपद्बाट उत्थानशील समाजको रुपमा स्थापित गर्ने लक्ष्यमा सहायक सिद्ध हुनेछ भन्ने बिश्वास लिएको छु ।

चुरे गाँउपालिकाका बिपद् तथा जलबायु उत्थानशिल योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न स्थानीय समुदायसँग सहकार्य गर्न ईच्छुक रहेको जानकारी गराउँदछु । यसै कुरालाई हृदयंगमन गरी चुरे गाँउपालिकाकाका विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनिति तयार गरी यस पालिकाको विपद्को क्षेत्रमा सरकारी तथा गैर सरकारी प्रयासलाई एकिकृत गर्ने उदेश्य यस योजनाले लिएको छ ।

अन्त्यमा, स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशीलयोजनाको दस्तावेज निर्माणमा सहयोग गर्नुहुने सम्पुर्ण सहयोगी हातहरुलाई हार्दिक धन्यबाद दिन चाहन्छु । साथै यो स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

उपाअध्यक्ष
चुरे गाँउपालिका

पत्र सङ्ख्याः
चलानीनम्बर :

शुभकामना

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानसिल योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०७४, राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य ढाँचा २०७५, विपद् जोखिमन्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६, अनुरुप निर्माण भएको यो योजना चुरे गाँउपालिकाका र स्थानीय समुदायको साझा सम्पति हो । यो योजनाले स्धानीय तहको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका निर्दिष्ट गरेका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न सहयोगी हुनेछ । चुरे गाँउपालिकाका बिपद् तथा जलबायु उत्थानशिल योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न स्थानीय समुदायसँग सहकार्य गर्न ईच्छुक रहेको जानकारी गराउँदछु ।

अन्तमा, यो विपद् तथा जलवायु उत्थानील योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सूचना संकलन तथा अन्य विविध सहयोग गर्नुहुने स्थानीय विपद् तथा जोखिम उत्थानशील समितिका सदस्यहरू, यस कार्यका लागि प्राथमिकता दिनुहुने चुरे गाँउपालिकाका अध्यक्ष, उप अध्यक्ष, वडा अध्यक्ष र जनप्रतिनिधिज्यूहरू र यस कार्यलाई महत्व दिई आर्थिक तथा प्राविधिक रूपमा सहयोग पुऱ्याउने , **युनिसेफ नेपाल कैलाली,,** लाई धन्यवाद् दिदैं रणनीति अनुसारको यो स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशीन योजना कार्यान्वयन प्रक्रियामा प्रभावकारी रूपमा कार्यन्वयन गर्न प्रतिवद्द छु । साथै यस पालिकाका स्थानीय जनता, जनप्रतिनिधिज्यूहरू, राजनीतिकदलहरु तथा अन्य सरोकारवाला व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरुलाई यो योजनाको सफल कार्यान्वयनमा पनि उतिकै साथ सहयोग र समन्वयका लागि सबैसंग अनुरोध गर्दै स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद ।

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
चुरे गाँउपालिका

विपद् तथा जलवायु सम्बन्धी केहि शब्दावलीहरु

प्रकोप (Hazard)	एक प्रक्रिया, दृश्य, मानव क्रियाकलाप वा परिस्थिति जसले जनधनको नोक्सानी, घाइते हुने सम्भावना वा अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धी असरहरू, सम्पतीमा क्षति साथै आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय अवरोध ल्याउन सक्छ ।
विपद् (Disaster)	विपद् भन्नाले कुनै स्थानमा आपत्कालिन अवस्था सिर्जना भई जन वा धनको क्षतिको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकुल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक विपद् सम्झनु पर्दछ ।
संकटासन्नता (Vulnerability)	तुलनात्मक रुपमा कम क्षमता भएका त्यस्तो व्यक्ति वा सामाजिक समूह जो सङ्ग सम्भावित प्रकोपको सामना, रोकथाम गर्न र पुनस्थापित हुन कुनै स्रोत साधन र उपाय हुदैन भने त्यसलाई संकटासन्नता भनिन्छ । वा संकटासन्नता भन्नाले खतरामा भएका हुनसक्ने जोखीमका तत्वहरु वा जोखीमको अवस्थामा रहेका व्यक्तिहरु भन्ने बुझिन्छ ।
सम्मुखता(Exposure)	प्रकोपबाट विपद् उत्पन्न हुन सक्ने क्षेत्रतर्फ उन्मुख रहेका मानिस, सम्पत्ति, प्रणाली वा अन्य तत्वहरूको उपस्थितिलाई नै सम्मुखता भनिन्छ । ती तत्वहरू प्रकोपको सम्मुख हुन्छन् र प्रकोपबाट उत्पन्न हुन सक्ने विपद्बाट प्रभावित हुन सक्दछन् ।
क्षमता(Capacity)	संस्था, समुदाय वा समाज संग उपलब्ध भएको सवै प्रकारका बलिया पक्षहरु, विशेषताहरु, श्रोतहरुको समग्र पक्ष जस्ले विपदको जोखिम कम गर्न, व्यवस्थापन गर्न र उत्थानशिलता बलियो बनाउँछ ।
विपद् जोखिम(Disaster Risk)	कुनै निश्चित समयमा प्रकोप, सम्मुखता, संकटासन्नता र क्षमताको अन्तरक्रियाबाट समुदाय अवथा समाजमा मृत्यु हुन सक्ने, घाइते हुन सक्ने र सम्पतीको क्षतिहुन सक्ने संभावित अवस्था ।
रोकथाम (निवारण) (Prevention)	अहिले अवस्थित रहेको जोखिम र नयां विपदको जोखिम हुन नदिने क्रियाकलापहरु र उपायहरु ।
अल्पीकरण (Mitigation)	विपद्मा पर्नु भन्दा पहिले विपद्को असर वा प्रभावलाई कम वा न्यून गर्नका लागि संचालन गरीने कार्य वा उपायहरुलाई अल्पीकरण भनिन्छ । यस अनर्तगत संरचनात्मक र गैर संरचनात्मक अल्पीकरणका कार्य वा उपायहरु पर्दछन ।
अनूकुलन(Adaptation)	जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असरहरू सँग घुलमिल हुनसक्ने गरी अर्थपूर्ण वातावरण सिर्जना गर्न गरिने कार्यहरु ।
विपद् प्रतिकार्य (Response)	विपद्को घटना घट्ना साथ तत्कालै गरिने खोज, उद्धार एवम राहात सँग सम्बन्धित कार्य सम्झनुपर्छ र सो शव्दले विपद् प्रतिकार्यको पूर्वतयारीलाई समेत जनाँउछ ।
पूर्वतयारी (Preparedness)	सम्भावित वा हालको प्रकोप घटना अथवा प्रकोप अवस्थाका असरहरूको प्रभावकारी ढंगले पूर्वानुमान गर्न सक्ने, प्रतिकार्य गर्नसक्ने र त्यसबाट पुनर्लाभ लिन सक्ने सरकारी निकाय, प्रति कार्य तथा पुनर्लाभमा काम गर्ने संस्था, समुदाय र स्वयंसेवक व्यक्तिहरूद्वारा विकसित ज्ञान तथा क्षमता ।

विपद् पुनर्लाभ (Disaster Recovery)	विपद्को घटनापछि गरिने पुननिर्माण एवम पुनर्स्थापनासँग सम्बन्धित कार्य सम्झनु पर्छ ।
उत्थानशील (Resilience)	"उत्थानशीलता" भन्नाले प्रकोप सम्मुखतामा रहेका प्रणाली, समुदाय वा समाजमा अन्तर्निहित क्षमता जसले प्रकोपका असरहरूलाई समयमा नै प्रभावकारी ढंगले प्रतिरोध, शमन वा समायोजन गर्नुका साथै पूर्वास्थामा फर्कन सामर्थ गराउँछ । यस अन्तर्गत आधारभूत संरचनावा सेवा-प्रणालीको संरक्षण एवं पुनर्स्थापना लगायत पर्दछन् ।
विपद् खोज तथा उद्धार समूह	विपद्को अवस्थामा खोजी तथा उद्धार गर्न क्रियाशील वा विपद् व्यवस्थापनको लागि परिचालन गर्न तयार गरिएको विशिष्टीकृत खोज तथा उद्धार समूह सम्झनुपर्छ र सो शब्दले मानवीय सहायताकर्मीलाई समेत जनाउँछ ।
विपद् जोखिमन्यूनीकरण	विपद् पूर्व गरिने जोखिमको विश्लेषण तथा मुल्याङ्कन, विपद् रोकथाम वा विपद्बाट हुने क्षतिको न्यूनिकरण तथा विकासका कार्यमा विपद् जोखिमलाई कम गर्ने सम्बन्धी कार्य सम्झनु पर्छ ।
विपद् व्यवस्थापनः	विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य र विपद् पूनर्लाभसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण क्रियाकलाप सम्झनु पर्छ ।

विपद् व्यवस्थापनमा प्रयोग हुने केही महत्वपूर्ण शब्दावली

नेपाली शब्द	अङ्ग्रेजी शब्द
भवन निर्माण संहिता	Building Code
क्षमता	Capicity
क्षमता विकास	Capacity Building
जलवायु परिवर्तन	Climate Change
आपत्कालीन व्यवस्थापन	Emergency Managemet
सामना क्षमता	Coping Capicity
विपद्	Disaster
विपद् जोखिम	Disaster Risk
विपद् व्यवस्थापन	Disaster Management
विपद् जोखिम व्यवस्थापन	Disaster Risk Management
पूर्वचेतावनी प्रणाली	Early Warning System
वातावरणीय ह्रास	Environmental Degradation
सम्मुखता	Exposure
पूर्वानुमान	Forecast
भौगर्भिक प्रकोप	Geological Hazard
प्रकोप	Hazard
पूर्वतयारी	Preparedness
रोकथाम	Prevention
पुनर्लाभ	Recovery
उत्थानशील	Resilience
प्रतिकार्य	Response
प्रबलीकरण	Retrofiting
जोखिम	Risk
जोखिम विश्लेषण	Risk Assessment
जोखिम व्यवस्थापन	Risk Management
जोखिम स्थानान्तरण	Risk Transfer
सङ्कटासन्न/सङ्कटासन्नता	Vulnerable/Vulnerability
प्रारम्भिक द्रुत लेखा-जोखा	Initial Rapid Assessment (IRA)

कार्यकारी सारांश

नेपाल बाढी, पहिरो, भूकम्प, महामारी, आगलागी, हावाहुरी, चट्याङ्ग, असिना, लू, शीतलहर, खडेरी, हिमताल विस्फोट तथा हिमपहिरोको उच्च जोखिममा रहेको मलुक हो । जलवायु जन्य परिवतर्नका कारण पर्ने प्रतिकुल प्रभावबाट पनि नेपाल संवेदनशील अवस्थामा रहेको छ । विश्व मानचित्रमा नेपाल भुकम्पीय जोखिमको हिसावले ११ औं जोखिम, बाढी पहिरोको हिसावले ३० औं जोखिम र जलवायू परिवर्तनको जोखिमको हिसावले नेपाल विश्वमा चौथो जोखिममा पर्दछ । कैलाली जिल्ला पनि यस्ता खालका जोखिमहरु बाट अछुतो रहन सकेको छैन । कैलाली जिल्लाको चुरे गाँउपालिकामा पनि भुकम्प, पहिरो , बाढी ,आगलागी, महामारी, हावाहुरी, चट्याङ्ग, खडेरी, जंगली जनावर तथा जलवायु परिवर्तन जस्ता प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ । यस सन्दर्भमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत "विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६" विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापान ऐन २०७४, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८ तथा यसको परिमार्जन मस्यौदा निर्देशिका २०७४ मा व्यवस्था भए बमोजिम विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनको क्षेत्रमा पूर्वतयारी, रोकथाम, अल्पिकरण, प्रतिकार्य, पुनस्थापन र पुर्ननिर्माण तथा अनुकुलनको कार्यलाई विशेष महत्व दिइएको छ । विपद् उत्थानशील समाज निर्माणका लागि विकास योजनामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशिलताको सवाललाई एकीकृत रुपमा मूलप्रवाहीकरण गर्न जिम्मेवार निकायले पहल लिन आवश्यक देखिन्छ । यस सन्दर्भमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशिलता लाई केन्द्र देखि स्थानीय तह सम्म विस्तार गरी सबै तहका विकास नीति तथा कार्यक्रममा मूलपव्राहीकरण गर्नुपर्ने यथार्थतालाई आत्मसात गरी दिगो विकासको मान्यतालाई सुनिश्चित गर्न प्रभावित सबै वर्ग, समदुाय एवं क्षेत्रको पहुँच र स्वामित्व स्थापित हुने गरी स्थानीय श्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम परिचालन गर्नुपर्ने आजको आवश्यकता हो । यस प्रक्रियालाई सहभागिता मूलक, पारदर्शी, उत्तरदायी, समावेशी र जिम्मेवार बनाउन विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ को मूलभावना तथा मर्मलाई आत्मसात गर्दै विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ परिच्छेद ७, दफा १७ तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा १(न) ले दिइएको अधिकार प्रयोग गरी समावेशी र जलवायू उत्थानशीलताका विषयहरु समेत समावेश गर्दै चुरे गाँउपालिकामा विपद् शाखा, **युनिसेफ नेपाल कैलाली,,** आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना, २०८१ निर्माण गरी कको कार्यपालिकाको बैठकले अनुमोदन गरेको मिति देखी लागु हुने छ ।

तालिका नं.१: योजनाको सारसंक्षेप (**पालिका वस्तुगत विवरण Municipal Profile Document,** २०७५)

ljifo ;"rL

विपद् तथा जलवायु सम्बन्धी केहि शब्दावलीहरु..

विपद् व्यवस्थापनमा प्रयोग हुने केही महत्वपूर्ण शब्दावली..

कार्यकारी सारांश ....

खण्ड - १: प्रारम्भिक परिचय १

१.१.१. पृष्ठभुमी... १

१.१.२. स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजनाको परिचय र उद्देश्य................ २

१.१.३. योजनाको आवश्यकता तथा महत्व ३

१.१.४. योजनाका सीमा.. ३

१.१.५.योजना निर्माण प्रक्रिया विधि ४

१.१.६.योजना कार्यान्वयन रणनीति : ७

१.१.७. योजनाको अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन.......................................८

१.२.१. गाँउपालिकाको भौगोलिक तथा समाजिक अवस्था ८

१.२.१.४.मौसम तथा जलवायुको अवस्था ११

१.२.१.७. जलवायु परिवर्तन तथा अन्य विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापन १३

१.२.१.८.मातृभाषाको आधारमा जनसङख्या विवरण...१४

१.२.१.९. ५ वर्ष उमेर समूह तथा लिङ्ग अनुसारको जनसंख्या १४

१.२.१.१०. वडागत रुपमा जनसंख्याको वितरण १५

१.२.१.११. अपांगताको आधारमा जनसंख्या १५

२.१.जोखिम विश्लेषण १६

२.१.१.भूकम्पिय जोखिम विश्लेषण.. १९

२.१.२. बाढी जोखिम विश्लेषण.. २०

२.१.३. हावाहुरीको जोखिम.. २०

२.१.४. पहिरोको जोखिम विश्लेषण २०

२.१.५. वन्यजन्तुबाट क्षतिको जोखिम २०

२.१.६. अन्य प्रकोपहरुको जोखिम... २०

२.२. प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरण २१

२.३. प्रकोप नक्सांकन २३

२.४. विपदको ऐतिहासिक समयरेखा... ४१

२.५. प्रकोप, मौसमी र बालीपात्रो विश्लेषण ५६
२.५.१. प्रकोप पात्रो ५६
२.५.२. मौसमी पात्रो ५८
२.५.२. बालीपात्रो ५८
२.६.१. सरोकारवाला व्यक्तितथा संघसंस्थाहरूको विवरण ६०
खण्ड ३: दिर्घकालिन सोच तथा नीति ९९
३.१. दिर्घकालिन सोंच : ९९
३.२. ध्येय : ९९
३.३.लक्ष्य : ९९
३.४.उद्देश्यहरू: ९९
३.५. नीति तथा रणनीतिहरुः १००
४.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्व तयारी,रोकथाम, अल्पीकरण र अनुकूलनका योजनाहरु १०२
४.१.१ नीतिगत व्यवस्था तथा निर्णयः १०२
४.१.२ जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि : १०२
४.१.३ जोखिम न्यूनीकरण : ११०
४.१.४ आपत्कालीन पूर्व तयारी : १११
४.२ विपद्को समयका प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू (घटना घटेको दिन देखि ४५ दिन सम्म) ११३
४.३ विपद् पश्चात्का पुर्नलाभ अर्न्तगत पुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माणका क्रियाकलापहरू ११५
४.४ गाँउपालिका भित्र रहेका वडाअनुसार योजनाको विवरण ११७
५.१ योजना प्रक्रियामा स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्ययोजनाको समायोजन १२२
५.२ स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको कार्यान्वयन १२२
५.३ स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको प्रगति र मुल्याङ्कन १२३
६.१ पृष्ठभूमि १२५
६.२ उद्देश्य १२५
६.३ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन १२६
६.४ फिल्ड अवलोकन तथा वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुगमन योजना १२६

खण्ड ७ :अनुसूचीहरू १२७
अनुसुची १ :विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिका सदस्यहरुको नामावली १२७
अनुसुची २ :योजना तर्जुमा समन्वय समितिका सदस्यहरुको नामावली.....................१२९
अनुसुची ४ :खोज तथाा उद्धार कार्यदलका सदस्यहरुको नामावली १३०
अनुसुची ५ :प्राथमिक उपचार कार्यदल सदस्यहरुको नामावली १३०
अनुसुची ६ :पुर्व चेतावनी प्रणालि कार्यदलका सदस्यहरुको नामावली १३१
अनुसूची ८ : मुख्य सरोकारवालाहरुको नामावली १३१
अनुसूची ९ : विपद् प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम.. १३३
अनुसुची १०: फिल्ड अवलोकन - वातावरणीय विश्लेषण रुजुसूची १३९
अनुसुची ११: वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुगमन योजना १३९

खण्ड - १: प्रारम्भिक परिचय

१.१.१. पृष्ठभुमी

नेपाल विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित प्रकोपहरु बाट प्रभावित छ । ८० प्रतिशत भन्दा बढी जनसंख्या बाढी, पहिरो, हावाहुरी, असिना, आगलागी, भूकम्प र हिमताल विष्फोटन जस्ता प्रकोपहरुको जोखिममा छन् । नेपाल विश्वमा २० औं विपद् संकटासन्न राष्ट्र भित्र पर्दछ । भौगर्भिक रुपले उच्च जोखिममा रहेको कारण जुनसुकै बेला जान सक्ने प्रलयकारी भूकम्पको समेत उच्च जोखिममा रहेको छ । विश्वब्यापी रुपमा भूकम्पीय जोखिमका दृष्टिले नेपाल ११ औ तथा जलवायु परिर्वतनका जोखिमको दृष्टिले चौथो स्थानमा रहेको छ

मानविय क्रियाकलापका कारण वाताबरणमा आएको परिवर्तनले विश्वलाई नै चुनौती दिएको छ । अत्याधिक मात्रामा उत्पादन भएको कार्वन तथा अन्य ग्यासका कारण बढ्दै गएको पृथ्वीको तापक्रमका कारण विभिन्न परिवर्तनहरु देखा परेको छ । नेपाल जस्तो मूलक यस परिवर्तनको मारमा छ जहाँ प्रत्यक्ष रुपमा स्वास्थ्य, खानेपानी, जिविकोपार्जन जस्ता क्षेत्रहरुमा यसको गंभिर असर बढ्दै गएको छ भने विभिन्न प्रकारका विपद्हरुको जोखिममा वृद्धि भएको छ । वन विनास, आगलागी तथा डडेलो, अब्यवस्थित भौतिक निर्माणका कारण प्राकृतिक स्रोतको दोहन, प्लाष्टिक जन्य कृषिमा सामाग्रीको प्रयोग, रासायनीक तथा विषाधीहरुको प्रयोग, सरसफाई अभाव, पानीको स्रोतहरुमा आएको कमी, वर्षा तथा मौसममा आएको फरकपना जस्ता समस्याले समुदायलाई थप संकटासन्नतामा पारेको छ । यसर्थ उल्लेखित समस्याको न्यूनिकरण तथा अनुकुलनको अवलम्वन अपरिहार्य रहेको छ ।

चुरे गाँउपालिका पनि विभिन्न बहुप्रकोपको जोखिममा रहेको एक पालिकाको रुपमा रहेको छ । यस चुरे गाँउपालिका बाढी पहिरो, भुकम्प, आगलागी, स्वास्थ्य समस्या (झाडापखला, फ्लु, छालारोग, आँखा संक्रमण र प्रजनन स्वास्थ्य समस्या), विद्युत करेन्ट, सर्पदंश, सवारी दुर्घटना, हावाहुरी, चट्याङ्ग, खडेरी, , जंगली जनावर र जलवायु परिवर्तनको प्रभाव जस्ता प्रकोपहरुको उच्च जोखिममा रहेको छ । यस सन्दर्भमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत "विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०७५" विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापान ऐन २०७४, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८ तथा यसको परिमार्जन मसौदा निर्देशिका २०७४ र चुरे गाँउपालिकाको विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०८१ मा व्यवस्था भए बमोजिम विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनको क्षेत्रमा पूर्वतयारी, रोकथाम, अल्पिकरण, प्रतिकार्य, पुनस्थापन र पुर्ननिर्माण तथा अनुकुलनको कार्यलाई विशेष महत्व दिइएको छ । विपद् उत्थानशील समाज निर्माणका लागि विकास योजनामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशिलताको सवाललाई एकीकृत रुपमा मूलप्रवाहीकरण गर्न जिम्मेवार निकायले पहल लिन आवश्यक भइसकेको छ ।

यस सन्दर्भमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशिलता लाई केन्द्र देखि स्थानीय तहसम्म विस्तार गरी सबै तहका विकास नीति तथा कार्यक्रममा मूलपवाहीकरण गर्नुपर्ने यथार्थता लाई आत्मसात गरी दिगो विकासको मान्यतालाई सुनिश्चित गर्न प्रभावित सबै वर्ग, समदुाय एवं क्षेत्रको पहुँच र स्वामित्व स्थापित हुने गरी स्थानीय श्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम् परिचालन गर्नुपर्ने आजको आवश्यकता हो । यस योजना निर्माण प्रक्रियालाई सहभागितामूलक, पारदर्शी, उत्तरदायी, समावेशी र जिम्मेवार बनाउन विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ को मूल भावना तथा मर्मलाई आत्मसात गर्दै विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापान ऐन २०७४ परिच्छेद ७, दफा १७ तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा १(न) ले दिइएको अधिकार प्रयोग गरी समावेशी र जलवायू उत्थानशीलताका विषयहरु समेत समावेश गर्दै चुरे गाँउपालिकामा र ग्ल्क्ष्ऋभँ नेपालको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा यस स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना,२०८१ निर्माण गरी लागु गरिएको छ ।

१.१.२. स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजनाको परिचय र उद्देश्य

पालिकाका सम्भावित विपद् तथा जलवायुजन्य परिवर्तनको जोखिम न्यूनिकरण तथा पूर्व तयारीका कार्य गर्न, विपद्को प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न र विपद् पश्चात् पुनःस्थापन तथा पुनर्निर्माणका लागि दिशानिर्देश गर्न योजनाबद्ध कार्यक्रम तर्जूमा गरी, कार्यजिम्मेवारी तथा बजेट सहितको ढाँचा प्रस्तुत गर्नु नै यस स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजनाको मुख्य उद्देश्य हो, जसले : चुरे गाँउपालिका भित्रका स्थानीय सरकार, समुदाय र सरोकारवालाको प्रत्यक्ष, समावेशी, र सक्रिय सहभागिताको प्रत्याभूति गरी विपद् व्यवस्थापन चक्र अनुसारका कार्य गर्नेछ ।

चुरे गाँउपालिका भित्रका स्थानीय सरकार, समुदाय र सरोकारवालाको प्रत्यक्ष, समावेशी, र सक्रिय सहभागिताको शुनिश्चित गर्ने । चुरे गाँउपालिका भित्र विपद तथा जलवायु परिवर्तन द्वारा मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, भौतिक तथा प्राकृतिक श्रोतमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभाव न्यूनिकरण गर्ने । चुरे गाँउपालिकामा समावेशी र सहभागीता मूलक विधिको प्रयोग मार्फत् समुदायमा रहेको सङ्कटासन्नताको पहिचान, स्तरीकरण तथा क्षमता विश्लेषण गर्दै जोखिम न्यूनीकरण, पूर्व तयारी, प्रतिकार्य र पुर्नलाभका कार्यहरु गर्न तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका लागि स्थानीय श्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम् परिचालनमा विपद् पूर्व तयारी र जोखिम न्यूनिकरणहरुको गतिविधिहरु संचालन गर्ने आवश्यकता अनुसार विकास प्रक्रियामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशिलतालाई मूलप्रवाहीकरण गर्दै विपद् पूर्व, विपद्को समयमा र विपद् पछि गर्नु पर्ने कार्यलाई प्राथामिकीकरण आधारमा संचालन गर्ने । विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रमलाई स्थानीय तहमा नै संस्थागत गरी आत्मनिर्भर बनाउन र स्थानीय समुदायको साझेदारीमा वृद्धि गर्ने । चुरे गाँउपालिकाका समुदायहरुलाई विपद जोखिमबारे ज्ञानको अभिवृद्धी गरी विपद्को समयमा अति संकटासन्न समुदाय

तथा परिवारहरुलाई पर्ने असरहरुलाई कम गर्दै विपद जोखिम न्यूनीकरणमा सामुदायिक तहको अर्थपुर्ण सहभागिता सूनिश्चित गर्ने तथा बाह्य स्रोतको माध्यमबाट स्थानिय तहमा पूर्वतयारी, जोखिम न्यूनिकरणका उयापहरुको कार्यान्वयन जोड दिने ।

१.१.३. योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

भौतिक, सामाजिक र धारणागत संकटासन्नताको करक तत्वका कारण भुकम्प, पहिरो बाढी, आगलागी, खडेरी, सर्पदंश , जंगली जनावर समस्या, सडक दुर्घटना, हावाहुरी तथा स्वास्थ्य समस्याबाट समुदायहरु थप जोखिममा रहेका छन् आवास, स्वच्छ खानेपानी, खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य तथा सरसफाईका सुविधाहरु, शिक्षा र संरक्षण जस्ता सेवाको सिमितता तथा उपयुक्त व्यवस्थापनको अभावले विपद् प्रभावित समुदायहरुको मुख्य समस्याहरु रहने गरेको छ । भने प्रभावित परिवारहरुसँग त्यसको सामना गर्ने क्षमता समेत निकै कमजोर रहेको हुन्छ । तसर्थ यस्ता समस्याहरुलाई सम्वोधन गर्न स्थानिय प्रकोप, क्षमता र संकटासन्नताको पहिचान र आन्तरिक तथा बाह्य क्षमता वा स्रोत माध्यम बाट समुदायलाई सशक्तीकरण गर्ने र प्रभावकारी समन्वयको संयन्त्र बनाउने निर्णय गर्नु अत्यन्त जरुरी छ ।

विपदको अवस्थामा प्रभावकारी मानवीय सहायता उपलब्ध गराउन तथा सम्भावित विपदको जोखिम कम गर्नका लागि विपद जोखिम न्युनीकरण योजना आवश्यक पर्दछ । विशेष गरी मानवीय सहायता शुनिश्चित गराउन, विपद् जोखिम न्युनीकरणमा समुदायको सहभागितामा सहयोग गर्न, सामाजिक, सांस्कृतिक मर्यादा कायम राखी प्रतिकार्यमा प्रभावितहरुको समान पहुँच शुनिश्चित गर्न र विपद् पश्चात प्रभावितहरुको उचित व्यवस्थापन गर्न, यस योजनाले मार्गनिर्देश गर्नेछ । त्यसका साथै स्थानिय तहलाई श्रोतको सहि पहिचान तथा परिचालन गर्न जवाफदेही र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास गराउन पनि यस योजनाले सहयोग गर्नेछ । यसै आवश्यकतालाई महशुस गर्दै यस चुरे गाँउपालिकामा विपद्बाट हुने क्षतिलाई कम गर्न तथा विपद् पछिको मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाउन पुर्वतयारी दस्तावेजका रुपमा यो विपद् तथा जलवायू उत्थानशिल योजना तयार पारिएको हो ।

१.१.४. योजनाका सीमा

युनिसेफको सहयोगमा चुरे गाँउपालिकाको विपद् व्यवस्थापन समितीका संयोजक तथा सदस्यहरु, योजना निर्माणको लागि यस चुरे गाँउपालिकामा गठन भएको योजना निर्माण समितिका संयोजक तथा सवै सदस्यहरु, विपद् सम्पर्क ब्यक्ति सामाजिक संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरु, महिला, शिक्षकहरु विध्यार्थीहरु लगायत सम्पूर्ण क्षेत्रको सहभागिता संकटासन्नता तथा क्षमताको पहिचान तथा

विश्लेषण (Vulnerability and Capacity Assessment) विभिन्न औजारहरुको प्रयोग गरीएको छ । पालिकाको विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गर्दा पुर्ण रुपमा सहभागितामूलक प्रकृयाका माध्यमबाट गरिएको छ । योजना कार्यान्वयनमा पालिकाको विकास योजनासँग एकिकृत गरि कार्यान्वयनलाई शुनिश्चित गरिनेछ ।

यस योजना तर्जुमा गर्दा निम्न नीति, निर्देशिका तथा ऐन का सीमाहरुमा रहेर गरिएको छ । सुचना संकलनलाई तथ्य परक र सहि सुचनाका लागि विभिन्न सुचना संकलनका औजारहरुको प्रयोग, परिक्षण, पूनरावलोकलन तथा पून परिक्षण गरिएको छ । समुदायमा लक्ष्यीत समूह छलफल, मुख्य सुचना दाताहरुको अन्तर्वाता, सरोकारवाला संघ संस्थाहरु सँगको अन्तरक्रिया गरिएको छ । जसले पालिका स्तरका सामूहिक जोखिम तथा क्षमताहरु यस योजनाले समेट्ने हुँदा स्थानिय टोल तथा गाँऊ स्तरिय सुचनाहरु समेत समेटिएको छ ।

जोखिम तथा क्षमताको अवस्थाले हुन सक्ने सम्भावित विपद्का घटनाहरुको आंकलन तथा संकटासनन समुदायको जोखिमको अवस्थालाई चित्रण गरेको छ । क्षेत्रगत समस्या विश्लेषका लागी सोहि अनुसारको क्षेत्रगत समस्या पहिचानका विधि तथा औजारहरुको प्रयोग वान्छनिय देखिन्छ ।
विपद जोखिम व्यवस्थापनको योजना अन्तरगत बनाएका गतिविधीहरुको कार्यन्वयनका लागि छुट्टै बजेट ब्यवस्थापन नभएका कारण सम्बन्धित स्थानिय तहका सुरक्षा निकायहरु , जिल्ला समन्वय समिति तथा दातृ संस्थाहरुबाट समेत सहयोग मिल्ने आशा गरिएको छ ।

योजना निर्माण गर्दा यस पालिकामा ३५० जानको प्रत्यक्ष उपस्थितीतमा र १५० जनाको मूख्य सुचना दाताको रुपमा गरी जम्मा ५०० जनाको सहभागीता रहेको छ । दुई पटक योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी र ७ पटक विभिन्न क्षेत्रगत समुह सगँ बैठक, तालिम तथा अन्तरक्रिया र संकटासन्नता तथा क्षमता लखाजोखाको औजारको प्रयोग, लक्ष्यीत समूह छलफल गरिएको र उक्त कार्यशाला बाट आएका राय सुझाव,पालिकामा भएको तथ्याङ्ग, सामाजिक स्रोत नक्साङ्गन तथा पालिकाका ६ वटै वडाहरु र २ दिने विध्यालयका विध्यार्थीहरुका लागी गरिएको संकटासन्नता तथा क्षमताको आंकलन (भिसीए) प्रतिवेदनलाई समेत आधार मानी तयार गरिएको छ ।

१.१.५.योजना निर्माण प्रक्रिया विधि

स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना तर्जुमा निर्देशिकाले निर्देशित गरे अनुसारका ५ वटा चरणलाई क्रमानुसार मध्येजनर गरी यो योजना निर्माण प्रक्रिया सम्पन्न गरिएको छ । योजना निर्माण प्रक्रिया अनुसार तह १, २ र ३ लाई पूर्ण रुपमा यस योजनाले समेटेको छ भने तह ४ र ५ का लागि निर्देशित मार्ग प्रशस्त गरेको छ, जहाँ पालिकाले प्रक्रिया अगाडी बढाउनुपर्ने हुन्छ ।
यस योजना निर्माण क्रममा नियमीत पालिका सँगको बैठक तथा अन्तरक्रिया, योजना उपसमितिको सहभागिता र सहयोग, वडा विपद् ब्यवस्थापन समितिको बैठक र अन्तरक्रिया, संकटासन्नता तथा

क्षमता विश्लेण तालिम प्राप्त व्यक्तित्वहरुको परिचालन र सुचना संकलन, वडा तथा समुदायमा गरिएको लक्ष्यीत वर्ग छक्लफल, पालिका स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति सँग गरिएको कार्याशाला सुचना माथीको पृष्ठपोषण र प्रथम तथा द्धितिय नमूना योजना खाँका प्राप्त पृष्ठपोषणहरु यस योजना निर्माणमा अपनाईएको प्रक्रियाहरु हुन् । योजना तर्जुमा गर्दा चुरे गाँउपालिकाको सवै क्षेत्रबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी सवै सरोकारवालाको सहभागितालाई सुनिश्चित गरिएको छ । विगतका वर्षहरुको विपद्को अवस्थाहरुको वारेमा विश्लेषण गरीएको छ । पालिकाको सामाजिक आर्थिक तथा धार्मिक अवस्थाको विश्लेषण गरिएको छ । पालिकाको सम्पुर्ण वडाहरुको प्रतिनिधित्व गराई तथ्याङ्क संकलन गरिएको छ । विपद् पुर्व, विपदको समय, र विपद् पश्चात गर्नुपर्ने पूर्वतयारी, विपद् जोखिम न्यूनिकरण, विपद् प्रतिकार्य तथा पूनःलाभका गतिविधिहरु, तौरतरिका, जिम्मेवारी र कार्य प्रक्रियालाई समेटेर यो योजना निर्माण गरिएको छ ।

१.१ स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तर्जुमा प्रक्रिया:

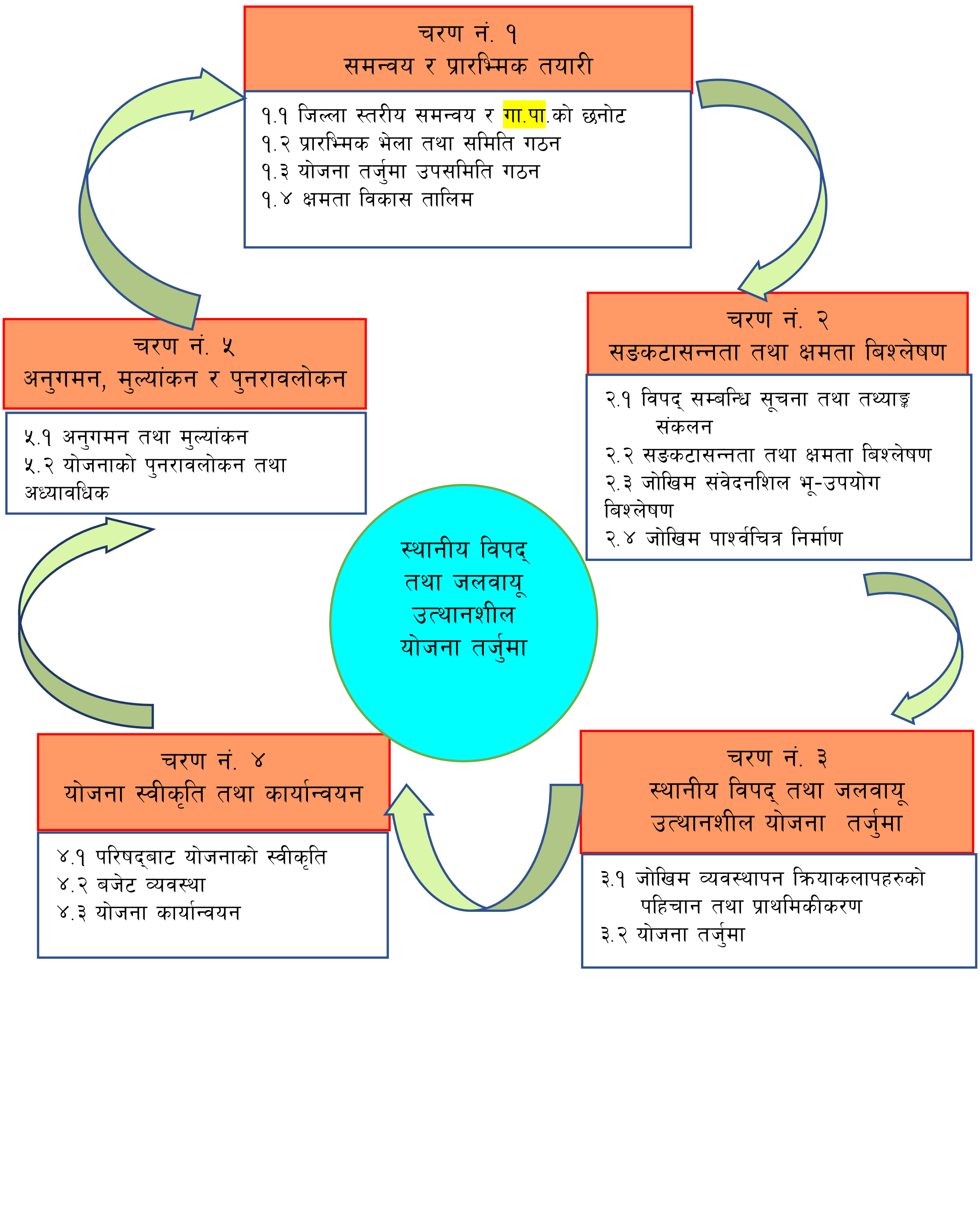

१.१.६.योजना कार्यान्वयन रणनीति :

नेपाल सरकारको विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, कानून, नीति तथा निर्देशिकाले निर्देशित गरे अनुरुप तथा चुरे गाँउपालिकाको स्थानिय विपद् ्जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०८१ र विकास योजना अनुसार विकासका गतिविधिहरु संचाललनका क्रममा विपद् जोखिम न्यूनिकरणलाई मूल प्रवाहिकरण गरी दिगो विकासका माध्यमबाट यस योजनाको कार्यन्वय गर्ने मूल रणनीति रहनेछ । आन्तरिक तथा बाह्य स्रोतको पहिचान र परिचालनका माध्यमबाट प्राथमिकता प्राप्त न्यूनिकरणका योजना, आवश्यक दक्ष जनशक्तिको तयारी सामाग्रीगत तयारी र आर्थिक व्यवस्थापनका मूख्य क्षेत्रलाई प्राथमिकता र आवश्यकताका आधारमा संचालन गर्ने योजना कार्यान्वयनको मूल रणनीति रहनेछ । यसका अलवा दिर्घकालिन योजनाहरुका लागि आवश्यकता अनुसार छुट्टै कार्यसंचालन रणनीति तर्जुमा गरी योजनाको मुल उद्देश्यलाई प्राप्त गरिने रणनीति लिइने छ । यस योजनालाई मूर्तरुप दिन निम्नानुसारका तत्कालिन नीति अंगिकार गरिएको छ ।

योजनालाई चुरे गाँउपालिकाको गाँउसभाबाट अनुमोदन गराई वैधानिकता प्राप्त गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

शिक्षा तथा सचेतना विना विपद् न्यूनिकरण तथा दिगो विकास सम्भव छैन भन्ने मान्यतालाई अंगिकार गरी, विपद् व्यवस्थापनका सबै तहरुमा सुचना, शिक्षा तथा संचारको विकास र विस्तारमा जोड दिईनेछ ।

गाँउपालिका तथा वडास्तरमा आवश्यकता अनुसारका दक्ष जनशक्तिको विकास, तालिम तथा क्षमता अभिबृद्धिका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरणको क्षेत्रमा कार्यरत सरोकारवाला राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ/संस्थाहरुको सहभागिता र सहकार्यमा जोड दिइने छ ।

विपद् जोखिम न्यूनिकरण र पूर्वतयारीलाई प्राथमिकता र आवश्यकताका आधारमा वडा तथा समुदाय तहसम्म विकेन्द्रकृत गरी संचालन गरिनेछ ।

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानिय वडा विपद् व्यवस्थापन समितिहरुको प्रत्यक्ष समन्वय तथा सहकार्यमा विपद्को समयमा तालिम प्राप्त दक्ष जनशक्तिहरुलाई परिचालन गरिनेछ ।

योजना कार्यान्वयनको लागि गाँउपाकिलाको आन्तिरिक वजेट व्यवस्थापन, सरकारी कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिती, प्रदेश सरकार, मन्त्री तथा सांसदहरु तथा अन्य दातृ निकायरुसँग समन्वय गरिने छ ।

स्थानीय ज्ञान, शिप, प्रविधी र श्रोत तथा साधनको अधिकत्तम उपयोग गरी विपद् जोखिम तथा जलवायु उत्थानशिल योजनालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।

१.१.७. योजनाको अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन

यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वय तथा लक्ष्य प्राप्तीका लागि पालिकाको सहयोग र स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल समितिको सहकार्यमा विभिन्न्न तह तथा निकायहरुबाट नियमित अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण, पूनरावलोकन तथा समिक्षा र मूल्याङ्कन गरिने छ भने स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना तर्जूमा निर्देशिकाको भाग २ को चरण ५ मा उल्लेख भए अनुसार प्रत्येक ५ वर्षको अवधिमा पुनरावलोकन तथा परिमार्जन गरिनेछ ।

योजनाको कार्यान्वयन भए नभएको स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशिल समिति, गाँउपालिका, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति, तथा अन्य साझेदार निकायहरुबाट नियमित अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण र समिक्षा गरिनेछ ।

पालिकाबाट बार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्दा स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनको समेत नियमित अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरिनेछ ।

पालिका तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनाको कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरिनेछ ।

विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्ने संस्थाहरुले आफ्नो अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय, स्थानीय निकायमा पेश गरिने छ ।

योजनाको बार्षिक रुपमा आवश्यकता अनुसार अध्यावधिक तथा परिमार्जन गरिने छ ।

प्रत्येक बर्ष पालिकाको आयोजनामा एक समीक्षा गोष्ठीको आयोजना गरी योजना अनुगमनमा देखिएका कमी कमजोरीको सुधार गरिने छ ।

अनुगमन मुल्याङ्कन गर्दा स्थानीय वडा तथा समुदायको राय सुझावलाई आधार मानिने छ ।

१.२.१. गाँउपालिकाको भौगोलिक तथा समाजिक अवस्था

चुरे गाँउपालिका एक सुन्दर र प्राकृतिक सुन्दरताले भरिपुर्ण गाँउपालिका हो साविकको सहजपुर, निगाली र खैरला गा.वि.स. मिलाएर मिति २०७३ चेत्र २८ गतेको नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदको निर्णय अनुसा चुरे गाँउपालिका घोषणा भएको हो । यो गाँउपालिका सुदुर पश्चिम प्रदेशको कैलाली जिल्लामा अवस्थित छ । यस गाँउपालिकाको पुर्वमा कैलाली जिल्लाकै मोहन्याल गाँउपालिका , पश्चिममा डोटी जिल्लाको वडीकेदार गाँउपालिका, उत्तरमा डोटी जिल्लौ जोरायल गाँउपालिका र दक्षिणमा कैलाली जिल्लाको गोदावरी नगरपालिका पर्दछ । ६ वटा वडा रहेको यस गाँउपालिकामा ३४७८ घरधुरी तथा २२३२० जनसँख्या रहेका छन भने यस गाँउपालिकाको क्षेत्रफल ४९३.१८ वर्ग किलोमिटर रहेको छ ।

१.२.१.१.उपलब्ध सेवा तथा सुविधा

तलिका 2: वडागत क्षेत्रफल

वडा नं.	समावेश साविकगाविस र वडा	क्षेत्रफल (बर्ग किमिमा)	प्रतिशत
१	निगाली वडा नं. २ देखि ७	९५.०३	१९.२६
२	निगाली वडा नं. ८ र ९, खैराला वडा न. ६ देखि ९	४२.७६	८.६७
३	सहजपुर वडा नं. ६, ८ र ९, निगाली वडा नं. १	३४	६.८९
४	खैराला वडा नं. १ देखि ५	२०७.५७	४२.०८
५	सहजपुर वडा नं. १, २	४७.२	९.५७
६	सहजपुर वडा नं. ३, ४, ५ र ७	६६.६३	१३.५१
		४९३.१८	१००

१.२.१.२. गाँउपालिकाका ऐतिहासिक चिनारी

चुरे गाउँपालिका सुदुर पश्चिम प्रदेश को कैलाली जिल्लामा अवस्थित रहेको छ । साविकका ३ गाविसहरु (सहजपुर, खैराला र निगाली) समावेश गरी बनाइएको यस गाउँपालिकामा ६ वटा वडाहरु रहेका छन् । यसको पूर्वमा मोहन्याल गाउँपालिका, पश्चिममा गोदावरी नगरपालिका र डडेलधुरा जिल्लाको केही भाग, उत्तरमा डोटी जिल्ला र दक्षिणमा गोदावरी र गौरीगङगा नगरपालिका पर्दछन् । गाउँपालिकाको केन्द्र तथा कार्यालय घरखेडा गाउँमा रहेको छ । पूर्ववत रूपमा नेपालको सुदूर पश्चिमाअचल विकास क्षेत्रमा पर्ने सेती अञ्चलको कैलाली जिल्लामा रहेको यो गाउँपालिका जिल्लाभित्रको प्रतिनिधि सभा निर्वाचन प्रयोजनका लागि निर्वाचन क्षेत्र नं ४ अन्तरगत पर्दछ।

चुरे गाउँपालिका कैलाली जिल्लाको पहाडी क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने गाउँपालिका हो । सङघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, २०७५ अनुसार यो गाउँपालिका समुद्री सतहबाट करिब ३८० मिटर देखि १९५० मिटर सम्मको उचाईंमा रहेको चुरे गाउँपालिका भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले २८ डिग्री छढाटडद्ध देखि २९ डिग्री द्दाठद्धड्ड उत्तरी अक्षांश र ८० डिग्री घटाद्दढड्ड देखि ८० डिग्री ४१ाज्ञटटु पूर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ । यो गाउँपालिका कुल ४९३.१८ वर्ग किलो मिटर क्षेत्रफल भएको र जिल्ला तथा प्रदेश सदरमुकाम धनगढीबाट ३० कोशको दुरीमा लगभग उत्तरी कोणमा अवस्थित रहेको छ । २०६८ सालको जनगणना अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसङख्या १८९२४ रहेको प्राप्त तथ्यांङ्ले देखाँउछ। जसमध्ये पुरुषको संख्या ९३२९ रहेको छ भने महिलाको सङख्या ९५९५ रहेको छ । घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २२३२० रहेको छ। जस मध्ये पुरुषको सङख्या ११२८२ रहेको छ भने महिलाको सङख्या ११०३८ रहेको छ।

भूबनोट अनुसार यस गाउँपालिकाको सम्पूर्ण भूभाग पहाडी क्षेत्र भित्र पर्ने भएकाले त्यति उर्वरशील छैन । समशीतोष्ण हावापानी भएकाले यस गाउँपालिकाको अधिकतम ३२ डिग्री सेलसियस र न्यूनतम तापक्रम १७ डिग्री सेलसियस सम्म रहेको पाइन्छ । खासगरी खोला छेउछाउ बेसीहरुमा धान र गाहुँ खेती गरिन्छ भने भिरालो जमिनमा गहुँ र मकै खेती गरेको पाइन्छ । खाद्यवालीका लागि उर्वरशील माटो नहुनु, सिचाइको सुविधा नहुनु आदि जस्ता करणले गर्दा यो गाउँपालिका खाद्य सङकटको मारमा परिरहेको छ । वनजङ्गल पर्याप्त मात्रामा रहेकोले धेरै जसो मानिसहरुले बाखापालन व्यवसायवाट नै अम्दानी गरेको देखिन्छ । फलफूल खेतीअन्तर्गत सुन्तला खेतीवाट यस गाँउपालिकाका मानिसहरुले राम्रो आम्दानी गरेका छन् । त्यसै गरी व्यवसायिक तरकारी खेती बाट पनि आम्दानी गरेको देखिन्छ । सालै भरि खाना पुग्ने गरी खाद्य वस्तुहरु उत्पादन हुन सकेको छैन । प्रायःजसो खाद्य, दलहन, तेलहन वस्तुहरु तराई क्षेत्रवाट आयात गरिन्छ भने व्यवसायिक तरकारी खेति, पशुपालन र फलफूल खेतीको राम्रो सम्भावना देखिन्छ । गाउँपालिकाको वडागत क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.२.१.३. सामाजिक सांस्कृतिक अवस्था

चुरे गाउँपालिकाको कुल जनसङख्या २२३२० रहेको छ तथापि जनगणना २०६८ अनुसार १८९२४ रहेको देखिन्छ । वडाअनुसार सबैभन्दा उच्च जनसङख्या वडा नं. १ मा ५४६७ रहेको छ भने सबै भन्दा न्यून वडा न. २ मा २१४४ रहेको देखिन्छ । यस गाँउपालिकामा मातृभाषाको रुपमा सवैभन्दा वढी वोलिने नेपाली भाषा नै हो करिव ७२.९९ प्रतिशत मानिसले मातृभाषाको रुपमा नेपाली वोल्ने गर्दछन , २४.८७ प्रतिशत मानिसले डोटेली, ०.८५ प्रतिशतले अछामी, ०.६७ प्रतिशले वझाँगी, ०.५९ प्रतिशत पहाडी तथा ०.०४ प्रतिशतले चौधरी भाषा वोल्न गरेको घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ को तथ्याँकले देखाएको छ भने ९५ प्रतिशत भन्दा वढी मानिसले हिन्दु धर्म मान्ने गरेको पाईन्छ , ४.०९ प्रतिशत वौद्ध, ०.१४ प्रतिशत इसाई र ०.३४ प्रतिशतले अन्य धर्म मान्ने गरेको पाईन्छ । जातिगत आधारमा व्राम्हण क्षेत्री को संख्या ५९.४७ प्रतिशत, जनजाति १५.४७ प्रतिशत, दलित २४.६६ प्रतिशत र अन्य ०.३८ प्रतिशत रहेको छ। महिला घरमुली भएका घरहरुको संख्या ११०७ वटा २९.२२ र पुरुष घरमुली भएका घरको संख्या २६८२ , ७०.७८ प्रतिशत रहेको छ । यस गाँउपालिकामा घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ वमोजिम प्राविधिक सिप तथा व्यावसायी दक्षता भएका मध्य सवैभन्दा वढी सिलाई वुनाई मा १०७ जना रहेका छन भने कृषि सम्वन्धी ४० जना, कम्प्युटर ३२, सिकर्मी २०, मेकानिक्स ४, जनस्वास्थ्य ३, पशुपालन १४, वन सम्वन्धी सीप भएका १३ जना रहेका छन । अगुवा कृषक ६० छ भने जेटिए ८, पशुकार्यकर्ता २ र व्यवसायिक नर्सरी सञ्चालक ३ रहेको देखिन्छ । यस गाउँपलिकाबाट वैदेशिक रोजगारीका लागि जाने कुल १२०४ जना मध्ये सबैभन्दा उच्च सङख्यामा भारत जाने १०५४ रहेका

छन् । खाडी मुलुक तथा मलेसिया जस्ता देशमा जाने ११५, युरोप, अमेरिका, अष्ट्रेलिया जाने २ र जापान, कोरिया जानेको जनसंख्या ३१ रहेको छ ।

१.२.१.४.मौसम तथा जलवायुको अवस्था

तराईको जलभण्डारण रुपमा पुर्वदेखि पश्चिम सम्म फैलिएको चुरे पर्वतमा विभिन्न नदी तथा खोलाहरुका मुहान हरु रहेका छन । अधिकाँश भुभाग जंगलले ढाकिएको हुनाले शितल हावापानी रहेको चुरे गाँउपालिका पनि जलावायु परिवर्तनका कारण वार्षिक तापक्रम वृद्धिदरको चपेटामा रहेको छ । तराईको निर्माण कार्यमा उपयोग हुने सामागृ ले क्षयिकरण वढिरहेको र पहिरो तथा वाढीका घटना हरु वढन जान थालेका छन । तापक्रम र वर्षाको मात्रालाई आधार मानेर नेपाल सरकार जल तथा मौसम विज्ञान विभागले २०७४ सालमा गरेको एक अध्ययन अनुसार नेपालको वार्षिक अधिकतम तापक्रम वृद्धि दर ०.०५६ सेन्टिग्रेड र न्युनतम तापक्रम वृद्धिदर०.००२ डिग्री सेन्टीग्रेड रहेको छ । कैलाली जिल्लामा वार्षिक अधिकतम तापक्रम ०.०२३ डिग्रि सेन्टीग्रेड ले वढ्दै गएको छ भने न्युनतम तापक्रम ०.०१६ डिग्री सेन्टीग्रेड ले वढ्दै गइरहेको सो अध्ययनले देखाउछ । यसले गर्दा यस क्षेत्रको मौसम तथा जलवायु परिवर्तन को अवस्था पनि अन्यन्त्रको जस्तै रहेको छ ।

१.२.१.५.भू-उपयोग

स गाउँपालिकाका बिभिन्न वडाहरुमा नौमुले झरना, नाग ढुङ्गा, रातो पैरो, कम्पासे धुरा, चमेरो गुफा, बाघे झरना, भासू भिर, चुरे टाकुरा, चिम्ले ओडार ग्वासीधुरा, देसना, कटगिरी जस्ता पर्यटकिय तथा प्राकृतीक सम्पदाहरु रहेका छन । यस क्षेत्रमा ३२ वटा चरन क्षेत्र, ८३ वटा खानेपानी मुहानहरु, ३ वटा चुन खानी, १ वटा कोइला खानी, घना वनक्षेत्रहरु, पाटन क्षेत्र तथा नदीनालाहरु रहेका छन । गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफलको २७.४५ क्षेत्रफलमा कृर्षि गरिएको छ भने १९.४५ क्षेत्रफल पाखो जमिन रहेको छ । वनक्षेत्रले ओगटेको क्षेत्र हेर्दा जंगल र चरण क्षेत्रले ८२.११ प्रतिशत रहेको छ । चुरे क्षेत्रको चारकोषे झाडी मुख्य प्राकृतिक सम्पदाको रुपमा रहेको छ । बालुवा ढुङ्गा लगायतका खनिजहरु यस क्षेत्रमा पाइन्छ । गाउँपालिको जमिनमा कृषि क्षेत्र, जंगल, चरण क्षेत्र, बगर झाडी तथा नदिले ढाकेको क्षेत्र सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३ : भू-उपयोग

गांउपालिकाको भुउपयोग विवरण

	विवरण	चुरे गाउँपालिका	
		क्षेत्रफल (बर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
१	कृषि क्षेत्र	२७.४५	५.५६५९
२	पाखो	१९.४५	३.९४३८
३	वन तथा चरन क्षेत्र	३८२.६२	७७.५८२
४	आवास क्षेत्र	१५.१३	३.०६७८
५	नदिनालाले ओगटेको क्षेत्र	१७.५	३.५४८४
६	सडकले ओगटेको क्षेत्र	२.११	०.४२७८
७	अन्य	२८.९२	५.८६४
	जम्मा	४९३.१८	१००

(**स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८**)

१.२.१.६. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

यस गाँउपालिकाको कुल जनसंख्या २२३२० मध्ये महिलाको संख्या ११०३८ जना ४९.४५% र पुरुषको जनसंख्या ११२८२ जना ५०.५५% रहेको छ । जातिगत रुपमा हेर्दा यस गाँउपालिकाम ५५०५ जना २४.६६ % दलित, ३४५४ जना १५.४७% जनजाति र .१३३६१ जना ५९.८६% ब्राह्मण/क्षेत्री/ठकुरी रहेका छन । यस गाँउपालिकाम पनि अन्य ठाउमा जस्तै खेतीपाती, जागिर, व्यापार जस्ता उत्पादनशील कार्यहरुमा पुरुषको सहभागीता धेरै पाइएको छ भने घास दाउरा, पानी, भान्सा, केटाकेटीको रेखदेख जस्ता पुर्नउत्पादनशील कार्यहरुमा महिलाहरुको सहभागिता धेरै पाइएको छ । त्यसैगरी सामाजिक तथा राजनैतिक क्रियाकलापहरुमा पनि महिलाहरुको संलग्नता पुरुषहरुको तुलनामा निकै कम छ। साथसाथै समान कामको लागि पनि पुरुषलाई भन्दा महिलालाई कम ज्याला प्रदान गर्ने प्रचलन यहाँ पनि विद्यमान छ। यद्यपी नितिगत तहमा आएका महिलामूखि नितिहरु तथा विभिन्न निकायहरुबाट संचालन भईरहेका सशक्तिकरणका कृयाकलापहरुले गर्दा महिलाहरुको चेतना स्तर बढ्दै गएकोले भविष्यमा उत्पादनशील, सामाजिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरुमा महिलाहरुको संलग्नता बढ्ने निस्चित छ।

जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी विभिन्न योजना, कार्ययोजना, नितिहरु तयार गर्दा समुदायमा रहेको महिला, दलित, विपन्न, अपाँगता भएका, पछाडि पारिएका हरु लाइ समेटन योजनामा लैगिक ,

सामाजिक तथा संरक्षण का लागी उप समिति वनाइ विपद तथा जलवायु परिवर्तनका कारण अझ वढी संकटासन्न हुन पुगेका यस वर्ग तथा समुदायका लागी समेत अनुकुलन योजना मा मुल प्रवाहिकरण गरिनेछ । स्थानीय जोखिमको अवस्था, श्रोत साधनको उपलब्धता, समुदायको क्षमता तथा त्यस माथिको पहुँच र अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणको आवश्यकता पहिचानको आधारमा जलवायु परिवर्तनलाई वडाका विभिन्न योजना आयोजना तथा विकास का कृयाकलापमा समाहित गर्दै लगिनेछ । गाउँपालिका भित्र कुल ६ वटा बालक्लव रहेका छन् । यस्ता बालक्लबहरुमा जम्मा ४३ बालक २९ बालिका सदस्यका रूपमा रहेका छन् । यस गाउँपालिका भित्र ३ बालक तथा २ बालिका अनाथ घरपरिवारविहीन रहेको देखिन्छ । यस गाँउपालिकामा पनि महिनावरी बेलामा महिलाहरु भान्सामा छिर्न नहुने, अरूबाट टाढा राख्ने, कतिपय ठाउँलगायत नेपालको पश्चिम भागमा छुट्टै झुपडी तथा गोठमा बस्नुपर्ने छाउपरी चलन अझैं रहेको पाईन्छ । साथै यस्तो बेलामा पुजा आजा गर्न नदिने, धार्मिक कार्यमा भाग लिन नदिने त्यसो गरे अपसगुन हुन्छ, भगवान रिसाउँछन भन्ने परम्परागत धारणा अझैपनि विद्यमान छ । कसैले त अझ पूजा आजा व्रतमा बस्न नमिल्ने भनेर त्यसका लागि औषधी खाएर पछाडि सार्ने पनि गर्दछन । हाम्रा धर्महरुले, समाजले पनी महिलाहरुमा हुने यो एकदमै सामान्य प्रक्रियालाई अझै सामान्य रुपमा लिनसकेको देखिँदैन । स्वयम महिलाहरुले पनि प्रजनन शिक्षाको कमीले गर्दा यसलाइ सजिलो रुपमा लिन सकेका छैनन् ।

१.२.१.७. जलवायु परिवर्तन तथा अन्य विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापन

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापनका दृष्टिकोणमा जोखिमपूर्ण रहेको पाइन्छ । यहाँ जलजन्य प्रकोपका साथै मानवीय क्षति भएको देखिन्छ । पहाडी क्षेत्रको अध्ययनअनुसार यस क्षेत्रमा जलवायु उत्पन्न विपद्हरुमा प्रमुख रूपमा खडेरी, बाढी, पहिरो, रोगकिटाणु, हुरी बतास, असिना आदि रहेका छन् । यस मध्ये खडेरीको प्रभाव सवभन्दा बढी, दोस्रो र तेस्रोमा बाढी तथा पहिरो रहेको छ भने प्रभावका हिसाबले वनडडेलो सातौं स्थानमा देखिएको छ । जोखिमयुक्त संवेदनशील स्थानमा बसोवास गर्ने अधिकतम घरधुरी गाउँपालिकाको वडा नं. ३ मा रहेको पाइन्छ । यस वडाका ३६५ घरधुरी पहिरो, नदी कटान र अति भिरालो जस्ता जोखिममा रहेको देखिन्छ । बसोवास भएका बस्तीहरु अति भिरालो स्थानमा अवस्थित भएकाले विपद् जोखिमको संवेदनशीलता बढ्दो पाइन्छ । मानवीय क्षति हुने विपद उच्च देखि न्यून क्रमशः रोग माहामारी, बाढी, सर्पदंश, जङगली जनावरबाट क्षती, आगलागी र पहिरो प्रमुख रूपमा पाइन्छन् । सर्पदंश न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सहज देखिए तापनि उच्च विपद्को रुपमा रहेको पाइन्छ । मानवीय क्षति हुनुमा बढी जोखिमयुक्त र संवेदनशीलताका रुपमा बाढी रहेको छ । विपद अनुसार जोखिमको समय पहिचान गर्दा जङगली जनावरबाट क्षति, आगलागी, बाढी डुबान, पहिरो, रोग महामारी तथा सर्पदंशको जोखिम विशेष गरी गर्मी र वर्षायाम (चैत्रदेखि असोज) मा रहेको देखिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका कुल ३७८९ घरपरिवारमध्ये मापदण्डअनुसार

बनेका घरमा बसोवार गर्ने घरपरिवार सङख्या ३९ मात्र रहेको छ भने ३७५० घरपरिवार मापदण्डअनुसार नबनेको घरमा बसोवास गर्दछन् ।

१.२.१.८.मातृभाषाको आधारमा जनसङख्या विवरण

घरधरी सर्वेक्षण २०७४ अनुसार यस गाउँपालिका भित्र नेपाली भाषा सवभन्दा बढि १६२९२ जना तथा ७२.९९ प्रतिशतले बोलिने गरेको पाइएको छ । तथापि ५५५० (२४.८७ प्रतिशत) जनाले डोटेली भाषा बोल्ने गरेको देखिन्छ ।

१.२.१.९. ५ वर्ष उमेर समूह तथा लिङ्ग अनुसारको जनसंख्या

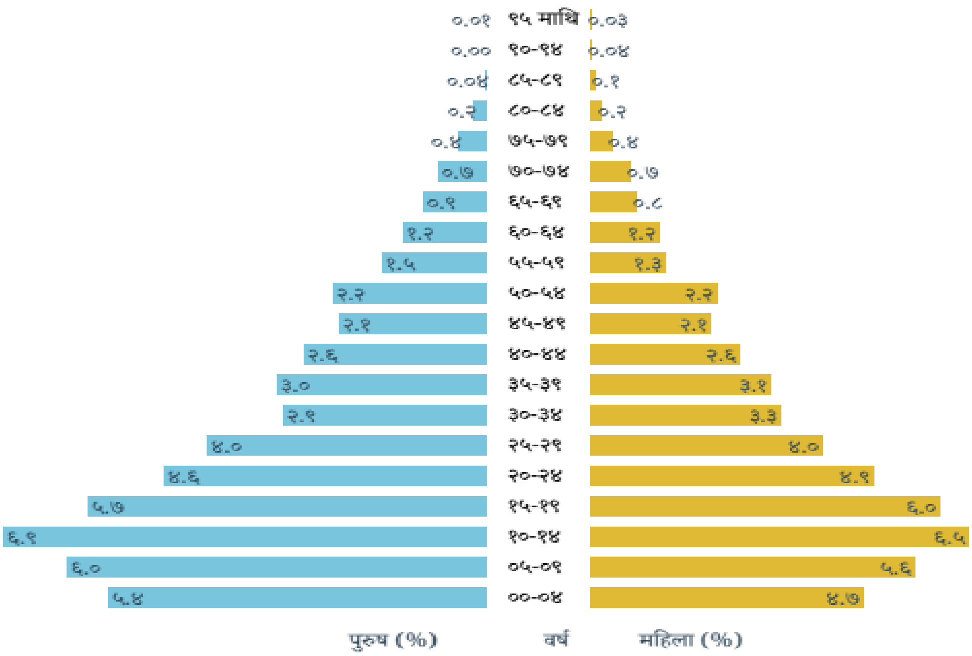

१.२.१.१०. वडागत रुपमा जनसंख्याको वितरण

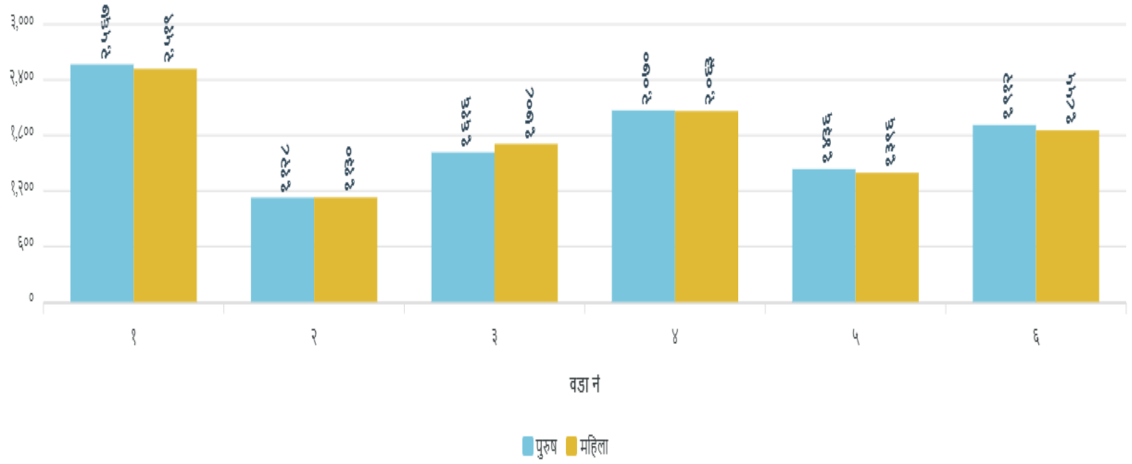

१.२.१.११. अपांगताको आधारमा जनसंख्या

तालिका 8: अपांगताको आधारमा जनसंख्या

पालिका	अपांगताका आधारमा जनसंख्या						
	शारीरिक अपाङ्गता	वौद्धिक अपाङ्गता	दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	बहिरा (सुन्न र बोल्न नसक्ने)	बहु अपांगता	मनोसामाजिक अपाङ्गता	जम्मा
चुरे	२८४	९	३९	३९	५८	२३	४५२

खण्ड–२: प्रकोप, संकटासन्नता, क्षमता तथा जोखिम विश्लेषण

२.१.जोखिम विश्लेषण

चुरे गाँउपालिकाको प्रकोप, संकटासन्नता तथा जोखिम विशलेषण गर्न पालिका स्तरीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशिल समिति लाई १ दिने विपद् जोखिम न्यूनीकरण, जलवायू परिवर्तन, संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठी पालिकामा सम्पन्न गरी चुरे गाँउपालिकाका ६ वटै वडाहरुमा प्रकोप, संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण १ दिने कार्यशाला गोष्ठी वडा स्तरमा सम्पन्न गरिएको थियो । गाउँपालिका सवै वडा तथा समुदायमा धेरै जस्तो सवै प्रकोपहरु मिल्दा जुल्दा छन् । जलवायू परिवर्तनको असर पनि समान छन ।

चुरे गाँउपालिकाका ६ वटै वडामा गरीएको संकटासन्नता तथा क्षमता/जोखिम विश्लेषणका औजारहरु - प्रकोप पात्रो , मासमी पात्रो ,वाली पात्रो , सामाजिक स्रोत नक्सांङकन संकटासन्नता तथा क्षमता पहिचान, समस्याको वृक्ष विश्लेषण, संस्थागत विश्लेषण, लक्षित समुह छलफल, प्रत्यक्ष अवलोकन, भू–उपयोग जोखिम विश्लेषण) समेतको प्रयोगबाट गरिएको विश्लेषणको नतिजालाई संक्षिप्त रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ९ जोखिम विश्लेषण नतिजा

क्र.स.	प्रकोप	कारण	कारक तत्व	प्रभाव	जोखिम न्यूनीकरणका लागी पहिचाह नभएको उपायहरु
१)	भुकम्प	ज्वालामूखि वस्पोटन, भु-धरातलिय प्लेटहरु कमजोर हुनु	भौगोलिक बनावट, पृथ्वीको भित्री सतहमा अत्याधिक तापक्रम	जनधनको क्षति, भौतिक संरचना, पशुप्राणी, बाढी पहिरो तथा मानसिक त्रास	सचेतीकरण, पुर्व तयारी, सुरक्षित स्थान पहिचान , भुकम्प प्रतिरोधात्मक घरहरु तथा विद्यालय निर्माण, भवन आचारसंहिताको पालना , खुला चौरको व्यवस्थापन
२)	बाढी	वनविनास, जथाभावी बाटा खन्नु, अनाआवश्यक डोजर तथा स्काभेटरको प्रयोग गर्नु, कमजोर भु.बनावट, भिरालो जमिन, अभिरल वर्षा	वन फणानी मात्र बढ्नु, कमजोर भु वनोट, भिरालो जमिन अबिरल वर्षा, जलवायु परिवर्तन	जनधनको क्षति मानवतथा जीवजन्तुहरुमा त्रास उत्पन्न खेतियोग्य जमिनहरुको क्षति भौतिक संरचनमा क्षति	अनावश्यक वन फणानी रोक्ने, वृक्षारोपण गर्ने, जनचेतना बढाउने, सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने, पुर्व तयारीका सामाग्रीहरुको तयारी गर्ने, सडकको

क्र.स.	प्रकोप	कारण	कारक तत्व	प्रभाव	जोखिम न्यूनीकरणका लागी पहिचाह नभएको उपायहरु
					क्षमता अनुसार गाडी गुडाउने, डोजरको प्रयोग कम गर्ने
३)	आगलागी	सुख्खा मौसम, हुरीवतास ,लापरवाही, चेतनाको अभाव, अव्यवस्थित विधुतिकरण, केटा केटीको पहुँचमा आगगालीजन्य बस्तु राख्नु, फुसको छाना भएको घर, अव्यवस्थित बस्ती	मानिसको लापरवाही, मौसम परिवर्तन, गरीवी	जनधनको क्षति, वन्यजिवजन्तु तथा पशु प्राणीको क्षति, भौतिक वस्तुको नास, विस्थापित, बसाइसराइ र वनविनास, मानिस हरु घाइते अपाङ्ग, हुने ।	आगो जन्य बस्तु राख्न होसियारी अपनाउने , विभिन्न तालिम तथा गोष्ठीबाट दक्ष जनशक्ति तथा जनचेतनामा बृद्धि गर्नु, पुर्व तयारी, पोखरी तथा ट्यांकीको निर्माण, सुरक्षित बसोवासको व्यवस्था, अग्नी रेखाको निर्माण
४)	जलवायू परिवर्तन	बन जंगल फडानी औद्यौगीकरण पृथ्वीको तापक्रमको वृद्धी जनसंख्या वृद्धी ओजनतहको विनास	पृथ्वीको तापक्रममा वृद्धी	मानवजीवनमा असर , कृषिमा असर, वातावरण परिवर्तन	वृक्षारोपण गर्ने
५)	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावरको दैनिक आहारा वनमा उपलव्ध नहुनु ,वन क्षेत्रको आसपासमा खेती तथा मानवको बसोवास हुन,जंगल मासिदै जानु , छेकवार नहुनु, नियन्त्रण गर्ने आधार नहुनु, जङ्गली जनावरले मानिसलाई जित्नु	बन जंगल माथी क्रमश स्थानिय मानिसको अतिक्रमण वढ्दै जानु ,	अन्नवालीको नष्ट हुन ,घरपालुवा जनावर तथा मानिसमा मनोवैज्ञानिक त्रास बढ्नु , गरिबी तथा भोकमरीको अवस्था सिर्जना हुनु	वालीनालीको वरीपरी छेकवार लगाउने,बन क्षेत्रको विस्तारमा ध्याने दिने, घरपालुवा जनावर जोगाउन सचेतना अपनाउने तथा टौवा तथा बुख्याचाहरु निर्माण गर्ने ।
६)	महामारी -फोहोरमैलाका कारण)	खुला ठाउंमा दिसापिसाव, नालीफोहोर, फोहोर पिउनेपानी, बासी सडेगलेका खानेकुराहरु खाने, खाना खानु अघि दिसा गरेपछि सावुन	जलवायु तथा मौसम परिवर्तन, विभिन्न सरुवारोग तथा सरसफाइबारे जनचेतनाको अभाव, गरिबी, स्थानिय	मानिस विरामी पर्नु तथा मृत्यु हुनु तथा कुपोषण हुन, वातावरण प्रदुषण	विभिन्न सरुवा रोगको वारेमा जनचेतनामुलक गतिविधी अपनाउने, सफा खानेपानी, ताजा खाने कुरा खाने, प्रत्येक घरमा शौचालयको व्यवस्था, साबुन पानीको प्रयोग गर्ने,

क्र.स.	प्रकोप	कारण	कारक तत्व	प्रभाव	जोखिम न्यूनीकरणका लागी पहिचाह नभएको उपायहरु
		पानीले हात नधुनु र वातावरण प्रदुषण	समुदायको स्वास्थ्य संस्थासम्म सहज पहुँच नहुनु ।		औषधीहरुको पुर्व तयारी, स्वस्थ्यकर्मीहरुको उपलव्धता, स्वस्थ्य सम्बधी विभिन्न जनचेतनामुलक गतिविधिहरु अपनाउने र् ढलनिकासको उचित प्रबन्ध गर्ने ।
७)	हावा हुरी	सुख्खा मौसम हुनु, भिरालो धरातलिय अवस्था, जलवार्य परिवर्तन मौसममा परिवर्तन	जलवार्य परिवर्तन, मौसममा परिवर्तन	घर तथा सार्वजनिक भवनहरुको छाना उडाउनु, जनधनको क्षतिहुनु, अन्नबालीहरु नष्ट हुन , गरीबी बढनु,आगलागी हुनु,	घरको छानाहरु मर्मत तथा बालियो बनाउन गाह्रो पार्ने, भित्राउन लागेको बालीहरु सुरक्षित स्थानमा लाने, हुरीबतास चलेको बेला मानिसहरु सुरक्षित स्थानमा बस्ने तथा आगो नबाल्न, यसबाट बच्नको लागि जनचेतना मुलक कार्यक्रमहरु लागु गर्ने ।
	चट्याङ्ग	अग्लो घरहरु बनाउनु, भौगोलिक अवस्था, हावाहरी बढि चल्नु, मौसम हावाहुरी तथा वादल आकास गर्जदा संचार तथा विधुतिय सामाग्री प्रयोग गरीरहनु तथा खुल्ला ठांउमै रहिरहनु	अव्यवस्थित तरिकाले विद्युतको लाइन राख्नु तथा अर्थिङ्ग नहुनु	धनजनको क्षति तथा आगलागी	आकासमा बादल तथा आकाश गर्जिदा संचार तथा विधुतिय उपकरणको प्रयोग नगर्ने, तथा यस अवस्थामा घर भित्रै बस्ने व्यवस्थित तरिकाले बिजुलीको लाइनहरु राख्ने, समुदाय स्तरमा अर्थिङ्ग गर्ने,यसबाट बच्ने उपायहरुको विषयमा जनचेतना मुलक कार्यक्रमहरु गर्ने ।
८)	खडेरी	समयमा पानी नपर्नु वनजंगलको विनास हुन, जलवायू परिवर्तन	आगलागी, वन अतिक्रमण तथा फडानी, तिव्र जनसंख्या वृद्धी मानिसमा चेतनाको अभाव	उत्पादनमा कमि खानेपानीको समस्या पानीका मुहानहरु सुक्नु अनावृष्टी	बृक्षारोपण गर्ने वन जंगलको संरक्षण गर्ने, सिचाई योजना संचालन गर्ने, बेमौसमी खेती गर्ने

क.स.	प्रकोप	कारण	कारक तत्व	प्रभाव	जोखिम न्यूनीकरणका लागी पहिचाह नभएको उपायहरु
९)	खोलाले कटान	अविरल वर्षा हुन, खोला किनारमा मानव बस्ती तथा खेति योग्य भुमि हुनु,खोला नियन्त्रणको प्रयास नहुनु ।	अविरल तथा भारी वर्षा हुन । बाढी ठुलो आउनु	धनजनको क्षती, मानव बस्ती तथा खेती योग्य भुमि नष्ट, गरीबी, मानिसको विस्थापन	नदी तथा खोला किनारमा घरहरु नबनाउने, पुर्व सुचना प्रणालीको व्यवस्था गर्ने । सुरक्षित स्थानको पहिचाह नगर्ने,खोला कटान नियन्त्रण गर्ने ।
१०	सडक दुर्घटना	सडकको खरावी, क्षमताभन्दा बढी भार बोक्नु, बाटोको अवस्थिती थाहा नहुन, मादक प्रदार्थ सेवन गरि गाडा चलाउँनु पुराना गाडी र गाडी अवस्था पुर्व जाँच नगरी हिड्नु,	भौगोलिक विकटता, दक्ष चालक नहुनु, कच्ची सडक	मानिसको मृत्यू , घाइते तथाअपाङ्ग , सवारी साधनमा क्षति	सडक क्षमता अनुसार गाडी गुडाउने, सवारी साधन दुरुष्त गरी चलाउने, मादकपदार्थ सेवन गरी गाडी नहाक्ने, सडक दुर्घटना न्यूनीकरण सम्बन्धी चेतना फैलाउने, कानुनको कडा कार्यान्यवन ।
११	असिना	लामो समय सम्म खडेरी पर्नु,बढि पानी पर्नु	जलवायु परिवर्तन	उत्पादनोमुख खेतीबाली नष्ट, मानिस तथा पशुपंक्षी माहामारी, गरिवी	पुर्व चेतावनीका संकेतहरु बुझेर काम गर्ने, सुख्खा महिनामा बादल तथा मेघ गर्जन हुदा सतर्कता अपनाउने, बाली पाक्ने वित्तिकै भित्राउर्ने ।
१२	पहिरो	वन विनास , जथाभावी वाटा खन्नु , अनाआवश्यक डोजर तथा स्काभेटरको प्रयोग गर्नु ,कमजोर भु. बनावट ,भिरालो जमिन , अभिरल वर्षा,	वन फणानी मात्र बढ्नु ,कमजोर भु वनोट , भिरालो जमिन अभिरल वर्षा , जलवायु परिवर्त ,	जनधनको क्षति मानव तथा जीवजन्तुहरुमा त्रास उत्पन्न खेतियोग्य जमिनहरुको क्षति भौतिक संरचनमा क्षति ,	अनावश्यक वन फणानी रोक्ने ,वृक्षारोपण गर्ने , जनचेतना बढाउने ,सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने ,पुर्व तयारीका सामाग्रीहरुको तयारी गर्ने ,सडकको क्षमता अनुसार गाडी गुडाउने , डोजरको प्रयोग कम गर्ने

२.१.१.भूकम्पिय जोखिम विश्लेषण

नेपाल भुकम्पीय जोखिमका दृष्टिकोण बाट नेपाल ११ औं जोखिममा रहेको छ भने विगत लामो समय देखि नेपालको पश्चिम क्षेत्रमा ठूलो भुइचालो नगएकाले यो गाँउपालिका पनि यस

क्षेत्रमा पर्ने भएकाले उच्च जोखिममा रहेको छ । गाँउपालिका मा वनेका संरचना कमजोर हुनाले भुकम्पिय हिसावले यो पालिका उच्च जोखिममा रहेको छ ।

२.१.२. बाढी जोखिम विश्लेषण

यो गाँउपालिका लाई खोला नदीहरुले चारैतिर घेरेको ले जोखिम रहेको छ । यस पालिकाका वडा न. १ देखि ६ नम्वरका सबै वडाहरुको वस्तिहरु खोला नदीहरुले घेरेको ले उच्च जोखिममा छन । वडामा संकलन गरिएको सुचना का आधारमा यस पालिकाका झण्डै ६०० लगभग घर परिवारका ३००० जनसंख्या बाढीबाट प्रभावित हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ । त्यसैगरि ५०० जना बालबालिका पनि बाढी बाट प्रभावित हुने देखिन्छ ।

२.१.३. हावाहुरीको जोखिम

यस पालिकामा हावाहुरीले पनि क्षति पुऱ्याउदै आएको छ । हावाहुरीका कारण घर, विद्यालय लगायतका भौतिक संरचनाहरु लाई क्षती पुऱ्याएको पाइन्छ । हावाहुरीले यस पालिकाका सम्पुर्ण वडा वढि प्रभावित छन । हावाहुरीका कारण पालिका झण्डै ५०० घर परिवार प्रभावितहुन सक्ने देखिन्छ ।

२.१.४. पहिरोको जोखिम विश्लेषण

अत्याधिक वर्षा एकैपल्ट हन कमजोर भःवनोट परिवर्तित हुदै गएको जलवायु कारण यो पालिका पहिरोको पनि जोखिममा रहेको छ । यस पालिकाका १ नं देखी ६ नं वडाहरुमा पहिरोको कारण झण्डै ७०० घर परिवार प्रभावितहुन सक्ने जोखिम रहेको छ ।

२.१.५. वन्यजन्तुबाट क्षतिको जोखिम

यस पालिकामा वन्यजन्तुबाट हुने क्षती पनि अर्को जोखिम हो । वन्यजन्तुको आक्रमणबाट मानिसहरु घाइते भएका घटनाहरु पनि छन् । यसका अतिरिक्त बाग ,बदँल, बादर ,स्याल जस्ता जंगली जनावरहरुले नजिक वस्ती तथा खेतवारीमा क्षती पुऱ्याउने गरेका छन् ।

२.१.६. अन्य प्रकोपहरुको जोखिम

यस बाहेक पालिका क्षेत्रमा चट्याङ्ग, असिनापानी, सडक दुर्घटना, खडेरिका जोखिमहरु पनि रहेका छन् । यी जोखिमहरुले मानिसको मृत्यु, धन सम्पतिको क्षती गर्ने गरेको पाइन्छ ।

२.२. प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरण

समुदायमा विगतमा भएका र भविष्यमा आइपर्न सक्ने प्रकोप तथा जलवायु जन्य घटना र जनधनको क्षति तथा उपलब्ध क्षमताका आधारमा चुरे गाँउपालिकामा प्रकोपको सूची तयार गरी पहिचान गरी स्तरीकरण गरिएको छ । वडा र समुदायका अलग-अलग सूचीलाई एकीकृत गरेर यस चुरे गाँउपालिका भित्र हुने प्रकोपको सूची र स्तरीकरण निम्न अनुशार गरिएको छ ।

तालिका १० : प्रकोप स्तरिकरण

प्रकोप	बाढी	चट्याङ	आगलागी	हुरि बतास	महामारी	बालिरोग	पहिरो	जनावर आतङ्क	सडक दुर्घटना	खडेरी	सर्पडस
बाढी	✕	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	पहिरो	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
चट्याङ	✕	✕	आग लागि	हुरी	महा मारी	बालि	पहिरो	जनावर	सडक	खडेरी	सर्प
आगलागी	✕	✕	✕	हुरिव तास	आग लागि	बालि	पहिरो	जनावर	सडक	आग लागि	सर्प
हुरिवतास	✕	✕	✕	✕	माहा मारी	हुरीब तास	पहिरो	जनावर	सडक	खडेरी	सर्प
महामारी	✕	✕	✕	✕	✕	बाली	पहिरो	जनावर	सडक	खडेरी	सर्प
बालीमा रोग	✕	✕	✕	✕	✕	✕	पहिरो	जनावर	बाली	बाली	बाली
पहिरो	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
जनावर आतङ्क	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	जनावर	जनावर	सर्प
सडक दूर्घटना	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	खडेरी	सडक
खडेरी	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	✕	खडेरी
सर्प डस	✕	✕	✕	✕	✕		✕	✕	✕	✕	✕
जम्मा अङ्क	९	०	३	३	१	७	७	१०	४	४	५
स्तर	दोस्रो	एघारौ	आठौं	नवौं	दशौ	चौथो	तेस्रो	पहिलो	सातौं	छैटौं	पाचौं

नोट : नेपाल भूकम्पीय उच्च जोखिममा रहेको मुलुक हुँदा प्रकोप स्तरीकरण गर्दा भूकम्पलाई तुलनामा नराखी पहिलो नम्बरको प्रकोपको रुपम प्राथमिकतामा राखी योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने भएको ले यहाँ पनि तुलना नगरि पहिलो नम्मरमा राखिएको छ ।

प्रकोपहरुको जोडागत स्तरिकरण गर्दा यस पालिकामा भुकम्प पछि प्रमुख पहिरो रहेको, दोश्रोमा बाढी र तेश्रोमा बालिरोग देखियो त्यसै गरि जनावरआतंक, आगलागि , हावाहुरी र खडेरीको असर तथा प्रभाव मध्यम खालको रहेको पाईयो भने असिनापानी, , चट्याङ र सडक दुर्घटनाको महामारी असर न्यून रुपमा देखापरेको छ

तलिका ११:

वडा	वडा स्तरिकरण					
	१	२	३	४	५	६
१	०	२	१	४	५	६
२	०	०	२	४	५	६
३	०	०	०	४	५	६
४	०	०	०	०	५	६
५	०	०	०	०	०	५
६	०	०	०	०	०	०
प्ाप्ताङ्क	२	३	१	४	६	५
स्तर	पाचौं	चौथो	छैटौं	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो

तलिका १२: प्रकोपको विवरण (स्तरीकरणको आधारमा)

वार्ड नं.	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौंथो	पाँचौ	छैठौं	सातौं	आठौं	नवौं	दशौ	एघारौ
१	जनावर आतङ्क	बाढी	पहिरो	बालिरोग	सर्पडस	खडेरी	सडक दुर्घटना	आग लागी	हुरि बतास	महा मारी	चट्याङ
२	पहिरो	बाढी	आगलागी	हुरि बतास	चट्याङ	बालिरोग	महामारी	जनावर आतङ्क	खडेरी	सडक दुर्घटना	सर्पडस
३	पहिरो	बालिरोग	आगलागी	खडेरी	बाढी	जनावर आतङ्क	महामारी	सडक दुर्घटना	हुरि बतास	चट्याङ	सर्पडस

४	पहिरो	बाढी	सर्पडस	बालिरोग	शीतलहर	खडेरी	महामारी	आगलागी	जनावर आतङ्क	हुरि बतास	सडक दुर्घटना
५	पहिरो	बाढी	हुरि बतास	चट्याङ	बालिरोग	महामारी	जनावर आतङ्क	खडेरी	सडक दुर्घटना	सर्पडस	पहिरो
६	पहिरो	आगलागी	जनावर आतङ्क	खडेरी	बालिरोग	महामारी	बाढी	हुरि बतास	सडक दुर्घटना	सर्पडस	चट्याङ

२.३. प्रकोप नक्सांकन

कैलाली जिल्लाको चुरे गाउँपालिकामा संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषणका औजारहरुको प्रयोग गरी जोखिमको अवस्था विश्लेषण गर्ने प्रयास गरीएको छ । प्रकोप नक्सांकन कार्य प्रत्येक वडाहरुमा गरी सामुदायको सहभागीतामा सामाजिका स्रोत नक्सा तयार गरी जोखिम, संकटासन्नता तथा क्षमता र सुरक्षित स्थानको छनौट गरीएको छ । जोखिम क्षेत्रलाई रातो र सुरक्षित क्षेत्रलाई हरीयो रङको प्रयोग गरीएको छ । वडा अनुसारको प्रकोप नक्सांकन बाट प्राप्त सूचनालाई निम्नानुसार तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

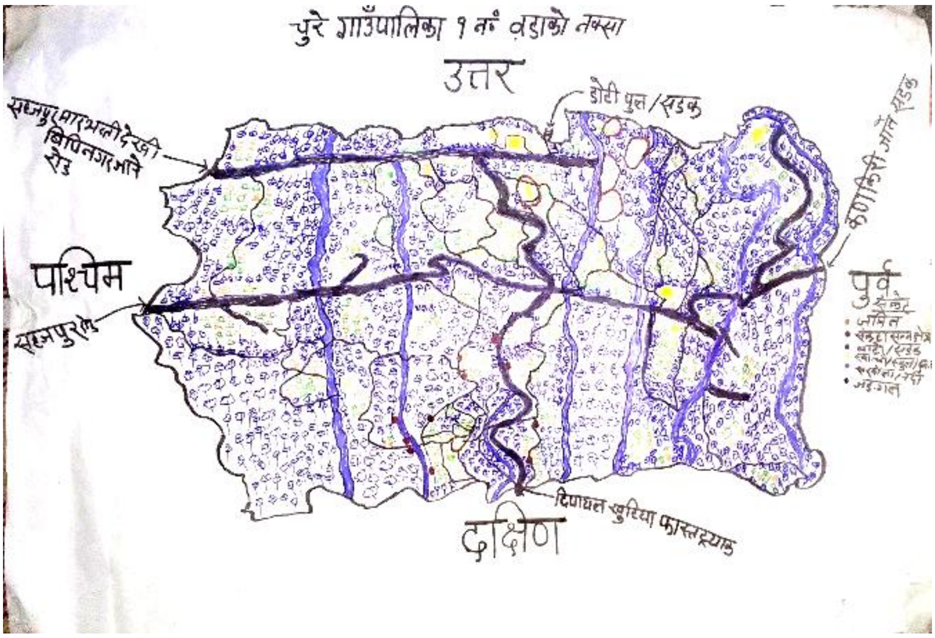

चुरे गाउँपालिका वडा नं १ को जोखिम नक्सा

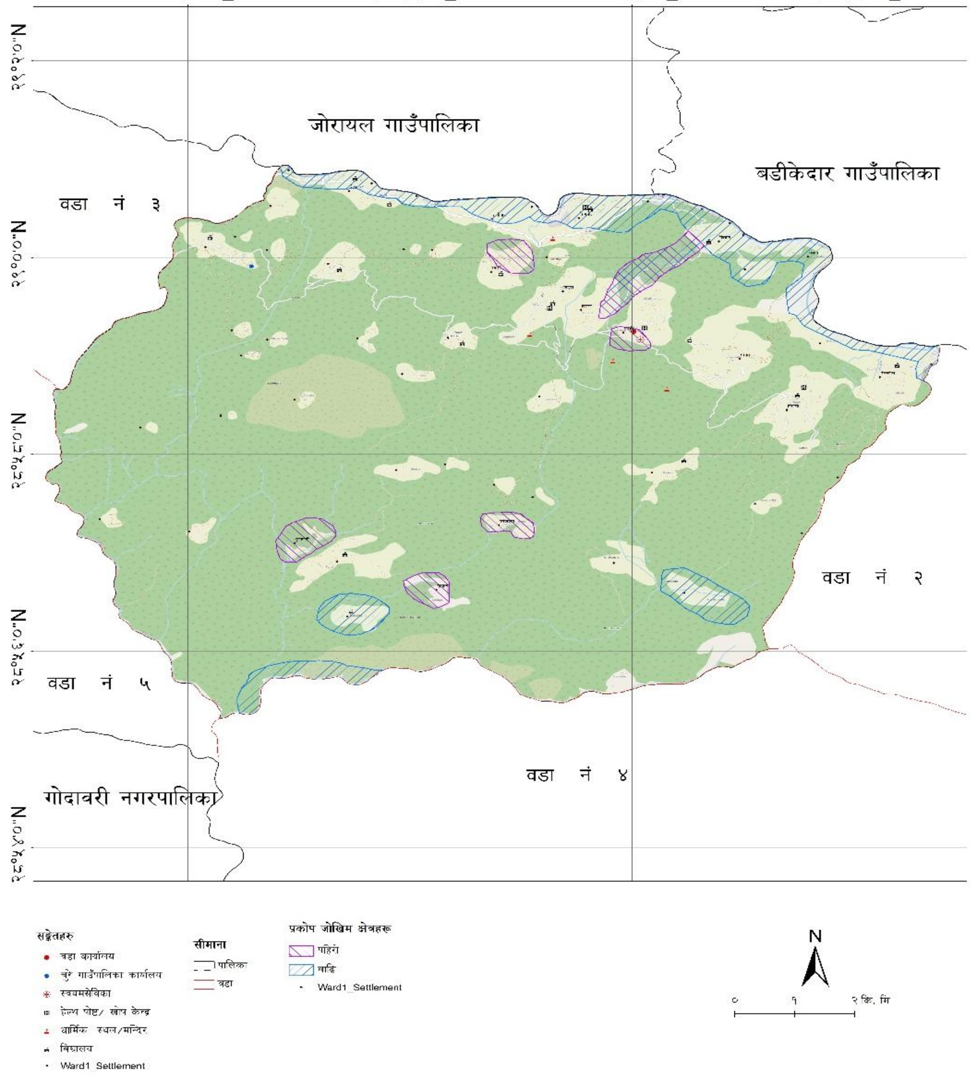

चुरे गाँउपालिका वडा नं १

जोखिम नक्सांकन

क्र.स.	प्रभावित प्रकोप	जोखिममा रहेको टोल वा वस्तीको नाम	जोखिममा पर्नसक्ने घरधुरी	जोखिममा पर्नसक्ने जनसंख्या	क्षतिहुनसक्ने जमिन विघामा	जोखिममा पर्नसक्ने विद्यालय	जोखिममा पर्नसक्ने स्वास्थ्यचौकी	जोखिममा पर्नसक्ने खानेपानी	जोखिममा पर्नसक्ने सिचाँई	जोखिममा पर्नसक्ने विद्युतगृह	जोखिममा पर्नसक्ने सरकारी भवन	जोखिममा पर्नसक्ने बाटो
१	बाढी	किचान मिलनपुर	१५ ५	१५० २७	५३	जनता आ.वि जनजागृति आ.वि						
२		रिठेखोला चोट्टे	१० १२	५० ७३	१०६							
३	पहिरो	खार खोला	९३	२९ १३	४३							
४		रातविरा खोला	११ ७	५४ ३५	६६							
५		बैसान कौवाछेडा	१२ ४	४७ २०	४ २							
६		उदेरे ग्वासी आमसेरा	१२ ४	४० २१	४ २							
७	हावाहुरी	कौवाछेडा किम्तोला	५ ३	२८ २२	२ १							
८		अलाड पालडी दिगडा	१० १२	५० ४६	७ ३							
९		ओजेना सायल पखिर	१२ ४	४८ २४	४ २							

वडा न २

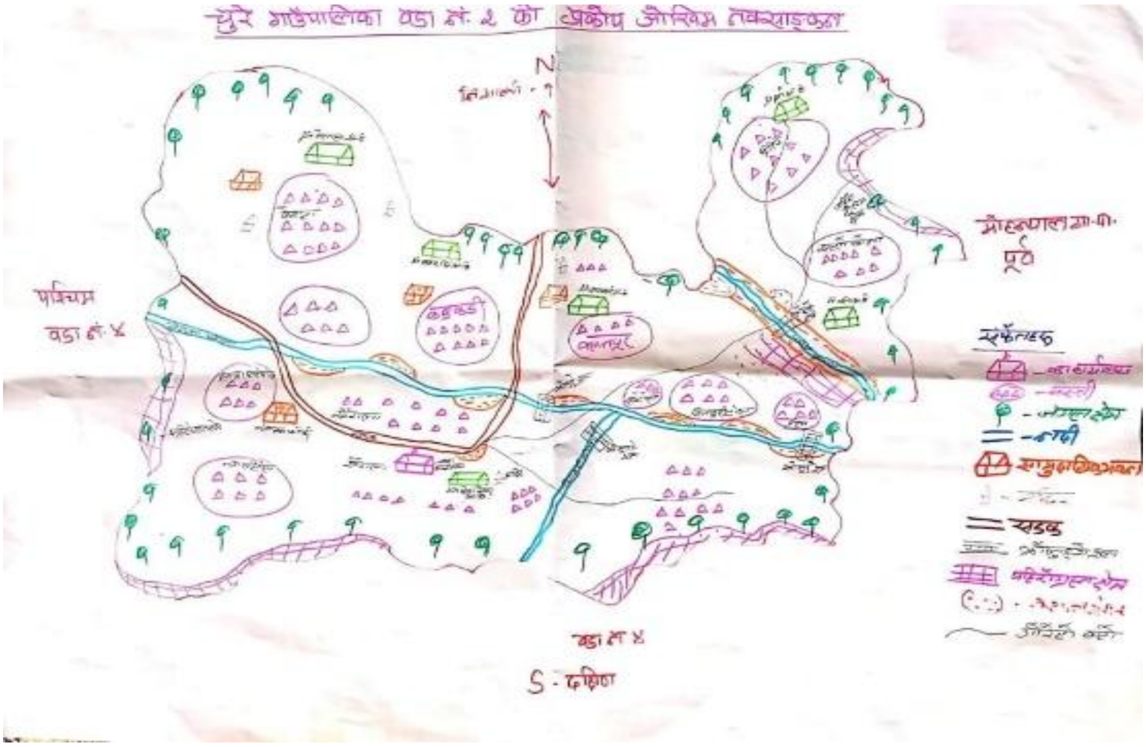
चुरे गाउँपालिका वडा नं. २ को प्रकोप जोखिम नक्साङ्कन
N
पश्चिम
वडा नं. ४
पूर्व
सङ्केतहरु
सडक
वडा नं ४
S - दक्षिण

चुरे गाउँपालिका वडा नं २ को जोखिम नक्सा

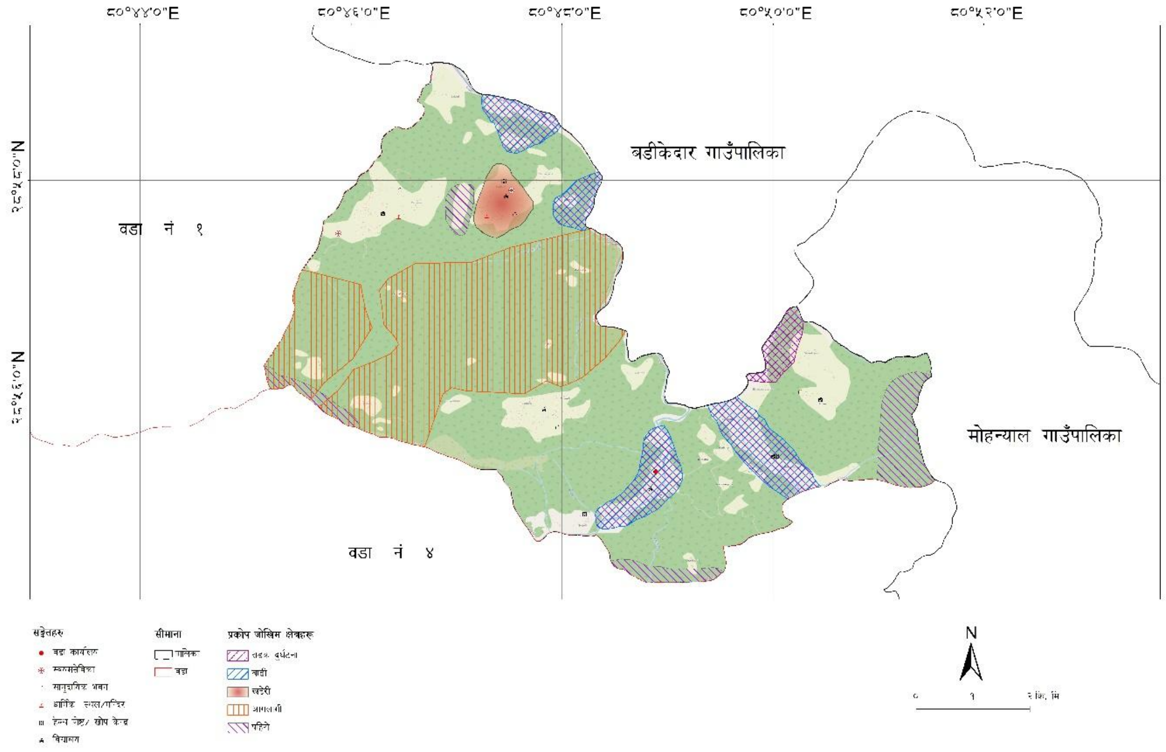

चुरे गाँउपालिका वडा नं २
जोखिम नक्सांकन

क्र. स.	प्रभावित प्रकोप	जोखिममा रहेको टोल वा वस्तीको नाम	जोखिममा पर्नसक्ने घर धुरी	जोखिममा पर्नसक्ने जनसंख्या	क्षतिहुनसक्ने जमिन विघामा	जोखिम मा पर्न सक्ने विद्यालय	जोखिममा पर्न सक्ने स्वास्थ्य चौकी	जोखिममा पर्न सक्ने खानेपानी	जोखिममा पर्न सक्ने सिचाँई	जोखिममा पर्न सक्ने विद्युत गृह	जोखिममा पर्न सक्ने सरकारी भवन	जोखिममा पर्नसक्ने बाटो
१	बाढी	राताखाली, रीढेखोला, पुनिखेत, तुरेगाडा	६०	३००	४५ विगाहा	२	-	उक्त बस्तीमा भएका खानेपानीहरु	बस्तीमा निर्माण भएका सिचाई	नभएको	नभएको	बस्ती स्तरका बाटो
		समयटा, खैरला, सल्लेखोला	५०	२००	६० विगाहा	३	१	उक्त बस्तीमा भएका खानेपानीहरु		नभएको	वडा नं २, खैरला	बस्ती स्तरका बाटो
२	पहिरो	खैरला, राताखाली, रीढेखोला, पुनिखेत, छडिखोला, सिमलीगाउँ	११०	५५०	६० विगाहा	१	१	उक्त बस्तीमा भएका खानेपानीहरु		नभएको	सरकारी भवन नभएको	बस्ती स्तरका बाटो
३	खडेरी	कन्किडि	२०	२००	५ विगाहा	१		उक्त बस्तीमा भएका खानेपानीहरु		नभएको	नभएको	

वडा न ३

चुरे गाउँपालिका वडा नं ३ को जोखिम नक्सा

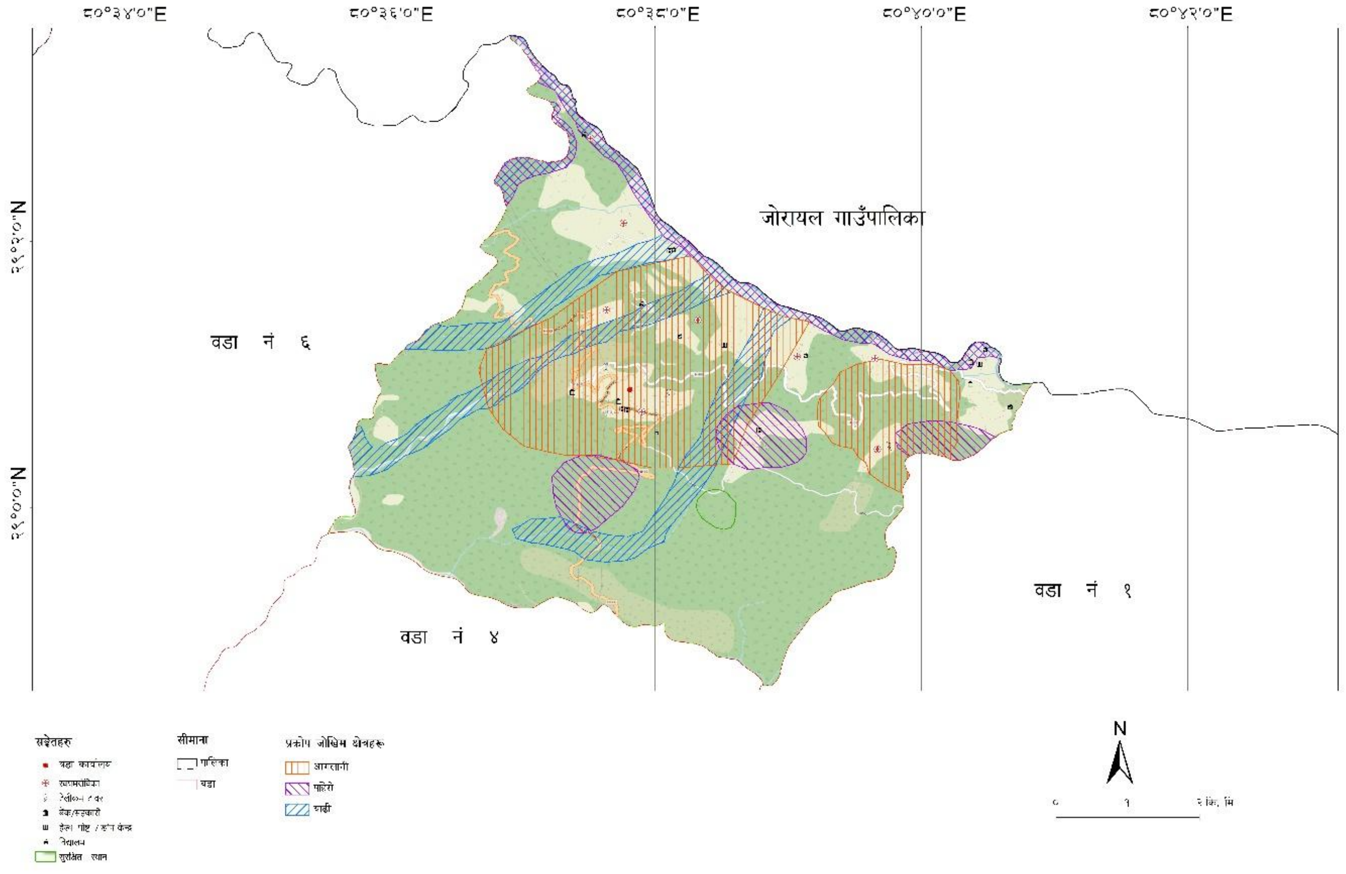

चुरे गाँउपालिका वडा नं ३
जोखिम नक्सांकन

क्र.स.	प्रभावित प्रकोप	जोखिममा रहेको टोल वावस्तीको नाम	जोखिममा पर्नसक्ने घर धुरी	जोखिममा पर्नसक्ने जनसंख्या	क्षतिहुनसक्ने जमिनविघामा	जोखिममा पर्नसक्ने विद्यालय	जोखिममा पर्नसक्ने स्वास्थ्यचौकी	जोखिममा पर्नसक्ने खानेपानी	जोखिममा पर्नसक्ने सिचाँई	जोखिममा पर्नसक्ने विद्युतगृह	जोखिममा पर्नसक्ने सरकारी भवन	जोखिममा पर्नसक्ने बाटो
१	बाढी	मस्से, भक्तपुर, सेरा, गोदाम, शान्तिपुर, कापडिगडा	२००	१०००	२०० रोपनी	३	२	उक्त बस्तीमा भएका खानेपानीहरु	बस्तीमा निर्माण भएका सिचाई	नभएको	नभएको	मङ्गलपुर माथि, बगैंचुला, कापडिगडा बाटो, नवाडी, सुनारी, भक्तपुर सडक, मारमाट्टी देखी ३ तले जझरना सम्मको कालोपत्रे सडक
२	पहिरो	कापडिगडा, सल्लेबुङ्गा, थली, सालघारी	२५०	१२५०	२५० रोपनी	१	१	उक्त बस्तीमा भएका खानेपानीहरु	२	नभएको	नभएको	मङ्गलपुर देखी मस्से सडक, मारमाट्टी देखी विपीनगर सम्मको कालोपत्रे सडक, सहजपुर देखी गाउँपालिका, निगाली सडक
३	आगलागी	जनजाग्रीति, सालघारी, गुप्तपानी, पंञ्चखाली, समैजीलिङ वन क्षेत्र	४००	२०००	सामुदायीक वन क्षेत्र र मानव बस्तीहरु							
४	हावाहुरी	सामुदायीक वन क्षेत्र										

वडा न ४

चुरे गाउँपालिका वडा नं ४ को जोखिम नक्सांकन गर्दा सो वडाको पश्चिम वडा नं ५, उत्तरतिर वडा नं. २, पूर्वतिर .२ नं. वडार मोहन्याल गाउँपालिका, दक्षिणमा गौरिगंगा नगर पालिका संग जोडिएको छ । ५०० घरधुरी रहेको वडा न ४ मा पहिरो र बाढीको मुख्य प्रकोपमा रुपमा देखा परेको छ । बाढीका कारण बस्ती जोखिममा परेको छ । यस्तै : जगाति,वाटेगडा,वालुवागडा,वण्ड,कुर्ले बस्तिमा पनि वाढीको जोखिम छ भने चुरे ४ का अन्य लगायतका बस्ती पनि बाढीको जोखिममा रहेका छन् । यस वडाका मानिस धेरै जसो रोजगारीको खोजीमा भारत पसेका छन ।

चुरे गाउँपालिका वडा नं ४ को जोखिम नक्सा

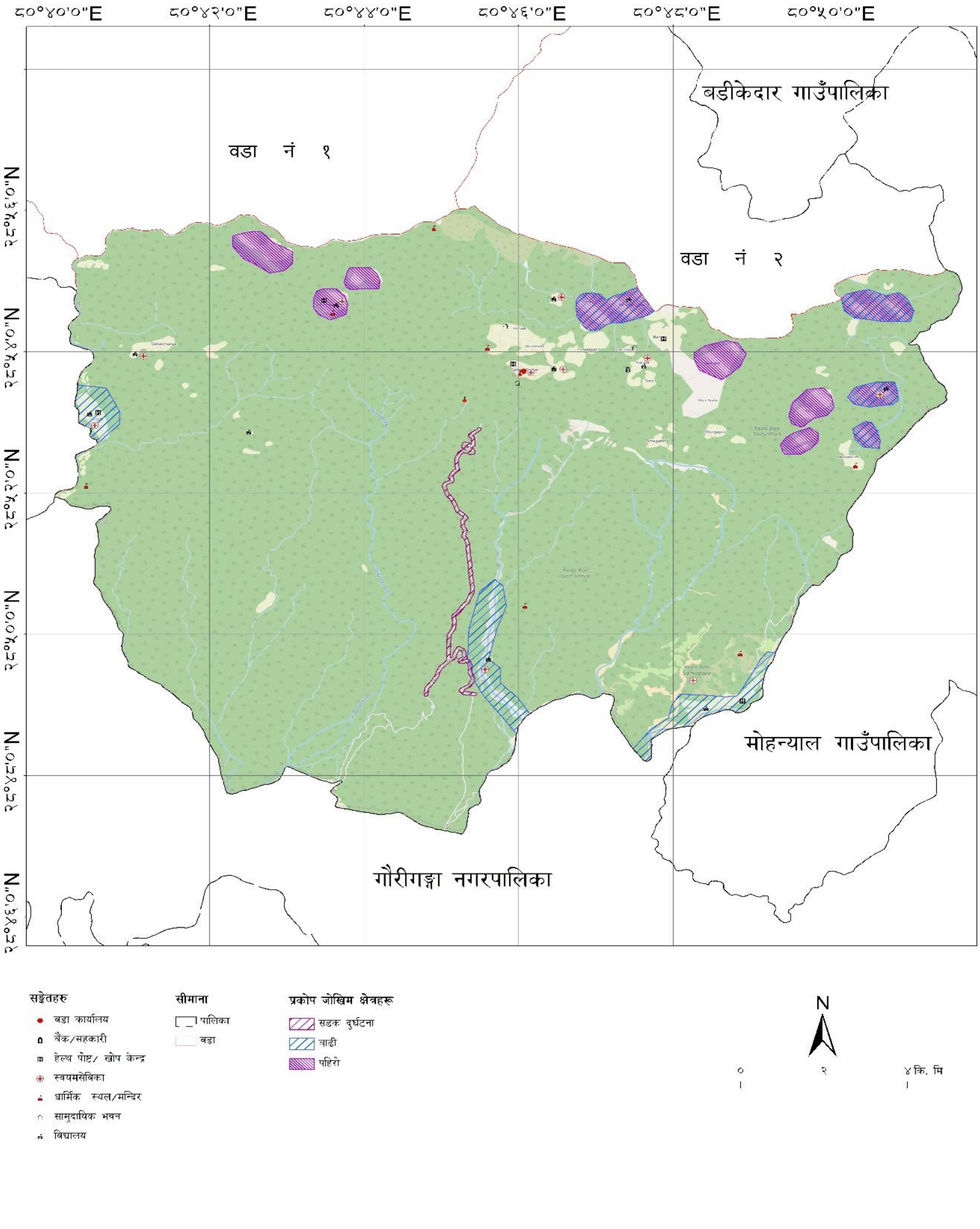

तलिका १२ वडा नं ४बाढीवाट हुन सक्ने संभावित जोखिम विश्लेषण जोखिम नक्सांकन ।

क्र.स.	प्रभावित प्रकोप	जोखिममा रहेको टोल वावस्तीको नाम	जोखिममा पर्नसक्ने घर धुरी	जोखिममा पर्नसक्ने जनसंख्या	क्षतिहुनसक्ने जमिनविघामा	जोखिममा पर्नसक्ने विद्यालय	जोखिम मा पर्नसक्ने स्वास्थ्य चौकी	जोखिममा पर्नसक्ने खानेपानी	जोखिममा पर्नसक्ने सिचाँई	जोखिममा पर्नसक्ने विद्युतगृह	जोखिममा पर्नसक्ने सरकारी भवन	जोखिममा पर्नसक्ने बाटो
१	बाढी	जगाती, बण्ड, बालुवागडा, बाटेगडा	११०	५५०	५० विगाहा	३	-	उक्त बस्तीमा भएका खानेपानीहरु	बस्तीमा निर्माण भएका सिचाई	नभएको	सरकारी भवन नभएको	बस्ती स्तरका बाटो
२	पहिरो	भुजे, रानीभुकुडा, गाँजरी, ठूलावन	८५	४२५	२० विगाहा	२	-	उक्त बस्तीमा भएका खानेपानीहरु	बस्तीमा निर्माण भएका सिचाई	नभएको	सरकारी भवन नभएको	बस्ती स्तरका बाटो

वडा न ५

चुरे गाउँपालिका वडा नं ५ को जोखिम नक्सांकन गर्दा सो वडाको पश्चिमतर्फ गोदावरी नगरपालिका वडा नं ४ बुढीतोला पर्छ , पुर्वतिर वडा नं १ र ४ पर्दछ । त्यसै गरि दक्षिणमा गोदावरी नगरपालिका पर्दछ भने उत्तरतर्फ वडा नं ३ सहजपुर तथा वडा नं ६ संग जोडिएको छ । ५२० घरधुरी रहेको चुरे गाँउपालिका वडा नं ५ अन्तरगतका पहिरोको अत्यन्तै जोखिमा मैतेटौड , सिमलगैरा , जलजला , भुल्केपानी ,सल्लेरी ,कुटी , पट्रेनी काफलगैरा, ठुलोगडा लगाएतका वस्तीक्षहरुमा पहिरोको उच्च जोखिम रहेका छन । यस वडाका मानिसहरु जिविकापार्जन गर्नका लागि वनस्पतिकारुपमा काफल कोइरालो , टिमुरको व्यपार गर्छन भने केही रोजगारीका लागि भारको विभिन्न ठाँउमा गएर जिविकोपार्जन गर्न बाध्य छन ।

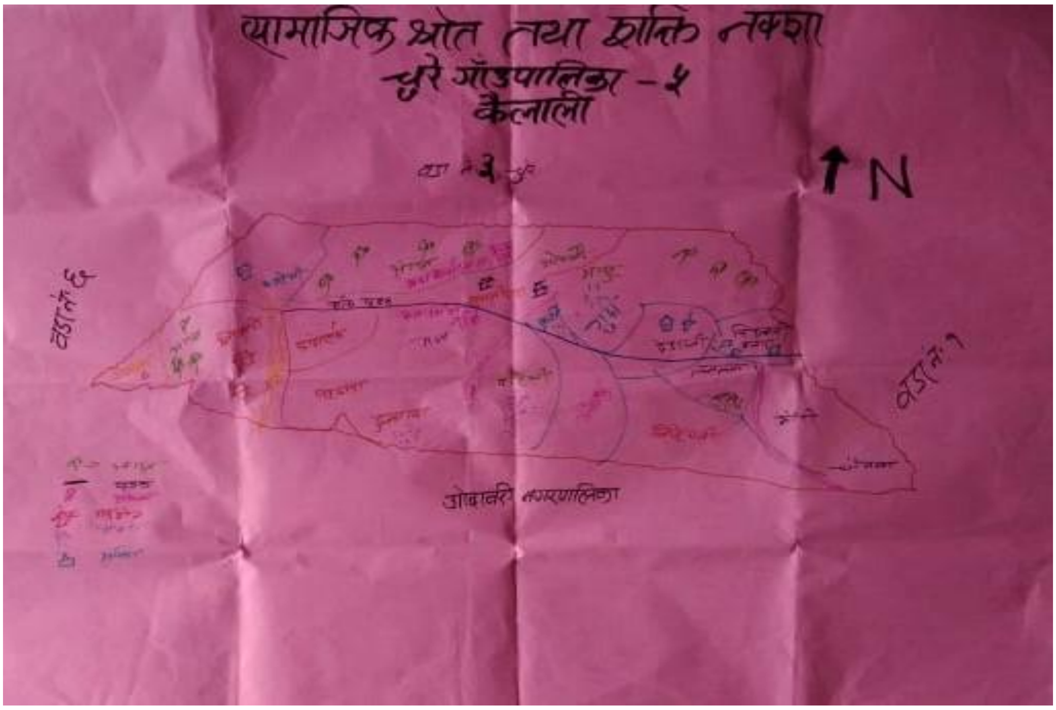

चुरे गाउँपालिका वडा नं ५ को जोखिम नक्सा

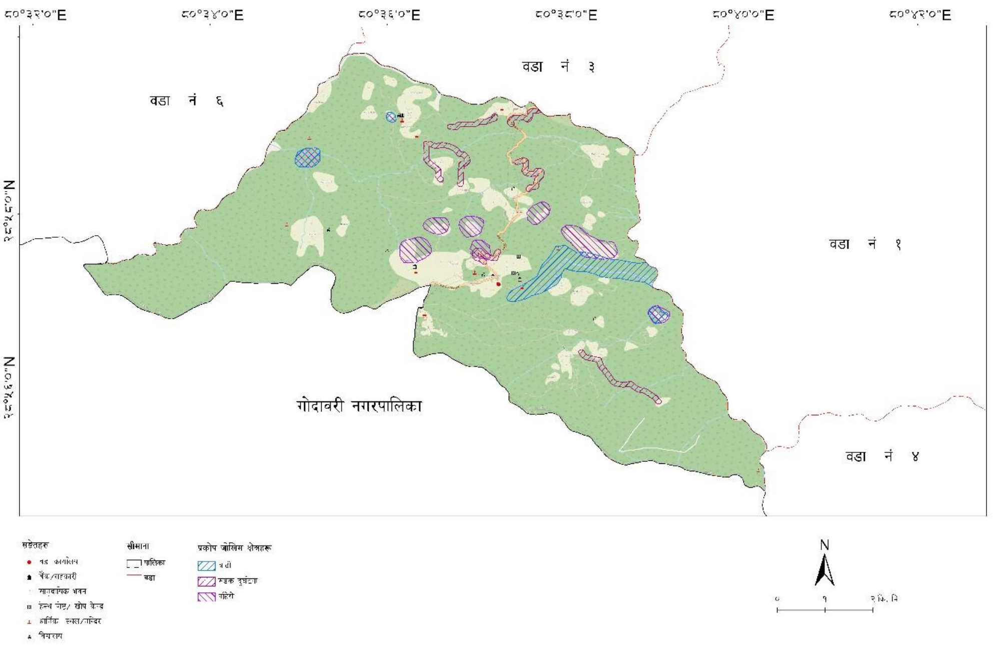

तलिका १२ वडा नं ५ बाढी पहिरोवाट हुन सक्ने संभावित जोखिम विश्लेषण जोखिम नक्सांकन

क्र.स.	प्रभावित प्रकोप	जोखिममा रहेको टोल वा वस्ती को नाम	जोखिममा पर्नसक्ने घर धुरी	जोखिममा पर्नसक्ने जनसंख्या	क्षतिहुन सक्ने जमिन विघामा	जोखिममा पर्नसक्ने विद्यालय	जोखिममा पर्नसक्ने स्वास्थ्यचौकी	जोखिममा पर्नसक्ने खानेपानी	जोखिममा पर्नसक्ने सिचाँई	जोखिममा पर्नसक्ने विद्युतगृह	जोखिममा पर्नसक्ने सरकारी भवन	जोखिममा पर्नसक्ने बाटो
१	पहिरो	सिमलगैरा	११	७०	१०	१		२	१	१	१	
२	पहिरो	जलजला	१५	८५	२	१		४				
३	पहिरो	कुटी	४	२५	१	१		८				
४	पहिरो	ठुलोगडा	५	३०	२५	१						
५	पहिरो	मैटेटाँड	७	३६	३५	१						
६	पहिरो	भुल्केपानी	९	४६	३०							
७	पहिरो	काफगैरा	२९	१५०	२							
८	आगलागि	वडाभरि	११	५२								
९	भुकम्प	वडाभरि										
१०	सडक दुर्घटना	खानीडाँडा										

वडा न ६

चरे गाउँपालिका वडा नं ६ को जोखिम नक्सांकन गर्दा सो वडाको पश्चिम आलिताल गा.पा. वडा नं. ६, उत्तरतिर जोरायल गा.पा. वडा नं २ पूर्वतिर चरे गाउँपालिका वडा नं. ३ र ५ , दक्षिणमा गोदावरी न.पा. संग जोडिएको छ। ११०० घरधुरी रहेको वडा न ६ मा पहिरो र बाढीको मुख्य प्रकोपमा रुपमा देखा परेको छ। बाढीका कारण बस्ती जोखिममा परेको छ। यस्तै कुमैना, आम्पानी, गजार, गौजेना क्षेत्रका टोल पनि बाढी तथा पहिरोको जोखिम छ र धेरै जसो घर परिवारहरु पहिरोले गर्दा विस्तापित भई सकेका छन र धेरैजसो घर परिवारहरु जोखिममा परेका छन्। यस वडाका मानिस धेरै जसो रोजगारीको खोजीमा भारत पसेका छन।

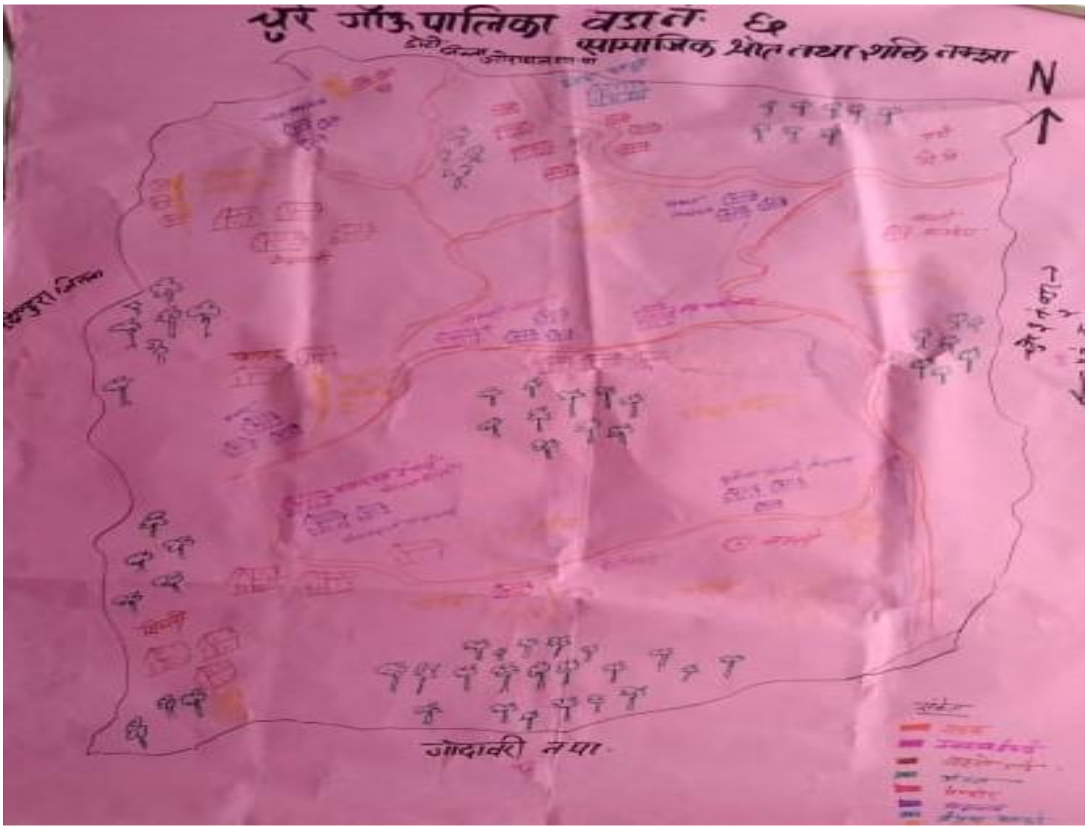
पुरे गाँऊपालिका वडा नं. ६
सामाजिक श्रोत तथा शक्ति नक्सा
N
गोदावरी नपा

चुरे गाउपालिका वडा नं ६जोखिम नक्सा

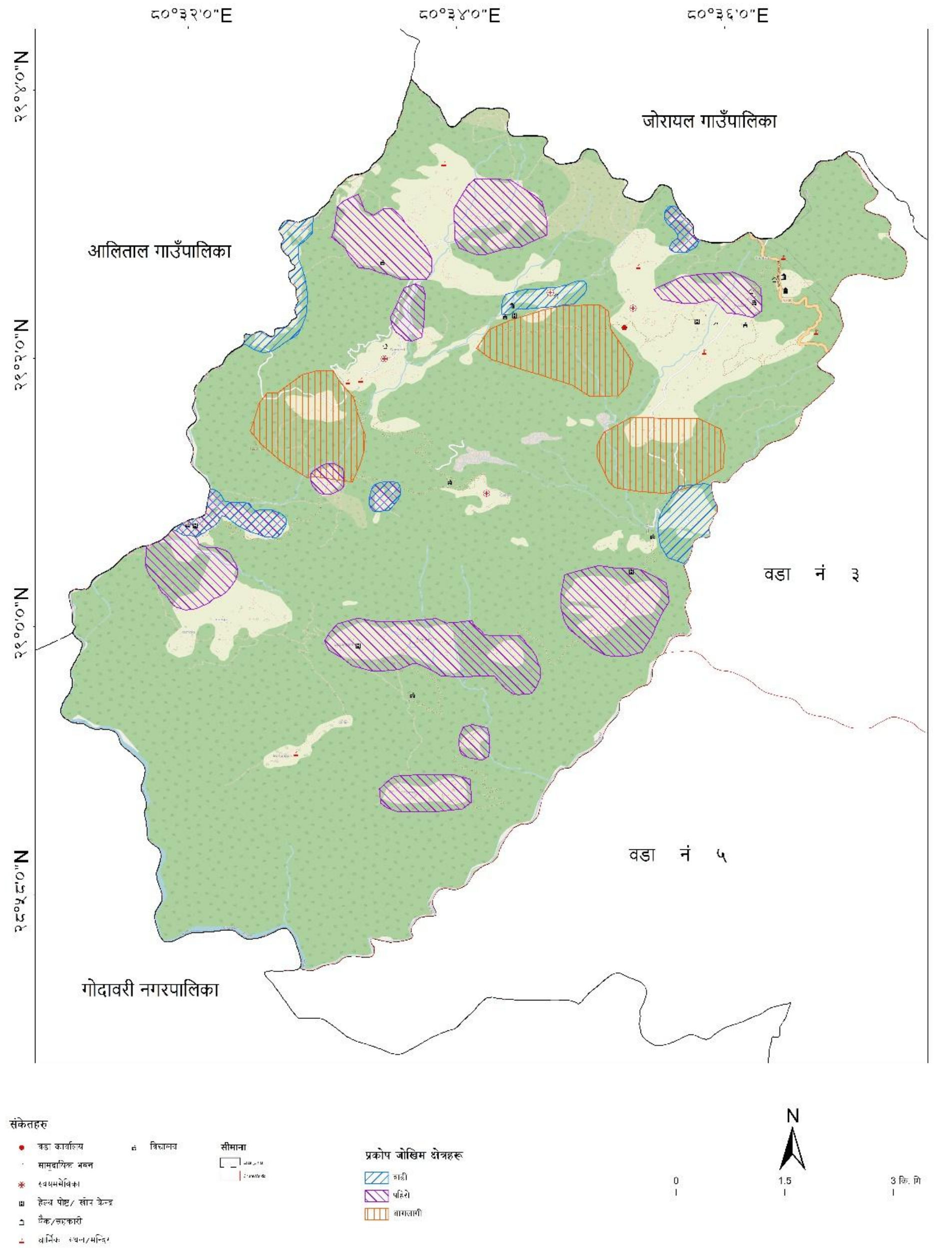

तलिका १२ वडा नं ६ बाढीवाट हुन सक्ने संभावित जोखिम विश्लेषण जोखिम नक्सांकन

क्र. स.	प्रभावित प्रकोप	जोखिममा रहेको टोल वा वस्ती को नाम	जोखिममा पर्नसक्ने घर धुरी	जोखिममा पर्नसक्ने जनसंख्या	क्षतिहुनसक्ने जमिन विघामा	जोखिममा पर्नसक्ने विद्यालय	जोखिममा पर्नसक्ने स्वास्थ्यचौकी	जोखिममा पर्नसक्ने खानेपानी	जोखिममा पर्नसक्ने सिचाँई	जोखिममा पर्नसक्ने विद्युतगृह	जोखिम मा पर्नसक्ने सरकारी भवन	जोखिममा पर्नसक्ने बाटो
१	बढी	गजार	३०	१६०	१००	०१		०२	०३		०१	०१
२	पहिरो	रन्तोला	२०	१००	७०			०२	०१			०१
३	पहिरो	गौजेना	१८	२००	५०			०३	०२			०१
४	पहिरो	बबेडी	२०	१००	३०			०२				०१
५	पहिरो	छकालेपानी	२०	१२०	२०			०२	०२			०१
६	पहिरो	चित्रबिसाउनी	०४	२०	०१			०१	०१			०१
७	पहिरो	गेगनपानी	३५	२२०	०७			०१	०१			०१
८	पहिरो	सिराडी	२१	१५०	१७	०१		०१	०१		०१	०१

२.४. विपदको ऐतिहासिक समयरेखा

यस पालिकाका बिभिन्न क्षेत्र तथा समुदायमा विगतमा कुन प्रकोपबाट कस्तो विपत्ति परेको थियो भन्ने जानकारी लिन विपद्को ऐतिहासिक समय रेखा तयार गरिएको हो । जसबाट यस पालिकामा प्रकोपको दोहोरिने प्रवृति तथा यसले गर्ने क्षति तथा असरका बारेमा जानकारी तयार गर्न सकिन्छ । सोही अनुरुप कार्यक्रममा समुदायका जेष्ठ नागरिक सहभागिहरू सँग छलफल तथा अर्न्तरक्रिया गरी विगत वर्षको ऐतिहासिक समय रेखा तयार पारिएको छ जसका आधारमा यो योजना तयार गरिएको छ । विगतमा आएको वाढीका कारण मृत्युको साथै जनधनको क्षति व्यापक रुपमा पुऱ्याएको देखिन्छ । त्यस्तै आगलागीका ,चट्याङ्गका अन्य प्रकोपका कारण पनि मानिसहरूको ज्यान जानुका साथै विभिन्न सामग्रीहरूको क्षति भएको छलफल र विभिन्न तथ्यांकहरूले देखाउँछ । समुदायको भिन्न बुझाइ तथा

अनुकूलनका पर्याप्त आर्थिक तथा मानवीय स्रोत नहुनाले जलवायु परिवर्तनको असरबाट प्रभावित देखिन्छ । बाढी जस्ता समस्याले समुदाय जोखिममा देखिन्छन । वडा अनुसारको विस्तृत ऐतिहाँसिक समयरेखा निम्नानुसार रहेकोछ ।

तालिका २० : चुरे गाँउपालिका वडा नं १ को विगतवर्ष पुरानो ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण

गाउँपालिका : चुरे गाँउपालिका वडा :१

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिकक्षति	सामाजिकक्षति	आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०६३	अलाड	१ काठको पुल बगाएको					
	२०७३	पखिर		१ खानेपानीको धारा तोडियो	धानबाली नष्ट		खेत बगाएको	
	२०७३	पालडी सैलेख			धानबाली नष्ट			
	२०४०	चोक्टे			बाली बगाएको	२ मािसको मृत्यु मनिराम कडेल	वनजंगलमा पहिरो	
पहिरो	२०७०	पालडी	१ घर भत्केको			२ जना घाइते	३ रोपनी खेतीयोग्य जमिन नष्ट , पुरिएको	
	२०७६	पखिर	२ घर १ गोठ भत्केको				३ रोपनी जग्गा कटान नष्ट २ लाख२० हजारको क्षति	

	२०७१	पालडी	१ घर पुरीएको		धानबाली नष्ट		खेत बगाएको	
हावाहुरी	२०७९ जेठ	पालडी	१ घर उडाएको	फफुल विरुवा नष्ट			फफुल विरुवा नष्ट, वनजंगल विनास	
	२०८०	पखिर	घर भित्रका सामन				फलफुलका रुख नष्ट	
सर्पडस	२०७८ असार	पखिर			उपचार खर्च	१ जना घाइते		
सडक दुर्घटना	२०८० मंसिर	निगाली	मिनीट्रक दुर्घटना		साधन मर्मत खर्च			
सितलह	२०७८	पालडी		अन्नवाली नष्ट		रुघाखोकि लाग्ने		
चट्यांग	२०८० बैसाख	पखिर			वोटविरुवा विनास	१ जना मानिसको मृत्यु		
जनावर आतंक	२०७९	वडा नं १ भरि		वालीनाली नष्ट गर्ने		१ मानिस घाइते		
खडेरी	२०२४	पालडी	खानेपानी मुल सुकेका	वालीनाली सखाप		विभिन्न रोग निम्त्याएको	वोट विरुवा सुकेका	

तालिका २० : चुरे गाँउपालिका वडा नं २ को विगतवर्ष पुरानो ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण

गाउँपालिका : चुरे गाँउपालिका वडा :२

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिकक्षति	सामाजिकक्षति	आर्थिक क्षति	मानवीयक्षति	प्राकृतिकक्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०४० भाद्र तिजको दिन	रातामाटी	२ ओटा पुल बगाएको				४० रोपनी जग्गा कटान धान मकै नष्ट ४० लाखको क्षति	
बाढी	**२०२६ जेठ**	**पुनैखेत**				**१ जना मानिस बगाएको**	२ रोपनी जग्गा कटान धान मकै नष्ट २० हजारको क्षति	
बाढी	**२०२६**	**पुनैखेत बगाएको**					५६ रोपनी जग्गा कटान धान मकै नष्ट २० लाखको क्षति	
बाढी	**२०२६**	**ठुलोखाली**						
पहिरो	**२०२६**	**ठुलोखाली**						
पहिरो	**२०६४**	**छडीखोला**	**२ घर १ गोठ भत्केको**				३ रोपनी जग्गा कटान नष्ट २ लाख२० हजारको क्षति	

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिकक्षति	सामाजिकक्षति	आर्थिक क्षति	मानवीयक्षति	प्राकृतिकक्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
पहिरो	२०६५ असोज	दसेना कैनपानी	२ घर भत्केको					
पहिरो	२०५६ २०६४	वसन्तपुर सुवाखान	कुलो भत्केको जमिनको क्षति भएको					
सर्पडस	२०६४	देसना						
आगलागि	२०७७	मालुवेला	१ बाखा खोर	१ व्यक्ति हात काटेर फालेको ८ जनाको मृत्यु १२ जना घाइते				

तालिका २० : चुरे गाँउपालिका वडा नं ३ को विगतवर्ष पुरानो ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण

गाउँपालिका : चुरे वडा नं ३

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिकक्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिकक्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०२७	मस्ये ठुलीगाड	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	वसाइ व्यवस्थापनमा समस्या	८० रोपनी जमिनमा क्षति	२ जनाको मृत्यु	कृष्योग्य जमिन वनजंगल क्षति	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
बाढी	२०४२	मस्ये ठुलिगाड बसर क्षेत्र	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	वसाइ व्यवस्थापनमा समस्या	१० रोपनी जमिनमा क्षति	१ जनाको मृत्यु	कृष्योग्य जमिन वनजंगल क्षति	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
बाढी	२०६४	भक्तपुर वसर क्षेत्र	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	वसाइ व्यवस्थापनमा समस्या	१० रोपनी जमिनमा क्षति	१ जनाको मृत्यु	कृष्योग्य जमिन वनजंगल क्षति	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
बाढी	२०६७	जयशिव पाताल	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	वस्ति विस्थापित	२० रोपनी जमिनमा क्षति		कृष्योग्य जमिन वनजंगल क्षति	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
बाढी	२०७६	मस्ये		नहर तडबन्धमा क्षति	६० रोपनी जमिनमा क्षति			
बाढी	२०६८	ठुलिगाड शान्तिपुर	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	वसाइ व्यवस्थापनमा समस्या	१० रोपनी जमिनमा क्षति	४ जनाको मृत्यु	कृष्योग्य जमिन वनजंगल क्षति	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
पहिरो	२०६४ साउन	भक्तपुर	२ घर भत्केको	बाटोमा क्षति			पानीमुल सुकेका वनजंगलमा क्षति	

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिकक्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिकक्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
पहिरो	२०४१	खालीगडा	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	वसाइ व्यवस्थापनमा समस्या	१० रोपनी जमिनमा क्षति २० लाख बराबर क्षति	१ जनाको मृत्यु	कृषियोग्य जमिन वनजंगल क्षति	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
पहिरो	२०६०	भंडलाडी	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	वसाइ व्यवस्थापनमा समस्या	१० रोपनी जमिनमा क्षति १० लाख बराबर क्षति	१ जनाको मृत्यु	कृषियोग्य जमिन वनजंगल क्षति	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
पहिरो	२०६४	ओखलढुंगा जलक्यानी	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	वसाइ व्यवस्थापनमा समस्या	२५ रोपनी जमिनमा क्षति २० लाख बराबर क्षति	१ जनाको मृत्यु	पानीका मुल सुकेको	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
पहिरो	२०६४	वसर क्षेत्र	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	वसाइ व्यवस्थापनमा समस्या	३० रोपनी जमिनमा क्षति २० लाख बराबर क्षति		पानीका मुल सुकेको	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
पहिरो	२०६२	ओखलढुंगा जलक्यानी	कृषि योग्य जमिनमा क्षति	बाटो भत्केको	१० रोपनी जमिनमा क्षति २० लाख बराबर क्षति	१ जनाको मृत्यु	पानीका मुल सुकेको	सोधपुछ पुरानो भनाई अनुसार
चट्यांग	२०७७	ककडेनी घोगाडी	वनजंगलमा क्षति	घरमा वाइरिन तथा मोटरमा क्षति		१ जनाको मृत्यु		
हावाहुरी	२०४५	सहजपुर मस्ये भक्तपुर	५६ घरका छाना उडाएको	४ ओटा विद्यालयको छाना उडाएको		रुख ढलेर १ जनाको मृत्यु		
हावाहुरी	२०८१	सहजपुर मस्ये भक्तपुर	१६ घरका छाना उडाएको	१ ओटा विद्यालयको छाना उडाएका, पठनपाठनमा समस्यो	२ लाखको क्षति			

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिकक्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिकक्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
सितलहर	निरन्तर	वडाभरि	सागपात तथा फलफुलमा क्षति		८० रोपनीमा क्षति			
खडेरी	२०४१ देखि	मस्ये भक्तपुर सहजपुर				३ लाख क्षति	पानीमुल सुकेको आगलागि भएको वन विनास	
जनावर आतंक	२०७० देखि	मस्ये सहजपुर घोगाडी भक्तपुर			फलफुल सागपात अन्नवाली मा क्षति			
सडक दुर्घटना	२०७२	टेडीवजार				२ जनाके मृत्यु ३ जना घाइते		
सर्पदंश	२०६८	कक्रेनी				१ जनाको मृत्यु		

तालिका २० : गाँउपालिका वडा नं ४ को विगत वर्ष पुरानो ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण

गाउँपालिका : चुरे वडा : ४

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०५१	वभ्फि गाउँ	१० ओटा घर वगायको ५ पुल वगायको	सामाजिक क्षती भएको	भएको	१ जना लाई वगायको	४० हेक्टर धान वगायको, अनुमानित ४० लाखको क्षती	हुलाक तथा स्थानिय माास्स द्धारा
बाढी	२०७७ साल	सईन गाउँ	१८ घर वगायको	नभएको	नभएको	२ जनाको खुट्टा भाचिएको	१० हेक्टर जमिन बगाएको	स्थानिय वासि द्धारा जानकारी
बाढी	२०५८	वण्ड गाउँ	१५ घर बगाएको	चिउरे गाउ भासियको	भएको	नभएको	२ हेक्टर जमिन धान सहित बगाएको	स्थानिय द्धारा जानकारि
बाढी	२०५८	रानिभुकुडा गाउँ	१५ घर बगाएको	रानिभुकुडा गाउ भासियको	भएको	नभएको	३ हेक्टर जमिन धान सहित बगाएको	स्थानिय द्धारा जानकारि
बाढी	२०५८	जगाति गाउँ	नभएको	जगाति खोला नजिक रहेका खेत बगाएको	नभएको	नभएको	१.५ हेक्टर जमिन कटानी गरेको	स्थानिय वाट जानकारी
हावाहुरी	२०६५	चुरे ४ का विभिन्न स्थानमा	घर गोठको छाना उडाएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको	स्थानिय वाट जानकारी

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
हावाहुरी	२०८१ वैषाख	वालुवागडा र राजिभुकुडा	९ घरको छाना उडाएको	नभएको	भएका	नभएको	नभएको	स्थानिय वाट जानकारी
हावाहुरी	२०८१ जेष्ठ	पाहाडी र रानीभुकुडा	४ घरको छाना उडाएको	नभएको	भएका	नभएको	नभएको	स्थानिय वाट जानकारी
पहिरो	२०५५ साल साउन	लमौते	कुलो बगाएको, २ काठे पुल बगाएका					
पहिरो	२०८० असाढ	बाटेगडा	३ घर बगाएको		२० लाख बराबर क्षती		६० रोपनी खेत बगाएको	
पहिरो	२०८०	साङडे	३ घर बगाएको		१५ लाख बराबर क्षती		५० रोपनी धान, मकै, बाली नस्ट भएका	
पहिरो	२०७५	छेपारेखाली	२ घर बगाएका		१० लाख बराबर क्षती		३० रोपनी धान, मकै, बाली नस्ट भएका	
पहिरो	२०७७	पटरेनी	२ घर बगाएको	१ मन्दिर बगाएको	१० लाख बराबर क्षती		२८ रोपनी धान, मकै	
पहिरो	२०७७	गोगनपानी	२ घर बगाएको	१ पुल भत्काएको	१० लाख बराबर क्षती		४० रोपनी धान नस्ट भएका	
पहिरो	२०७९	थोरापेले	२ वटा घर		१० लाख बराबर क्षती		३५ रोपनी धान, मकै	
पहिरो	२०६०	कछुट्टे	चौतारी भत्काएको					

तालिका २० : चुरे गाँउपालिका वडा नं ५ को विगतवर्ष पुरानो ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण

गाउँपालिका : गाँउपालिका वडा :५

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिकक्षति	सामाजिकक्षति	आर्थिक क्षति	मानवीयक्षति	प्राकृतिकक्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
पहिरो	२०५३	पट्रेनी	१० घर भत्केको		२५ लाख वरावरको क्षति		१०४ रोपनी वालीनाली नष्ट भएको	
पहिरो	२०५८	राजीगाँउ खोरिया		गोरेटो वाटोमा क्षति				
पहिरो	२०६१	मौरी	४ घरमा क्षति	वाटो भत्केको			७ विघा जमिन क्षति धानबाली नष्ट	
पहिरो	२०८६४	झलेपहरा		सामुदायिक भवन क्षति			४ रोपनी मकैबाली नष्ट	
पहिरो	२०७१	जलजला					४ रोपनी वालीनाली	
पहिरो	२०७३	ठुलागाड	३ घर भत्केका				८ रोपनी वालीनाली	
पहिरो	२०७५	पट्रेनी	७ घर				५ रोपनी वालीनाली	

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिकक्षति	सामाजिकक्षति	आर्थिक क्षति	मानवीयक्षति	प्राकृतिकक्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
पहिरो	२०७३	खानीडाँडा	८ ओटा घर भत्केका				१३रोपनी वालीनाली	
खडेरी	२०७९ २०८०	चुरे ५					वालीनाली नष्ट ५० लाख वरावरको वाली क्षति	
सडक दुर्घटना	२०६५	खानीडाँडा				१० जनाको मृत्यु		
हावाहुरी	२०७८	गोपाले राजीगाँउ	घरका छाना उडाएको			१ जनाको घाइते		
सडक दुर्घटना	२०५७						१३ जनाको मृत्यु	
सडक दुर्घटना	२०६७						३ जनाको मृत्यु	
सडक दुर्घटना	२०७३						१ जनाको मृत्यु	
सडक दुर्घटना	२०५२						१ जनाको मृत्यु	
सडक दुर्घटना	२०७८						१ जनाको मृत्यु	
चट्यांग	२०७७	नीनलाडी		३५ वटा खसी बाखा मरेको, ७ लाख बराबरको क्षती				

तालिका २० : गाँउपालिका वडा नं ६ को विगत वर्ष पुरानो ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण

गाउँपालिका : चरे वडा :६

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०३९/६/४	बयला,बेल्घारी,गऻैजेना,कुमैना	घर,खेत,जमीन र गाईबस्तु बगाएको	श्री मेलकट्टेश्वर मा.बि बयलाको ग्राउण्ड पुरेको,श्री सिद्ध प्राबि को भबन बिनास गरेको	बयला गाउको किराना पसलमा नोक्सानी भएको	मानवीय क्षति नभएको	२ बिगाहधानखेतमा क्षती भई २ लाख बराबरको धानबाली नस्ट भएको	रेडक्रस,गाउ पंचायत बाट केही राहात बितरण
बाढी	२०५६/५/२५	बयला,कुमैना,आम्पानी,रावलगडा, चित्रबिसौनि र गजार	१ बिधालयमा नोक्सानी, ४०घर भत्केको	श्री मेलकट्टेश्वर मा.बि बयलाको भबनमा नोक्सानी गजार,तितरे गाउका ४० घर परीवारका मानीसहरु सिबिरमा गएका	बयला गाउको किराना पसलमा नोक्सानी भएको	मानवीय क्षति नभएको	४बिगाहधानखेत मा क्षती भई ३ लाख बराबरको धानबाली नस्ट भएको	मसिकोर, रेडक्रस राहात बितरण र बृक्षारोपण
बाढी	२०६६/०६/०५	चित्रबिसौनी,रावलगडा,कुमैना,गेरडे	२ वटा गर बगाएको	श्री सिद्धबाबा आ.बि मा बाढी पसी भबन मा क्षती भएको		मानवीय क्षति नभएको	५ देखी ७ लाख सम्मको आर्थीक क्षती भएको	दैबिक प्रकोप बाट ई.प्र.का फल्टेडे, रेडक्रस, गा.बि.स निरिक्षण
बाढी	२०७७/०७२८	बेल्घारी,ढुंगानी, सनबेती,कुमैना	धान बाली बगएको	घरमा कुनै क्षती नभएको		मानवीय क्षति नभएको	२०बिगाहधानखेत मा क्षती भई १८ लाख बराबरको धानबाली नस्ट भएको	वडा कार्यालय बाट सिफरिस भई मर्सीकोर, रेडक्रस बाट राहात उपलब्ध भएको

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०६५	गजार,पुतली खोला				१२ बर्षको बच्चा बगाएको	बनजंगल बिनास	वडा कार्यालय, ई.प्र.का फल्टेड
बढी	२०६६	खालीगडा,भाब र घटेखोला,	२ बिगाह खेत बारी बगाएको		२० लाख बराबरको क्षती	मानवीय क्षति नभएको	२ बिगाह खेत बारी बगाएको	वडा कार्यालय, ई.प्र.का फल्टेड
पहिरो	२०३९/०६/४	बयला, गौजेना,तितरे,कुमैना,सिम्ती सामान्य घरमा क्षती भएको बिधालयहरुको ग्राउण्डहरु मा क्षती	खेती बालीहरुमा क्षती भएको		६ देखी ८ लाख सम्मको अन्न बालीको क्षती भएको	मानवीय क्षति नभएको	बनजंगल बिनास गरेको	गाउ पंचायत, ई.प्र.का फल्टेड,मर्सिकोर, रेडकस बाट सहयोग
पहिरो	२०५६/०५/२५	बयला,कुमैना,अम्पानी,गजार,तितरे,रावलगडा,चित्रबीसौनी	घर जग्गा बगई बस्ती जोखिम विधालयको ग्रायउण्डहरु पहिरो का कारण पुरीएको		बलि मा क्षती पुरायको	५ देखी ७ लाख सम्मको अन्नबाली को क्षती भएको	बन जंगलको क्षती भएको	गाउ पंचायत, ई.प्र.का फल्टेड,मर्सिकोर, रेडकस बाट सहयोग
पहिरो	२०६६०६०२	ब्यला, तितरे,गजार,कुमैना,चित्रबिसौनी,गेरडे	घर बगाएको २ वटा	श्री मेलकट्टेश्वर मा.बि बयलाको हल्का क्षती,गजार,तितरेको बस्ती बिस्तापित गराएको		२० देखी २५ लाखको क्षती भएको	बन जंगलको क्षती भएको	ई.प्र.का फल्टेड,मर्सिकोर, रेडकस बाट सहयोग

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
हावाहुरी	२०४३ १२ ०१	बगला,कुमैना	विधालय,भबन को छाना उडाएको		७ लाख सम्मको क्षति भएको		बन जंगलको क्षती भएको	ई.प्र.का फल्टेड,ओडा कार्यालय
हावाहुरी	२०५६		ज्नता मा.बि को छाना उडाएको		२ लाख सम्मको क्षति भएको		बन जंगलको क्षती भएको	ई.प्र.का फल्टेड,ओडा कार्यालय
चट्याङ्ग	२०४३	बयला	४ गाई ६ बाखा मरेको		१ लाख सम्मको नोक्सानी			रेडकस
चट्याङ्ग	२०३६	ढुंगानी	७ बाखा मरेको		५० हजार सम्मको क्षती			रेडकस
खडेरी	२०६५	वडा भरी	बाली उत्पादन मा क्षती भएको		५० लाख सम्मको क्षती	पानी को अभाव	मुहान सुकेको	
जनावर ्अतंक	पुर्खा देखी हाल सम्म	वड भरी	बाली नस्ट गर्ने	बाली नस्ट गर्ने	५ लाख सम्म को बार्षीक क्षती	बाली नस्ट गर्ने		ई.प्र.का फल्टेड,ओडा कार्यालय
सडक दुर्घटना	२०७९	फल्टुडे ढुंगेनी सडक	टेक्टर मा क्षती			मानीस मरेको सवारी चालक		ई.प्र.का फल्टेड,ओडा कार्यालय

२.५. प्रकोप, मौसमी र बालीपात्रो विश्लेषण

वडाहरु ,समुदायस्तर र विध्यालयहरु बाट संकलन गरिएको सूचनाका आधारमा प्रकोपहरूको मौसमी पात्रो तयार गरिएको छ । विभिन्न प्रकोपले कुन-कुन महिनामा मानिसहरू बढी संकटासन्न हुन्छन भन्ने तलको तालिकाले देखाउँदछ । तलको तालिका बमोजिम मौसमी पात्रोको विश्लेषण गर्दा पहिले भन्नाले २०४० साल अघिको समय (करिव ३० वर्ष अघिको) र अहिले भन्नाले ३० साल पछि परिमार्जन गर्ने मिति सम्मको समयलाई जनाँउदछ ।

२.५.१. प्रकोप पात्रो

तालिका २९ : गाँउपालिकाको प्रकोप पात्रो

प्रकोप /महिना	३० बर्ष	बैशाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मसिर	माघ	फागुन	चैत्र
भुकम्प	पहिले											
	अहिले											
बाढी	पहिले											
	अहिले											
आगलागी	पहिले											
	अहिले											
माहामारी	पहिले											
	अहिले											
खडेरी	पहिले											
	अहिले											
हावाहुरी	पहिले											

प्रकोप /महिना	३० बर्ष	बैशाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मसिर	माघ	फागुन	चैत्र
	अहिले											
बन्यजन्तु	पहिले											
	अहिले											
असिनापानी	पहिले											
	अहिले											
चट्याङ्ग	पहिले											
	अहिले											
पहिरो	पहिले											
	अहिले											

माथिको तालिका अनुसार आँकडामा खासै परिवर्तन नदेखिए पनि सहभागीहरूको अनुभव तथा विश्लेषण निम्नानुसार रहेको छ ।

मुख्य जलवायु उत्पन्न प्रकोपहरूको विश्लेषण गर्दा खडेरी, पहिरो बाढी र असिना पर्ने समयमा परिवर्तन देखिएको छ । साथै, अन्य प्रकोपहरू पनि पहिले भन्दा बढी र बारम्बार बढेको देखिन्छ ।

खडेरी पनि पहिलेको तुलनामा धेरै वढि समय हुने गरेको छ भने चट्याङ्ग जुनसुकै बेलामा पर्ने र यसको दर अहिले वृद्धि हुँदै गएको पाईन्छ । हिउँदे वर्षा घटेका कारण खडेरीको बढेको छ ।

जाडो हुने समयावधिमा एकरूपता रहेता पनि जाडोपनको मात्रा घटेको महसुस गरिएको छ । त्यसै गरी हावाहुरी हुने समयमा पनि वृद्धि भएको पाईन्छ भने जसका कारण र खडेरीले गर्दा आगलागीको प्रकोपलाई बढावा दिएको देखिन्छ ।

२.५.२. मौसमी पात्रो

तलिका ३० :पालिकाको मौसमीपात्रो

मौसम	३० बर्ष	बैशाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मसिर	पौष	माघ	फागुन	चैत्र
मनसुनबर्षा	पहिले												
	अहिले												
हिउदे बर्षा	पहिले												
	अहिले												
जाडो	पहिले												
	अहिले												
गर्मी	पहिले												
	अहिले												

माथिको तालिका अनुसार आँकडामा परिवर्तन देखिएको छ। सहभागीहरूको अनुभव तथा विश्लेषण निम्नानुसार रहेको छ।

गर्मीको समय पहिला भन्दा वृद्धि भइरहेको र एक्कासी गर्मी वढ्ने गरेको छ।

वर्षामा अनियमिता हुने गरेको छ। वर्षा हुने समय पनि पहिलाको तुलनामा कम र सुरूको वर्षा अलि पछि धकेलिएको र हिँउदमा वर्षा हुने क्रम रोकिएको देखाएको छ।

२.५.२. बालीपात्रो

बालीपात्रो विधि यस क्षेत्रको बालीमा जलवायु परिवर्तनको असरको स्तर विश्लेषण गर्न प्रयोग गरिएको छ। यस विधिमा पहिले र अहिलेको बाली लगाउने तथा काट्ने समयमा आएको परिवर्तनबारे सहभागिता मूलक विश्लेषण गरिएको छ।

तालिका ३१: परिवर्तित बाली तथा वनस्पती पात्रो

विवरण	समय	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
धानको वीउलगाउने	पहिले												
	अहिले												
धान रोप्ने	पहिले												
	अहिले												
धान काट्ने	पहिले												
	अहिले												
मकै छर्ने	पहिले												
	अहिले												
मकै भित्र्याउने	पहिले												
	अहिले												
गहुँ छर्ने	पहिले												
	अहिले												
गहुँ काट्ने	पहिले												
	अहिले												
लाली गराँस फुल्ने	पहिले												
	अहिले												
काफल पाक्ने	पहिले												
	अहिले												
ऐंसेलु पाक्ने	पहिले												
	अहिले												

बाली तथा वनस्पती अवस्थाको विषयमा समुदायमा गरिएको छलफलबाट स्पष्ट रूपमा बालीमा जलवायु परिवर्तनको असर देखिन थालेको निष्कर्षमा पुग्न सकिन्छ। मकै लगाउने समय पारम्पारिक रूपमै चलिआए पनि हाल यसको पाक्ने समय तथा लगाउने समयमा निरन्तरता रहेको पाइँदैन । पहिला भन्दा १५ दिन पहिले पाक्ने गरेको छ। गर्मीयाम लामो समय सम्म रहने हुँदा छिटो पाक्न थालेको स्थानीय समुदाय बताउँछन् । उन्नत जातकाबीउहरू बढी लगाउने गरेको पाइन्छ। धानमा पहिले एक बाली मात्र हुन्थ्यो भने हाल सिँचाइ र

हाईब्रिड तथा उन्नत जातका बीउको सुविधा रहेका ठाउँमा दुई बाली नै लगाए तापनि पहिलेको एकै बाली र अहिलेको दुवै बालीको उत्पादनमा लगभग फरक नपाइएको स्थानीय बासीको अनुभव छ ।
वर्षा हुने समय परिवर्तन हुनथालेको र रोप्ने बेला र फुल तथा दाना लाग्ने बेलाहुने खडेरीले गर्दा धान खेतीमा पर्याप्त मात्रमा असर परेको देखिनथालेको छ । हिउँदे वर्षा लगभग धेरैकम भएको हुँदागहुँ खेती विस्थापित हुँदै गएको प्रस्ट देख्न सकिन्छ । आलु खेतीमा वृद्धि हुँदै आएको छ भने कृषकहरू पनि सो खेती तर्फ आर्कषित भएका पाइन्छ तर लामो खडेरी र तुषारोको समस्या

२.६. पालिकामा रहेका स्रोत तथा क्षमताको विश्लेषण

२.६.१. सरोकारवाला व्यक्तितथा संघसंस्थाहरूको विवरण

पलिकामा जीविकोपार्जन सुधार र समुदाय विकासका लागि विभिन्न संस्थाहरूले आफ्नो वार्षिक कार्यक्रम मार्फत टेवा पुऱ्याएका छन् । जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापनका सवालमा आर्थिक, प्राविधिक तथा सहजीकरण सहयोग गर्न सक्ने संघ-संस्था तथा निकायहरू पहिचान गरी सो संस्थाहरूको सम्भावित भूमिका र अपेक्षित सहयोगका बारेमा यसमा उल्लेख गरिएको छ ।

आगामी दिनमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनमा सबैको साथ र सहयोग आवश्यक हुन जान्छ । यसका लागि पालिकाले प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय स्तरमा रहेका माथि उल्लेखित सम्पूर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्थाहरूमा सहयोगका लागि बेला बेला अन्तर्क्रिया गर्ने, पत्राचार गर्ने तथा निरन्तर सम्पर्क र समन्वय गरी अनुकूलन योजना कार्यन्वयन गरिने छ ।

वडा न १

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुन सक्ने सहयोग		
क	वडाभित्र			*विपद् पूर्व*	*विपद्को समयमा*	*विपद् पश्चात*
१	स्वास्थ्य चौकी खैराला	चुरे २ खैराला जगाती	१ कि.मी.	विपद सम्बन्धि जनचेतना, स्वास्थ सेवा,	प्रभावित समुदाय प्राथमिक उपचार तथा आकस्मिक सेवा	स्वास्थ सेवा, औषधी वितरण
	केदार सामुदायिक बन	चुरे १ पालडी	५०० मि.	वन विनाश सम्बन्धि जनचेतना		
...	न्यू ज्योति कृषि सहकारी संस्था	चुरे १ पालडी	३ कि.मि.	सेवाग्राहिलाई कृषी सेवा	विपद मा परेका सेवाग्रहिलाई आथीक सहयोग	
	ने.रे.सो निगाली उपशाखा	चुरे १ पालडी	५ कि.म.			
	कृषि सहकारी समुह	चुरे १ पालडी पखिर निगाली	५ कि.मि.	सेवाग्राहिलाई कृषी सेवा	विपद मा परेका सेवाग्रहिलाई आथीक सहयोग	
	शिव मा.वि. किम्तोला	चुरे १ किम्तोला	१५ कि.मि.	विद्याथीलाई विपद सम्बन्धि जनचेतना, शिक्षा सेवा	सुरक्षित वासस्थानको सुबिधा	शिक्षा सेवा
	केदार लालीगुराँस वन	चुरे १ ओजेना	१६ कि.मि.	वन विनाश सम्बन्धि जनचेतना		

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुन सक्ने सहयोग		
	कालिका युवा क्लव	चुरे १ पखिर	१ कि.मी.	विपद सम्बन्धि जनचेतना	राहत, उद्धार कार्यक्रममा सहयोग	
	स्वास्थ्य केदार आमा समुह	चुरे १ पालडी		विपद सम्बन्धि जनचेतना	सुरक्षित वासस्थानको सुबिधा	
	केरावारी आमा समुह	चुरे १ दिगडा		विपद सम्बन्धि जनचेतना	सुरक्षित वासस्थानको सुबिधा	
	केदार आमा समुह	चुरे १ ओजेना		विपद सम्बन्धि जनचेतना		
	घरखेडा प्रहरी उपशाखा	चुरे १ खरखेडा		सामाजिक सुरक्षा, जनचेतनामुलक कार्यक्रम	सामाजिक सहायता, उद्दार तथा खोजमा सहयोग	पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापनाका कार्यहरु
ख	गाउँपालिका भित्र					
१						
…	निगाली सहकारी संस्था	चुरे १ अलाड		सेवाग्राहिलाई कृषी सेवा		विपद मा परेका सेवाग्रहिलाई पुनर्स्थापनाका लागी आर्थीक सहयोग
	मखमली बालक्लव	चुरे १ अलाड		विपद सम्बन्धि जनचेतना		
	शिवशक्ति आमा समुह	चुरे १ बबेड		विपद सम्बन्धि जनचेतना		

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुन सक्ने सहयोग		
	स्वास्थ्य सितल आमा समुह	चुरे १ शैलेक		विपद सम्बन्धि जनचेतना		
	सृजनशिल कृषि समुह	चुरे १ शैलेक				
	केदार कषक समुह	चुरे १ हररागडा				
	हिमालघरवारी कृषक समुह	चुरे १ दिगडा				
	गौरीसंकर आमा समुह	चुरे १ किम्तोला				
ग	पालिकाबाहिर					
१						
...	फाया नेपाल				*उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन*	*परिचालन व्यवस्थापन समन्वय*
	निड्स नेपाल				*उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन*	*परिचालन व्यवस्थापन समन्वय*
	रेडक्रस धनगढी					
	आर.भि.डब्लु.आर.एम.पि.					
	शिशा परियोजना					

वडा न २

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्यजोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
क	वडाभित्र			*विपद् पूर्व*	*विपद्को समयमा*	*विपद् पश्चात*
१	स्वास्थ्य चौकी खैराला	चुरे २ खैराला जगाती	१ कि.मी.	**स्वास्थ सेवा, औषधी वितरण**	**प्रभावित समुदाय प्राथमिक उपचार तथा आकस्मिक सेवा**	**स्वास्थ सेवा, औषधी वितरण**
२	केदारेश्वर मा.वि.	चुरे २ खैराला	५०० मि.	**विद्याथीलाई विपद सम्बन्धि जनचेतना, शिक्षा सेवा**	**सुरक्षित वासस्थानको सुबिधा**	**शिक्षा सेवा**
...३	जनता आ.वि.	चुरे २ सल्लेकाडा	३ कि.मि.	**विद्याथीलाई शिक्षा सेवा**	**सुरक्षित वासस्थानको सुबिधा**	**शिक्षा सेवा**
४	दुर्गा आ.वि.	चुरे २ हिंजिरे	५ कि.म.	**विद्याथीलाई विपद सम्बन्धि जनचेतना, शिक्षा सेवा**	**सुरक्षित वासस्थानको सुबिधा**	**शिक्षा सेवा**
५	सरस्वती आ.वि.	चुरे २ बसन्तपुर	५ कि.मि.	**विद्याथीलाई विपद सम्बन्धि जनचेतना, शिक्षा सेवा**	**सुरक्षित वासस्थानको सुबिधा**	**शिक्षा सेवा**
६	ककरसिंह आ.वि.	चुरे २ कडगिरी	१५ कि.मि.	**विद्याथीलाई विपद सम्बन्धि जनचेतना, शिक्षा सेवा**	**सुरक्षित वासस्थानको सुबिधा**	**शिक्षा सेवा**
७	बेताल आ.वि.	चुरे २ देसाना	१६ कि.मि.	**विद्याथीलाई विपद सम्बन्धि जनचेतना, शिक्षा सेवा**	**सुरक्षित वासस्थानको सुबिधा**	**शिक्षा सेवा**
८	फाया नेपाल	चुरे २ खैराला	१ कि.मी.			

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्यजोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
९	झरना सा.व.	चुरे २ खैराला	५ कि.मी.			
१०	शिवशक्ति सा.व.	चुरे २ खैराला	५ कि.मी.			
११	दुर्गा देवी सा.व	चुरे २ खैराला	१५ कि.मी.			
	त्रिवेणी सा.व.	चुरे २ खैराला	२ कि.मी.			
ख	गाउँपालिका भित्र					
	स्वास्थ्य चौकी	*चुरे ३ सहजपुर*	*१०० मीटर*	*स्वास्थ्य सम्बन्धि चेतनामुलक कार्यक्रम, रोकथामका लागी स्वास्थ्य सामाग्री सङ्कलन*	*स्वास्थ्य उपचार, क्षति न्युनीकरण गर्ने*	*स्वास्थ्य सुरक्षित योजना, पोषण कार्यक्रम*
	इलाका प्रहरी कार्यालय	*चुरे ६*	*६ कि.मी*	*दुर्घटना न्युनीकरण कार्यक्रम*	*क्षति बिवरण सङ्कलन*	*क्षतिपुर्तिका लागी सहजीकरण र दुर्घटना न्युनीकरण कार्यक्रम*

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्यजोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
...१	जि.आइ.जेड	चुरे गापा		*पूर्वतयारी प्रचारप्रसार*	*उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन*	*परिचालन व्यवस्थापन समन्वय*
२	निड्स नेपाल	चुरे गापा		*पूर्वतयारी प्रचारप्रसार*	*उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन*	*परिचालन व्यवस्थापन समन्वय*

वडा न ३

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्यजोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
क	**वडाभित्र**			**विपद् पूर्व**	**विपद्को समयमा**	**विपद् पश्चात**
१	सहजपुर कृषक सहकारी	चुरे ३ सहजपुर	२	विषादी उपलब्ध	औषधी उपचार, प्राविधिक उपचार	क्षतिपुर्ति दिने
२	जनजागृती सा। वन उपभोक्ता समुह	चुरे ३ सहजपुर	१ कि.मी	अग्नीरेखा निर्माण, डढेलो नियन्त्रण चेतनामुलक कार्यक्रम, वृक्षारोपण	आर्थिक, खाद्ध्यान्न सहयोग	व्यवस्थापन सहयोग
३	ठुलावन आमा समुह	चुरे ३ भक्तपुर	९ कि.मी	स्वास्थ्य शिक्षा, चेतना	औषधिका लागी पहल गर्ने	प्रभावित क्षेत्रमा भविष्यमा हुने महामारी रोकथाम कार्यक्रम

४	इलाका वन कार्यालय	चुरे ३ सहजपुर	१०० मीटर	वृक्षारोपण, अग्नी नियन्त्रण तथा अन्य कार्यक्रम	प्राविधिक सहयोग	दिगो ब्यवस्थापनका लागी सहजिकरण
५	वसर युवा क्लव	चुरे ३ वसर	१२ कि.मी	बिपद् जोखिम र न्युनीकरणका लागी चेतनामुलक कार्यक्रम	प्राविधिक सहयोग	दिगो ब्यवस्थापनका लागी सहजिकरण
६	लक्ष्मि सनराइज बैंक	चुरे ३ सहजपुर	१ कि.मी	रकम वचत सङ्कलन	नगद प्रवाह	ऋण सहयोग
७	भगवति आमासमुह तलिया	चुरे ३ तलिया	३ कि.मी	स्वास्थ्य शिक्षा, चेतना	औषधिका लागी पहल गर्ने	प्रभावित क्षेत्रमा भविष्यमा हुने महामारी रोकथाम कार्यक्रम
८	आदर्श आमासमुह	चुरे ३ वसर	१२ कि.मी	स्वास्थ्य शिक्षा, चेतना	औषधिका लागी पहल गर्ने	प्रभावित क्षेत्रमा भविष्यमा हुने महामारी रोकथाम कार्यक्रम
९	भगवति चेतनशील आमासमुह	चुरे ३ मस्ये	६ कि.मी	स्वास्थ्य शिक्षा, चेतना	औषधिका लागी पहल गर्ने	प्रभावित क्षेत्रमा भविष्यमा हुने महामारी रोकथाम कार्यक्रम
ख	गाउँपालिका भित्र					
...१	स्वास्थ्य चौकी	चुरे ३ सहजपुर	१०० मीटर	स्वास्थ्य सम्बन्धि चेतनामुलक कार्यक्रम, रोकथामका लागी स्वास्थ्य सामाग्री सङ्कलन	स्वास्थ्य उपचार, क्षति न्युनीकरण गर्ने	स्वास्थ्य सुरक्षित योजना, पोषण कार्यक्रम
२	इलाका प्रहरी कार्यालय	चुरे ६ फल्टुडे	६ कि.मी	दुर्घटना न्युनीकरण कार्यक्रम	क्षति बिवरण सङ्कलन	क्षतिपुर्तिका लागी सहजीकरण र दुर्घटना न्युनीकरण कार्यक्रम

ग	पालिकाबाहिर					
१	रेडक्रस	धनगढी	६५ कि.मी	चेतनामुलक कार्यक्रम, यन्त्र उपकरण उपलब्ध	उद्धार तथा सहयोग	व्यवस्थापनका लागी सहयोग
२	जील्ला वन कार्यालय कैलाली	धनगढी	६० कि.मी	अग्नी तथा डढेलो नियन्त्रणका लागी चेतनामुलक कार्यक्रम	यन्त्र उपकरण तथा कानुनी परामर्श सहयोग	व्यवस्थापनका लागी सहयोग
३	जिल्ला सिंचाई कार्यालय	धनगढी	६२ कि.मी	खडेरी समस्या समाधानका लागी सिंचाई व्यवस्था		दिगो व्यवस्थापनका लागी पहल तथा कार्यक्रम सन्चालन गर्ने
४	जल उत्पन्न प्रकोप कार्यालय	धनगढी	७७ कि.मी	बाढी, पहिरो नियन्त्रणका लागी पुल, तटबन्धनको व्यवस्था गर्ने		दिगो व्यवस्थापनका लागी पहल तथा कार्यक्रम सन्चालन गर्ने

वडा न ४

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्यजोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
क	वडाभित्र			विपद् पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
१	स्वास्थ्य चौकी	चुरे ४ को जोखिमयूक्त ठाउहरुमा	०	औषधी उपचार	स्वास्थ्य कार्यकर्ता फिल्डमा खटाउने	राहत वितरणमा सहयोग
२	कार्यालय तथा	चुरे ४ को		आवश्क सामाग्रीको पुर्व तयारि	तलिम प्राप्त व्याक्तिलाई खटाई सह	पुन :

	सङ्घसंस्था वाट	जोखिमयूक्त ठाउहरुमा		गर्ने	जगर्ने ।	
३	कार्यालय तथा सङ्घसंस्था वाट	चुरे ४ को जोखिमयूक्त ठाउहरुमा		जोखिमबारे प्रश्टपारि सुरक्षित स्थानमाजाने	आवश्यक जनशक्ति परिचालन गर्ने	राहात वितरण कार्यक्रम

वडा न ५

क. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका लगि प्राप्तहुन सक्ने सहयोग		
क	वडाभित्र			विपद् पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
१	खानीडाँडा स्वास्थ्य चौकी	चुरे ५ खानीडाँडा	२०० मि	जनचेतना औषधी उपचार	चेकजाँच ,उपचार र औषधी वितरण	रिफर राहतवितरणमा सहयोग
२	जनकल्याण कृषि सहकारी	चुरे ५ खानीडाँडा	१ किमि	विपद सम्बन्धि जनचेतना	स्वयमसेवक वितरण उद्धारमा सहयोग गर्ने	राहत वितरणमा सहयोग गर्ने
३	लघुवित्त मिर्मिरे	चुरे ५ खानीडाँडा	२५ मि	बृक्षारोपण	स्वयमसेवक वितरण उद्धारमा सहयोग गर्ने	राहत वितरणमा सहयोग गर्ने
४	बैंक लक्ष्मी सनराइज	चुरे ५ खानीडाँडा	०.२ किमि	विपद सम्बन्धि कार्यक्रम	स्वयमसेवक वितरण उद्धारमा सहयोग गर्ने	राहत वितरणमा सहयोग गन आर्थिक
५	लघुवित्त छिमेकी	चुरे ३ सहजपुर	१० किमि	पूर्वतयारी सचेतना	आवश्यक जनशक्तिर सामाग्री वितरण	राहत वितरणमा सहयोग गर्ने
६	वडा कार्यालय	चुरे ५	०मि	पूर्वतयारी प्रचारप्रसार	उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन	परिचालन व्यवस्थापन समन्वय
७	रेडक्रस सोसाइटी	चुरे १		पूर्वतयारी प्रचारप्रसार	उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन	परिचालन व्यवस्थापन समन्वय

क. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका लगि प्राप्तहुन सक्ने सहयोग		
	निडस नेपाल	चुरे १		पूर्वतयारी प्रचारप्रसार	उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन	परिचालन व्यवस्थापन समन्वय
	जि.आइ.जेड	चुरे १		पूर्वतयारी प्रचारप्रसार	उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन	परिचालन व्यवस्थापन समन्वय
	आमासमुह	चुरे ५		पूर्वतयारी प्रचारप्रसार	उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन	परिचालन व्यवस्थापन समन्वय
	स्वास्थ्यचौकी सहजपुर	सहजपुर		पूर्वतयारी प्रचारप्रसार	उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन	परिचालन व्यवस्थापन समन्वय
	भानु मा.वि.	सहजपुर		पूर्वतयारी प्रचारप्रसार	उद्धार राहात अनुगमन जनशक्ति परिचालन	परिचालन व्यवस्थापन समन्वय
	रेडक्रस धनगढी	धनगढी		पूर्वसुचना प्राथमिक उपचार	प्रतिकार्य रक्तदान	सरसफाई
	बाणिज्यबैंक			पूर्वसुचना	प्रतिकार्य राहत वितरण	सरसफाई समन्वय

वडा न ६

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका लगि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
क	वडाभित्र			विपद् पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
१	सामुदाईकस्वास्थ्य इकाई सान्तीनगर	चुरे ०६ सान्तीनगर	०३ कि.मि	नियमित स्वाथ्य चेकजाच, जनचेतना मुलक कार्यक्रम,औषधी, उपचार	स्वास्थ्य कार्यकर्ता फिल्डमा खटाउने	राहत वितरणमा सहयोग
२	ईलाका प्रहरी कार्यालय	चुरे ६ फल्टुडे	०४ कि.मि	बिपदमा हुनसक्ने जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन	बिपतको बेला तुरुन्त फिल्डमा खटिई उदार तथा सामाग्री बितरण	जनता को सुरक्षाको लागी सहानुभुती प्रदान गर्ने
३	वल क्लब	सान्तीनगर				
४	युवा क्लब	वडा कार्यायालय भवनमा				
५	सामुदाइक बन ०९ वटा	चुरे ०६ भरी	वड भरि	बिपदमा हुनसक्ने जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन	बिपतको बेला तुरुन्त फिल्डमा खटिई उदार तथा सामाग्री बितरण	राहत वितरणमा सहयोग
६	बिध्यालय ०७ वटा	चुरे ०६ भरी	वडा भरि		बिपतको बेला बस्नको लागी	
७	छायानेपाल	चुरे ०६				
	पालीका भित्र					
७	रेडकस	चुरे ०१ अलाड		बिपदमा हुनसक्ने जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन	बिपतको बेला तुरुन्त फिल्डमा खटिई उदार तथा सामाग्री बितरण	राहत वितरणमा सहयोग
८	जि आइ जेट					

क. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका लगि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
९	निड्स नेपाल					
१०	सहजपुर स्वाथ्यचौकी	चुरे ०३				
११	च्क्ष्च्ए	गा.पा				
१२	सब डिबिजन बन कार्यालय	चुरे ०३				
१४	लक्ष्मी सनराइज बैंब	चुरे ०३				

स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच चुरे गाँउपालिका वडा नं १

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
पुल	**ववेड चुरे १** **रिठेखोला चुरे १** **निगालीखोला चुरे १** **दिगडा खोला चुरे १** **अलाड खोला** **सायल बबैना** **शिवनगर**	**१** **१** **१** **१** **२** **१** **१**	**झोलुंगे** **झोलुंगे** **झोलुंगे** **फलामे पुल** **झोलुंगे** **झोलुंगे** **पक्की**	**जीर्ण मर्मत गर्नुपर्ने** **जीर्ण** **राम्रो**	

	रामनगरी किम्तोला चिनेगडा	१	झोलुंगे		
सड	सहजपुर शिवनगर (सडक खण्ड पक्की) सहजपुर निगाली सडक खण्ड अलाड- चटकपुर सडक घोडेथर सायल - भासु ववैना सडक शिवनगर रिठेखोला सडक पालडी चोक्टे सडक पखिर ठुलिगाड सडक निगाली जिरेटोला निगाली रिठेखोला सडक	१ १ १ १ १ १ १	दोहोरो एकहोरो एकहोरो एकहोरो एकहोरो एकहोरो एकहोरो एकह	राम्रो मर्मत गर्नुपर्ने	
बाँध	मिलनपुर कपडी सिचाई बाँध जठेखोला किम्तोला सिचाई बाँध				
विद्यालय भवन	शिव मा.वि. किम्तोला .भैरव मा.वि. अलाड मोहन्याल मा.वि. निगाली केदारेश्वर आ.वि. धोजेना केदार आ.वि. तुसारेपानी अगवती आ.वि. सायल जनजागृतीआ.वि. किचान सरस्वती आ.वि घोडेथर भैरव आ.वि. सिमली	१ १ १ १ १ १ १ १ १	विद्यालय भवनहरु	केही राम्रा केही मर्मत योग्य	

	कालिका आ.वि. जिरेतोला	१ १			
सुरक्षित आवास तथा स्थान	**विद्यालय तथा सामुदायिक भवन**	७	साधारण	मध्यम	
सामुदायिक चर्पी	**अलाड, निगाली , डुब्के , खोली वजार , शिवनगर वजार**	५	साधारण	मध्यम	
सञ्चारका साधन	**रेडियो ,टिभी , मोवाइलफोन**				
यातायतका साधन	**बस , ट्रक, जीव , मोटरसाइकल , ट्याक्टर**				
पूर्वसूचना प्रणाली	**चोट्टे गाँउमा १ छ**	१		**मर्मत गर्नुपर्ने**	
लाइफ ज्याकेट	**छैन**				
डुङ्गा	**छैन**				
अन्य	**छैन**				
मानव संसधन					
आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति					
जिल्ला विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिमप्राप्त जनशक्ति					

तलिम प्राप्त पौडीबाज					
तालिमप्राप्त स्वयंसेवक	**छन**	१८	सामान्य		
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	**स्वयमसेविका , अ.हे .व. अ.न.मि. .छन**	७ , २ , ३	साधारण		
तलिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	**छन**	१८			
शिक्षक	**छन**	७५	दक्ष		
कर्मचारी	**छन**	३५	दक्ष		
स्वयंसेवक	**छन**	१२			
सिकर्मी	**छन**	१५४			
डकर्मी	**छन**	१४०			
अन्य		५६०			
अन्य					
सामाजिक स्रोत					
सामुदायिक भवन	**छन**	७ ओटा			
पाटी पौवा	**छन**				
खानेपानी वितरण धारा	**३४ ओटा**				

मठ मन्दिर	**१५ ओटा**				
सामाजिक संरचना					
महिला/आमा /अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको समूह	**आमा समुह**				
आयआर्जनमा सक्रिय महिला समूह	**कृषि आय आर्जन तथा व्यवसाय छ ।**	छ	साधारण	सामान्य	
निर्णय तहमा भएका महिला	**छैनन**				
शैक्षिक अवस्था (म/पु)	**सामान्य**				
आर्थिक स्रोत					
व्यापार व्यवसाय	कृषि व्यवसाय				
उद्योग कलकारखाना	छैन				
नोकरी	शिक्षण नीजामति	१५०	सामान्य	सामान्य	
बचत समूह	आमा बचत कोष	६	सामान्य	सामान्य	
विपद् व्यवस्थापन कोष					

ब्याङ्क तथा वित्तीय संस्था					
प्राकृतिक स्रोत					
खेतीयोग्यभूमि		४० हजार रोपनी	सामान्य		
अन्य)					
निजी तालतलैया	छैन				
कुवा	छैन				
नदीनाला	ठुलीगाड , अलैचाडीको खोला , खैराला खोला	३०	सामान्य	सामान्य	
तल तथा पोखरी	छैन				
सिँचाइको साधन र स्रोत	कुलाहरु सामान्य तर सुख्खा				
वनजङ्गल (हेक्टर वा रोपनी)	दुर्गा वन समुदाय , देसाना वन , खैराला वन समुदाय आदि	७	सामान्य	सामान्य	
खेर गइरहेको जमिन					
खेतीगरिने मुख्यबाली	**लगाउने समय**	**बालीथन्क्याउने समय**	**उत्पादन (मे. टन)**	**प्रयोगगरिने मल**	**बिउको उपलब्धता**
धान	असार देखि साउन	असोज कार्तिक	१	कृषि मल	स्थानिय बिउ
मकै	बैसाख देखि जेठ	असोज कार्तिक	१.२	कृषि मल	लोकल
गहुँ	कार्तिक मंसिर पुष सम्म	चैत बैसाख जेठ	१.२	कृषि मल	लोकल

स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच चुरे गाँउपालिका वडा नं २

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
पुल	पुनै खेतको पुल (मलाणा) काठेपुल खोलेनीखोला पुल (खोलेनी खोला काठेपुल) रिठेखोला झोलुंगे पुल	१ १	साधारण साधारण	जीर्ण जीर्ण	
सडक	१ . निगाली कटगिरी हुँदै खरहर २. निगाली देखि खैराला हिन्जिरे	१ १	एकतर्फि सडक एकतर्फि सडक	विल्कुल नाजुक विल्कुल नाजुक	
बाँध	पुनिखेत बाँध कोटखोला बाँध मालभुंगा (नगुवा खोला बाँध)	१ १ १	साधारण साधारण साधारण	नाजुक नाजुक नाजुक	
विद्यालय भवन	श्री ककर सिंह आ.वि. कडकिरी श्री केदारेश्वर आ.वि. खैराला श्री जनता आ.वि. सल्लेगडा श्री दुर्गा प्रा.वि. हिंजिरे श्री बेताल प्रा.वि. देसाना श्री सरस्वती प्रा.वि. बसन्तपुर	१ १ १ १ १ १	१५० जना १४५ जना १४२ जना ३५ जना ४० जना ३५ जना	नाजुक नाजुक नाजुक नाजुक नाजुक नाजुक	

सुरक्षित आवास तथा स्थान	**विद्यालय तथा सामुदायिक भवन**	**१३**	**साधारण**	**मध्यम**	
सामुदायिक चर्पी	**छैन**				
सञ्चारका साधन	**रेडियो ,टिभी , मोवाइलफोन**	**३ प्रकारका**	**साधारण**	**सामान्य**	
यातायतका साधन	**जीव , मोटरसाइकल , ट्याक्टर**	**३ प्रकार**	**साधारण**	**सामान्य**	
पूर्वसूचना प्रणाली	**छैन**				
लाइफ ज्याकेट	**छैन**				
डुङ्गा	**छैन**				
अन्य	**छैन**				
मानव संसधन					
आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति					
जिल्ला विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिमप्राप्त जनशक्ति					
तलिम प्राप्त पौडीबाज					
तालिमप्राप्त स्वयंसेवक	**छन**	१५	सामान्य	सामान्य	
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	**स्वयमसेविका , अ.हे .व. अ.न.मि. .छन**	७ , २ , ३	साधारण	सामान्य	

तलिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	**छन**	१२		सामान्य	
शिक्षक	**छन**	६५	दक्ष	सामान्य	
कर्मचारी	**छन**	४६	दक्ष	सामान्य	
स्वयंसेवक	**छन**	१२	सामान्य	सामान्य	
सिकर्मी	**छन**	१५१	सामान्य	सामान्य	
डकर्मी	**छन**	१४२	सामान्य	सामान्य	
अन्य	**छन**	२५००	सामान्य	सामान्य	
अन्य	**छन**				
सामाजिक स्रोत	**छन**				
सामुदायिकभवन	**छन**	७ ओटा	सामान्य	सामान्य	
पाटी पौवा	**छन**				
खानेपानीवितरण धारा	**१५० ओटा**				
मठ मन्दिर	**२५ ओटा**				
सामाजिक संरचना	**छन**				
महिला/आमा /अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको समूह	**आमा समुह**				
आयआर्जनमा सक्रिय महिला समूह	**कृषि आय आर्जन तथा व्यवसाय छ।**	छ	साधारण	सामान्य	

निर्णय तहमा भएका महिला	**छैनन**				
शैक्षिक अवस्था (म/पु)	**सामान्य**				
आर्थिक स्रोत					
व्यापार व्यवसाय	कृषि व्यवसाय				
उद्योग कलकारखाना	छैन				
नोकरी	शिक्षण नीजामति	१५०	सामान्य	सामान्य	
बचत समूह	आमा बचत कोष	६	सामान्य	सामान्य	
विपद् व्यवस्थापन कोष					
व्याङ्क तथा वित्तीय संस्था					
प्राकृतिक स्रोत					
खेतीयोग्य भूमि		४० हजार रोपनी	सामान्य		
अन्य)					
निजी तालतलैया	छैन				
कुवा	छैन				
नदीनाला	ठुलीगाड , अलैचाडीको खोला , खैराला खोला	३०	सामान्य	सामान्य	
तल तथा पोखरी	छैन				
सिँचाइको साधन र	कुलाहरु सामान्य तर सुख्खा				

स्रोत					
वनजङ्गल (हेक्टर वा रोपनी)	दुर्गा वन समुदाय , देसाना वन , खैराला वन समुदाय आदि	७	सामान्य	सामान्य	
खेर गइरहेको जमिन					
खेतीगरिने मुख्यबाली	**लगाउने समय**	**बालीथन्क्याउने समय**	**उत्पादन (मे. टन)**	**प्रयोगगरिने मल**	**बिउको उपलब्धता**
धान	असार देखि साउन	असोज कार्तिक	१	कृषि मल	स्थानिय बिउ
मकै	बैसाख देखि जेठ	असोज कार्तिक	१.२	कृषि मल	लोकल
गहुँ	कार्तिक मंसिर पुष सम्म	चैत बैसाख जेठ	१.२	कृषि मल	लोकल

तालिका ३२ : चुरे गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण

स्रोतको उपलब्धतातथापहुँच वडा नं ..३.........

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कै
भौतिक स्रोत					
पुल	भक्तपुर- गोदाम जोडनेपुल झो.पु पतडा खोला झो.पु शान्तीपुर तितौले झो.पु ठुलिगाड मस्ये कमलानदी समैलिंग तलिभा	६ ओटा झोलुंगे पुल	दोहोरो	**ठिकै**	
सडक		१	कच्ची		
विद्यालय भवन	भानु मा.वि. चित्रपुर भगवती आ.वि. मस्ये समैजी आ.वि. बुग्णेनी जनकल्याण आ.वि शान्तीपुर आर्दश आ.वि सालघारी समैजि लिंग आ.वि. कापडीगडा ग्वासी आ.वि. सहजपुर	७ ओटा	राम्रो केही सुधार गर्नुपर्ने		
सुरक्षित आवास तथा स्थान					
सामुदायिक चर्पी		२			
सञ्चारका साधन	वाइफाइ मोवाइल टेलिफोन वाइफाई				
यातायतका साधन	ट्याक्टर जीप मिनिटक मोटरसाइकल बस अटो जे.सि.वि.				
पूर्वसूचना प्रणाली					

लाइफ ज्याकेट					
डुङ्गा					
मानव संसधन					
आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति					
जिल्ला विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिमप्राप्त जनशक्ति					
तलिम प्राप्त पौडीबाज					
तालिमप्राप्त स्वयंसेवक					
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता		५जना			
तलिम प्राप्त कृषि प्राविधिक					
शिक्षक		५० जना			
कर्मचारी		३० जना			
स्वयंसेवक					
सिकर्मी	अनुमानित	२८ जना			
डकर्मी	अनुमानित	२५ जना			
सामाजिक स्रोत					
सामुदायिकभवन		२५ओटा	राम्रो		
पाटी पौवा		२			
खानेपानीवितरण धारा		१५			
मठ मन्दिर		१०			
सामाजिक संरचना					
महिला/आमा /अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको समूह		१२			
आयआर्जनमा सक्रिय महिला समूह		२७			
निर्णय तहमा भएका महिला		१२			

शैक्षिक अवस्था (म/पु)					
आर्थिक स्रोत					
व्यापार व्यवसाय		७७			
उद्योग कलकारखाना		२			
नोकरी		१५०			
बचत समूह		१२			
विपद् व्यवस्थापन कोष					
ब्याङ्क तथावित्तीय संस्था		१			
प्राकृतिक स्रोत					
खेतीयोग्यभूमि		६००० हे.			
अन्य)					
निजी तालतलैया					
झरना					
कुवा		२			
नदीनाला		१२			
तल तथा पोखरी					
सिँचाइको साधन र स्रोत	सिचाई कुलो पक्की	५			
वनजङ्गल (हेक्टर वा रोपनी)		१९५५ हे.			
खेर गइरहेको जमिन		१२३० हे.			
खेतीगरिने मुख्यबाली					
धान	असार देखि कर्तिक	१०मे.टन		गोठेमल	लोकल
मकै	जेठ असोज	१२ मे.टन		गोठेमल	
गहुँ	कार्तिक जेठ	९ मे.ट.		गोठेमल	
तोरी					

तालिका ३२ : चुरे गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण

स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच वडा नं. ४

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
पुल	१. जगाती झो.पु.	१	दोहोरो	नाजुक	तट्वन्ध गर्नु पर्ने
	२. गौडाजड झो.पु.	१	दोहोरो	राम्रो	
	३. भुजे खोला झो.पु.	१	दोहोरो	नजुक	तट्वन्ध गर्नु पर्ने
	काठेपुल :- दरवार खोला,सुनपाल खोला,कोलगैरा,वुढागर्भा,सईन खोला,वैसेनी खोला,गाजरी खोला	७	एकहोरो	राम्रो	
सडक	१.चौमाला खैराला मोटर वाटो	१	दोहोरो	कच्चि	सुधार गर्नु पर्ने
	२.दरवार पहाडी सुनपाल मोटर वाटो	१	एकहोरो	कच्चि	सुधार तथा निर्माण गर्नु पर्ने
	३.दरवार सातासईन कोट कुर्ले रानिभुकुडा मोटर वाटो	१	दोहोरो	कच्चि	सुधार तथा निर्माण गर्नु पर्ने
	४. दरवार वैसेनि वण्ड रानिभुडा मोटर वाटो	१	दोहोरो	कच्चि	सुधार तथा निर्माण गर्नु पर्ने
	५. कुर्ले भुजे चिल्लेवास रानिभुकुडा मोटर वाटो	१	एकहोरो	कच्चि	सुधार तथा निर्माण गर्नु पर्ने
	६.राजिपुर वालुवागडा मोहन्याल मोटर वाटो	१	दोहोरो	कच्चि	सुधार तथा निर्माण गर्नु पर्ने
	७.वाटेगडा वालुवा मोटर वाटो	१	दोहोरो	कच्चि	सुधार तथा निर्माण गर्नु पर्ने
	८.साटा मुलेसाटा मोटर वाटो	१	एकहोरो	कच्चि	सुधार तथा निर्माण गर्नु पर्ने
	९.गोलादेउ मुरिभावर मोटर वाटो	१	एकहोरो	कच्चि	सुधार तथा निर्माण गर्नु पर्ने
	१०.गोदावरि जगाति ठुलावन मोटर वाटो	१	दोहोरो	कच्चि	सुधार तथा निर्माण गर्नु पर्ने

बाँध	चुरे ४ नं. वडामा वाध नरहेको		-	-	-
विद्यालय भवन	१. वस्नेत आ.वि. गर्भा	१	८ कक्षा	पक्कि /कच्चि	भवन माग गरि निर्माण
	२. जनता मा.वि. वैसेनि	१	१० कक्षा	पक्कि भवन	मर्मत
	३. सरस्वति आ.वि. रानिभुकुडा	१	५ कक्षा	पक्कि भवन	राम्रो
	४. कालिका आ.वि. भुजे	१	५ कक्षा	पक्कि	पुन निर्माण
	५. मालिका आ.वि.गाजरी	१	५ कक्षाा	कच्चि	निर्माण
	६. केदारेश्वर ओखलढुंङ्गा		५ कक्षाा	पक्कि	नयाँ निर्माण
	७. समैजि आ.वि. जगाती	१	५ कक्षाा	पक्कि	मर्मत
	८. सरस्वती आ.वि. वाटेगडा	१	५ कक्षाा	पक्कि	नयाँ निर्माण
	९. सुर्यमुखि आ.वि. वालुवागडा	१	८ कक्षा	पक्कि	नयाँ निर्माण
	१०. मसुरखेत आ.वि.कछट्टे	१	५ कक्षाा	पक्कि	पुन निर्माण
	११. मष्टा प्रा.वि. राउला				
सुरक्षित आवास तथा स्थान					
सामुदायिक चर्पी	वडा तथा विद्यालय अनन्तरगतका	१२	-	पक्कि	सुधार तथा निर्माण
सञ्चारका साधन	वाई फाई	१	-	सञ्चालनमा	व्यवस्थित गर्नु पर्ने
	मोवाईल टावर	नरहेको	-	-	निर्माणका लागि पहल गर्नु पर्ने
	टेलिफोन	२		विग्रीएका	खरिद गर्नु पर्ने
यातायतका साधन	जिप,टरक,एम्वुलेन्स,मोटरसाईकल	-	-	-	-
पूर्वसूचना प्रणाली	पूर्वसूचना प्रणाली नरहेको	-	-	-	-
लाइफ ज्याकेट	-	-	-	-	-
डुङ्गा	-	-	-	-	-
मानव संसधन					
आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	-	-	-	-	-
जिल्ला विपद् प्रतिकार्य	-	-	-	-	-

सम्बन्धी तालिमप्राप्त जनशक्ति					
तलिम प्राप्त पौडीबाज	-	-	-	-	-
तालिमप्राप्त स्वयंसेवक		९ जना			गुणस्तरिय
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता					
तलिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	कृषि तथा पशु	२			गुणस्तरिय
शिक्षक					
कर्मचारी	स्वस्थ्य तथा वडा	१० जना	-	ठिक	-
स्वयंसेवक	-	-	-	-	-
सिकर्मी	काम गर्न सक्ने	अनुमानित १०	काम गर्न सक्ने		प्रमाण पत्र नभएका
डकर्मी	काम गर्न सक्ने	अनुमानित १०	काम गर्न सक्ने		प्रमाण पत्र नभएका
सामाजिक स्रोत					
सामुदायिक भवन		४			
पाटी पौवा		११			
खानेपानी वितरण धारा					
मठ मन्दिर	१.मोहन्याल मन्दिर	२		ठिक ठिकै	निमार्ण गर्नु पर्ने
	२.भैरव मन्दिर दरवार	१		ठिक ठिकै	
	३.केदार मन्दिर दरवार	१		ठिक ठिकै	
	४.वेताल मन्दिर साटा	१		नयाँ निमार्ण	
	५.भैरव मन्दिर भुजे	१		नयाँ निमार्ण	
	६.गडाल मन्दिर खारेपानी	१		राम्रो	
	७.मसानि मन्दिर न्यूरेसईन	१		नयाँ निमार्ण	
	८.मसुरखेत मन्दिर वालुवागडा	१		राम्रो	
	९.मसुरखेत मन्दिर सईन	१		निर्माण गर्नु	

				पर्ने	
	१०.दुर्गा भवानी मन्दिर अम्खोरे	२		जिर्णअवस्था	
	११.ब्रहादेवता मन्दिर	१		नयाँ निमार्ण	
सामाजिक संरचना					
महिला/आमा/अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको समूह					
आयआर्जनमा सक्रिय महिला समूह	-	-	-	-	-
निर्णय तहमा भएका महिला	वडा सदस्य	२		सक्रीय	
शैक्षिक अवस्था (म/पु)					
आर्थिक स्रोत					
व्यापार व्यवसाय	फलफुल व्यावशाय	वडा नं. ४	१० हजार कु	ठिक ठिकै	सुधार गर्नु पर्ने
उद्योग कलकारखाना	-	-	-	-	-
नोकरी	विद्यालय,स्वास्थ्य,वडा,	अनुमानित १५० जना			करार र स्थायि
बचत समूह	-	-	-	-	-
विपद् व्यवस्थापन कोष	-	-	-	-	-
ब्याङ्क तथावित्तीय संस्था	वेताल सहकारि संस्था ली.	१	१२० जना	खासै प्रगती नरहेको	सुधार गर्नु पर्ने
प्राकृतिक स्रोत					

खेतीयोग्य भूमि	चुरे ४ को सम्पुर्ण जमिन	४५० हे.	१५,००० कु	खासै राम्रो नभएको	
अन्य)	घर टहरा	८५० हे.	१० ह.व.मी.		
निजी तालतलैया	बुढागर्भा,घोरेघाटी	५	१० हजार कु	राम्रो	
कुवा	ढुकुवा नाउला गर्भादरवार	१	५ हजार ली.	नयाँ निर्माण	
नदीनाला	कुर्ले,भुजे,वैसेनी,भुकुडा खोला,सईन खोला,घोरेघाटी खोला,वाटेगडा खोला,वालुवा गडा खोला,जगाती,गाजरि,न्यूलाड	११		नाजुक अवस्था	
तल तथा पोखरी					
सिँचाइको साधन र स्रोत	४ नं. वडा अन्तरगत केहि स्थानमा सिंचाईको अवस्था नरहेको				
वनजङ्गल (हेक्टर वा रोपनी)	-	-	-	-	-
खेर गइरहेको जमिन	चुरे ४ अन्तरगत	२०० हे			
खेतीगरिने मुख्यबाली					
धान	१५० हेक्टर	१५० हेक्टर	१०० टन	मल विउ तथा सिचाईको समस्या	वजार टाढा रहेको
मकै	१०० हेक्टर	१०० हेक्टर	१००० कु.	मल विउ तथा सिचाईको समस्या	वजार टाढा रहेको
गहुँ	१०० हेक्टर	१०० हेक्टर	८१० कु.	मल विउ तथा सिचाईको समस्या	वजार टाढा रहेको
तोरी	४० हेक्टर	४० हेक्टर	२५० कु.	मल विउ तथा सिचाईको समस्या	वजार टाढा रहेको

तालिका ३२: चुरे गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण

स्रोतको उपलब्धतातथापहुँच वडा नं ....५....

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कै
भौतिक स्रोत					
पुल	राजवन आकासेपुल बाटो सिरुगडा माल ट्रस पुल झोलुंगे पुल निगलाडी पटरेनी गोपाले निमडडा ४ ओटा काठेपुल हिउदेगडा, माल सडक मोटरलेवल पुल निगलाडी	१० वटा	झोलुंगे पुल पैदल थात्रा केही राम्रा	ठिकै छ।	
सडक	भिमदत्त राजमार्ग सडकखण्ड खानीडाँडा निगलाडी कृषि सडक खानीडाँडा माल सडक खानीडाँडा भुल्केपानी खानीडाँडा गुणी भासु देउराली मौरी खानीडाँडा पटेरानीनिंलाडी कफौटे	१० ओटा	पक्की बाहेक अरु मर्मत गर्नुपर्ने	कच्ची बाटो मर्मत	
बाँध नहर					
विद्यालय भवन	श्री शुक्र मा.वि. खानीडाँडा श्री मसानी आ.वि. गुणी श्री समैज ीआ.वि. मौरी	३ ओटा	पक्की	केही राम्रो केही मर्मत गर्नुपर्ने	
सुरक्षित आवास तथा स्थान		३		खुला चौरहरु	
सामुदायिकचर्पी	खानीडाँडा निगलाडी देउराली	३		मर्मत गर्नुपर्ने केही थप्नुपर्ने	
सञ्चारका साधन	मोवाइल ,रेडियो , वाइफाइ,हुलाक , टेलिफोन				
यातायतका साधन	गाडी ,मोटर साइकल, टेक्टर,	२५			

पुर्वसूचना प्रणाली					
लाइफ ज्याकेट					
डुङ्गा					
मानव संसधन					
आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति					
जिल्ला विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिमप्राप्त जनशक्ति					
तलिम प्राप्त पौडीबाज					
तालिमप्राप्त स्वयंसेवक					
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता		५			
तलिम प्राप्त कृषि प्राविधिक		४			
शिक्षक		१५			
कर्मचारी		२०			
स्वयंसेवक		१५			
सिकर्मी		१५			
डकर्मी		७			
सामाजिक स्रोत					
सामुदायिक भवन	कोटदेवल				
पाटी पौवा		१०			
खानेपानी वितरण धारा		५०			
मठ मन्दिर		१०			
सामाजिक संरचना					
महिला/आमा /अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको समूह		९			
आयआर्जनमा सक्रिय महिला समूह					
निर्णय तहमा भएका महिला		१२			
शैक्षिक अवस्था (म/पु)					

आर्थिक स्रोत					
व्यापार व्यवसाय	पसलहरु	५०			
उद्योग कलकारखाना					
नोकरी					
बचत समूह		९			
विपद् व्यवस्थापन कोष					
ब्याङ्क तथावित्तीय संस्था					
प्राकृतिक स्रोत					
खेतीयोग्यभूमि		७ हे.			
अन्य)					
निजी तालतलैया					
कुवा		६			
नदीनाला		१			
तल तथा पोखरी					
सिँचाइको साधन र स्रोत					
वनजङ्गल (हेक्टर वा रोपनी)		७५०० हे			
खेर गइरहेको जमिन		३ हे			
खेतीगरिने मुख्यबाली					
धान	जेठ असार				
मकै	असार देखि कर्तिक	३०० मे.टन		गोठेमल	लोकल
गहुँ	जेठ असोज	२०० मे.		गोठेमल	
तोरी	कार्तिक जेठ	१४३ मे.		गोठेमल	

तालिका ३२ : चरे गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण

स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच वडा नं ०६....................

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कै
भौतिक स्रोत					
पुल	१ शान्तीनगर भो.पु २ नुनेगौडा भो.पु २ गजार भो.पु ४ सागुरे खोला भो.पु	१ १ १ १	भोलुंगे पुलमा पैदल थात्रा गर्न मात्र सकिने	चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको	
सडक	१ बगैचुला शान्तीनगर ढुंगेनी २ बगैचुला कुमैना गोगनपानी सिम्ती बाहुनपानी रन्तोला ३ बगैचुला धनेडी गिथडा गजार ४ गडुली घोडीलास मथुरे सान्तीनगर ५ गाईघाट कोट मड्ड खाली बुडर ६ गाईघाट कोट भेडखोली आलिताल ७ बगैचुला मस्या ८ गडि सुर्जाटोल बयला ९ बगैचुला लाखी चौमाला १० गोगनपानी गजार ११ गाईघाट मल्लोढुंगानी टुनेपानी मेलखोला सडक	१ १ १ १ १ १ १ १ १ १ १		चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको	
बाँध					
विद्यालय भवन	१ श्री मेलकट्टेश्वर उ.मा.बि चुरे ६ बयला २ श्री जनता मा.बि चुरे ६ शान्तीनगर ३ श्री भगवती मा.बि चुरे ६ कोट ढुंगेनी ४ श्री धौलापहरु प्रा.बि चुरे ६ गिथडा	१ १ १ १		चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको	

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कै
	५ श्री शिद्धबाबा मा.बि चुरे ६ गजार ६ श्री शिद्ध आ.बि चुरे ६ गोगनपानी ७ श्री ग्वासी आ.बि चुरे ६ सिराडी	१ १ १		चलिरहेको चलिरहेको चलिरहेको	
सुरक्षित आवास तथा स्थान					
सामुदायिक चर्पी	गजार चौतारी सार्बजानीक सौचालय	१		चलिरहेको	
सञ्चारका साधन	१ मुवाकोट लतअ टावर चुरे ६ कैलाली २ बबेडी लतअ टावर चुरे ६ कैलाली			चलिरहेको चलिरहेको	
यातायतका साधन	१ चुरे गा.पा को सार्बजानिक एम्बुलेन्स २ मोटरसाईकल ३ ट्याटर ४ जिप				
पूर्वसूचना प्रणाली	१ रेडियो २ टि.भि ३ सामाजिक संजाल फेसवुक				
लाइफ ज्याकेट					
डुङ्गा					
मानव संसधन					
आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	१ ईलाका प्रहरी कार्यालय फल्टुडे चुरे ६ कैलाली				
जिल्ला विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिमप्राप्त जनशक्ति					
तलिम प्राप्त पौडीबाज					
तालिमप्राप्त स्वयंसेवक					

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कै
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	१ महिला स्वयमसेबिका	११			
तलिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	१ पशु सेवा प्राबिधीक चुरे ६ २ कृषि सेवा प्राबिधीक चुरे ६	१ १			
शिक्षक	१ चुरे गा.पा वडा नं. ६ का सम्पुर्ण बिधालयका शिक्षक सिक्षिका संख्या	७६			
कर्मचारी	१ वडा कार्यालय,गोगनपानी स्वाथ्यइकाई र सान्तीनगर स्वाथ्य इकाई जम्मा	११			
स्वयंसेवक					
सिकर्मी					
डकर्मी					
सामाजिक स्रोत					
सामुदायिकभवन	१ वडा कार्यालय २ सामुदायीक बन भवन ३ स्वाथ्य भवन ४ बिधालय ५ प्रहरी चौकी ६ गडि द्वस भवन	१ ८ २ ७ १ १			
पाटी पौवा	१ बगैचुला पार्टी पौवा,गजार चौतार,बयला चौतार,छेडा चौतारा,धर्मसाला चौतारा	५			
खानेपानी वितरण धारा	१ खानेपानी धारा वितरण चुरे ६ भरी	१४			
मठ मन्दिर	१ चुरे ६ वडा भरी सार्बजानिक मनदिर जम्मा	५			
सामाजिक संरचना					
महिला/आमा /अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको समूह	१ आमा समुह २ महिला सन्जाल समुह ३ अपांग समुह	११ १ १			

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कै
आयआर्जनमा सक्रिय महिला समूह	१ लगनसिल महिला समुह	१			
निर्णय तहमा भएका महिला					
शैक्षिक अवस्था (म/पु)					
आर्थिक स्रोत					
व्यापार व्यवसाय					
उद्योगकलकारखाना	१ हाम्रो अचार उधोग चुरे ६ बगैचुला	१			
नोकरी					
बचत समूह	१ सहकारी २ आमा समुह ३ कृषक समरह ४ संघ संस्था	२ ११ ३० २			
विपद् व्यवस्थापन कोष	१ सामुदाईक बन २ वडा कार्यालग	१ १			
ब्याङ्क तथावित्तीय संस्था	१ पौरखी सहकारी संस्था लि. चुरे ६ कैलाली २ लेकबेशी सहकारी संस्था लि. चुरे ६ कैलाली ३ किसान बहुउदेश्यिय सहकारी संस्था लि. चुरे ६ कैलाली	१ १ १			
प्राकृतिक स्रोत					
खेतीयोग्यभूमि	चुरे ६ को खेतीयोग्य जमिन (८०० देखी १००० हे.)				
अन्य)					
निजीतालतलैया	१ सन्बेती ताल २ गिथडा ताल	१ २			
कुवा					

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कै
नदीनाला	चुरे ६ वडा भरी नदि नाला	११			
तालतथापोखरी					
सिँचाइको साधन र स्रोत		११			
वनजङ्गल (हेक्टर वा रोपनी)	चुरे ६ वडा भरि को बनजंगल (३७०० हे.)				
खेर गइरहेको जमिन	चुरे ६ वडा भरि को खेर गईरहेको जमिन (१००० हे.)				
खेतीगरिने मुख्यबाली	**लगाउने समय**	**बालिथन्क्याउने समय**		**प्रयोगगरीने मल**	**बिउको उपलब्धता**
धान	असार,श्रावण	असोज, कार्तिक		कम्पोस्ट मल	स्थानिय
मकै	जेष्ठ	भदौ,असोज		कम्पोस्ट मल	स्थानिय
गहुँ	कार्तीक,मंसिर	चैत्र,बैसाख		कम्पोस्ट मल	स्थानिय
तोरी					

खण्ड ३: दिर्घकालिन सोच तथा नीति

३.१. दिर्घकालिन सोंच :

विपत् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु जन्य जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यलाई संस्थागत गरी विपद् उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्नु यस योजनाको दीर्घकालिन सोच हो । यस योजनाका परिकल्पना, ध्येय, लक्ष्यतथा उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन्।

परिकल्पना :

"समुन्नत तथा विपद उत्थानशिल चुरे गाँउपालिका"

३.२. ध्येय :

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवाय ुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्य गर्न सक्ने चुरे गाँउपालिकाको क्षमता अभिवृद्धि गरी स्थानीय तथा सरकारी निकायको योजनामा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको सवाललाई संस्थागतगर्दै विकासका नियमित योजनाहरुमा मूलप्रवाहीकरण गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्ने यस योजनाको मूल ध्येय रहेको छ ।

३.३.लक्ष्य :

चुरे गाँउपालिकामा रहेका विभिन्न समूह, चुरे गाँउपालिका सञ्जाल तथा सरोकारवालाहरू बिच आपसी समन्वय, सहकार्य र संस्थागत सुशासन प्रवर्धन गर्दै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम व्यवस्थापन लगायतका सम्बन्धित विषयहरूमा समन्वयात्मक र सहयोगी वातावरण सृजना गरी चुरे गाँउपालिका लाई विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल गाँउपालिकाको रूपमा विकास गर्ने यस योजनाको लक्ष्य रहेको छ ।

३.४.उद्देश्यहरू:

यस योजनाका निर्दिष्ट उद्देश्यहरु यस प्रकार रहेका छन्:

१. चुरे गाँउपालिकामा रहेका प्रमुख प्रकोपहरु, संकटासन्न वडाहरु, जोखिमको अवस्था तथा क्षमताहरु पहिचानका साथै विश्लेषण गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन को सवाललाई विकासका कार्यमा मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।

२.स्थानीय तहका नीति तथा विकास कार्यक्रममा सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरीक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, दलित, आदिवासी, जनजाति, प्रकोप प्रभावित, जलवायु जन्य प्रभावितवा सङ्कटासन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरू, जस्ता वर्ग एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी परिभाषित गरेका वर्ग) को समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनलाई संस्थागत गर्न मार्ग प्रशस्त गर्ने ।

३.नेपाल सरकारका विषयगत सरकारी कार्यलयहरु, स्थानीय सरकारहरुका पदाधिकारीहरुलाई विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको सवालमा कार्य गर्न सचेतना अभिवृद्धि र एकवद्ध गर्ने । साथै समुदायमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको सवालमा काम गर्न आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्तिको विकास गरी प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्ने ।

४.जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन, जैविकविविधता संरक्षण, जलाधार व्यवस्थापन र वातावरणीय सवालहरूमा चुरे गाँउपालिका स्तरमा प्रभावकारी रूपमा कार्य गर्न समानुपातिक समावेशी एवं समन्वयात्मक संरचनाको निर्माण गर्ने ।

३.५. नीति तथा रणनीतिहरुः

स्थानीय तहमा रहेका सरकारी, गैरसरकारी, निजी तथा सार्वजनिक निकाय तथा संघ संस्थाहरुसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिहरुको गठन गर्ने तथा उक्त समिति मार्फत समितिका सदस्य तथा पदाधिकारी एवं समुदायका व्यक्तिहरुलाई विपद् तथा जलवायु सम्बन्धी गतिविधिहरुमा सहभागिता गराई क्षमता विकास गराउने यस योजनाको मूल नीति रहेको छ ।

यस योजना कार्यान्वयनका रणनीतिहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्।

स्थानीय तहमा विपद् जोखिम तथा जलवायु अनुकूलन का कार्यक्रमहरुलाई स्थानीय वार्षिक तथा आवधिक विकासका योजनाहरुमा मूलप्रवाहिकरण गर्दै लैजाने ।

योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्रमा थप अध्ययन, अनुसन्धान तथा जानकारी संकलन गर्दै अद्यावधिक गर्ने ।

ज्ञान तथा विश्लेषणको आधारमा कार्यक्रमहरुको प्राथमिकीकरण र कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन आदि सबै प्रक्रियामा समुदायका अति जोखिममा रहेका समूह तथा वर्गको समानुपातिक सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने ।

समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय ज्ञान, सिप, श्रोत र साधनको उपयोग गर्ने ।

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन एवं विपद जोखिम व्यवस्थापनका लाीग स्थानीय स्तरमा अनुकूलन आधुनिक तथा वैज्ञानिक ज्ञान, सिप, प्रबिधि पूर्व सूचना प्रणाली) हरुको प्रदर्शनी तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।

समग्र परिमाणको साझा उद्देश्यका लागि जलाधार क्षेत्र, छिमेकी गाउँपालिका तथा नगरपालिका, जिल्ला, प्रदेश तथा नदी बेसिन प्रणालीमा आधारित कार्यक्रमहरुमा समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।क

खण्ड - ४ : स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना

विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमलाई मूलभूत रूपमा मानव संसाधन तथा संस्थागत विकास योजना, भौतिक पूर्वाधार विकास, प्राकृतिक स्रोत संरक्षण, जीविकोपार्जनमा सुधार, नीतिगत क्षेत्रमा गर्नुपर्ने कार्यहरू तथा विकास कार्यमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका विधिको मूलप्रवाहीकरण गर्ने जस्ता प्रमुख क्रियाकलापलाई आधार मानेर स्थानीय समस्या समाधान गर्ने क्रियाकलापलाई निम्न बमोजिको प्राथमिकीकरण गरिएको छ।

४.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्व तयारी,रोकथाम, अल्पीकरण र अनुकूलनका योजनाहरु

विपद्को सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषणबाट प्राप्त परिणाम बमोजिम अत्याधिक जोखिममा रहेका समुदायका वडामा जोखिम न्यूनीकरणका लागि सञ्चालन गर्नुपर्ने क्रियालापलाई विपद् पहिले गरिने क्रियाकलापको रूपमा प्राथमिकीकरण गरिएको छ। यस चरणमा गर्नु पर्ने कार्यलाई निम्न दुई खण्डमा विभाजन गरी प्राथमिकता निर्धारण गरिएको छ।

४.१.१ नीतिगत व्यवस्था तथा निर्णयः

चुरे गाँउपालिकाले विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यकता अनुसार जिम्मेवारी सहित कार्यदलहरू (जस्तै-समन्वय, सञ्चार तथा पूर्व चेतावनी; खोज तथा उद्धार; राहत व्यवस्थापन तथा पुनःस्थापन; क्षति तथा आवश्यकता विश्लेषण जस्ता कार्यदल) गठन गरिएको छ। त्यसैगरी प्रचलित नेपाल कानुन बमोजिम आवश्यकताको आधारमा नीतिगत निर्णय समेत गरी रणनीतिक कार्यहरू निर्धारण गरी उपयुक्त ढाँचामा उल्लेख गर्नु पर्नेछ।

४.१.२ जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि :

चुरे गाँउपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा विपद् प्रति रहेको अज्ञानता हटाएर जोखिम व्यवस्थापनमा समुदायको सजगता अभिवृद्धि गर्न जनचेतना र क्षमता अभिवृद्धिका कार्यलाई निम्न बमोजिमको अगाडी बढाउने छ।

तालिका ३२ स्जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि क्रियाकलाप

कस	प्रमुख समस्यातथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयअवधि
					आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
१	विपद सम्बन्धी जनचेतनाको अभाव	चुरे गाँउपालिका स्तरमा कम्तिमा ३ दिनको विपद व्यवस्थापन प्रशिक्षक प्रशिक्षण संचालन गर्ने,	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ गापा	२ लाख	गापा, तथा पालिकाका विषयगत शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी संस्थाहरु रेडक्रस	१ वर्ष भित्र
२		प्रशिक्षक प्रशिक्षण प्राप्त व्यक्तिहरुको परिचालनमा पालिकाका ६ वडाका (एक वडाका कम्तिमा २(३ स्थानमा) विपद जोखिम न्यूनीकरण, जलवायू परिवर्तन असर तथा अनुकुलनका उपायहरु, जोखिम सम्बन्धी ज्ञान विद्यालय तथा समुदायलाई अभिमुखिकरण गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ गापा	९ लाख	पालिकाका विषयगत शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	१ वर्ष भित्र
३		विपद व्यवस्थापन सम्वन्धि विभिन्न सुचना, शिक्षा तथा संचारका सामाग्रीको विकास तथा वितरण गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख ५० हजार	पलिकाका विषयगत शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	१ वर्ष भित्र
४		विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि विद्यालय कक्षा संचालन गर्ने गराउने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	गापा, रेडक्रस तथा पालिकाका विषयगत शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु ,रेडक्रस	१ वर्ष भित्र
५		विपद व्यवस्थापन सम्वन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय ,दिवस सबै क्षेत्रमा मनाउन लाई प्रेरित गर्ने	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ गापा	१ लाख ५० हजार	पलिकाका विषयगत शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	नियमित
६	वडा स्तरमा विपद व्यवस्थापन समिति क्षमताको कमी तथा योजना नहुनु ।	चुरे गाँउपालिकालका सबै वडाहरुमा सामुदायीक विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएता पनि किन के का लागि र कसरी भन्ने क्षमता विकासका लागि तालिम तथा कार्यशाला संचालन गर्ने ।	वडा कार्यलय	४ लाख	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	१ वर्ष भित्र
७		वडामा विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना निर्माण गराई वडा सभाबाट अनुमोदन गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।	वडा कार्यालय	१ लाख ५० हजार	स्था.वि.तथा ज.उ मिती/	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	१ वर्ष भित्र

क्रस	प्रमुख समस्यातथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयअवधि
					आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
८		वडाहरुमा प्रकोप, जोखिम तथा संकटासन्नता तथा सुरक्षित स्थानको पहिचान गरी सचेतना अभिवृद्धि गर्ने गराउने ।	वडा कार्यलय	२ लाख	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	१ वर्ष भित्र
९	नीति नियमहरुको प्रचार प्रसारमा कमी	विपद् पूर्व, विपद्को समय र विपद् पश्चात गर्नुपर्ने र यस क्षेत्रका सरोकारवालाहरुको बारेमा सचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	पालिका, जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	१ वर्ष भित्र
१०	नीतिनियम प्रचार प्रसारमा कमी	भवननिर्माण आचार संहिता, सडक सुरक्षा जस्ता विषयमहरुमा सामुदायिक तथा विद्यालय शिक्षा कक्षाको व्यवस्था गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	शहरी विकास डिभिजन, जिल्ला ट्राफिक कार्यालय	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	२ वर्ष
११	भुकम्पीय समस्या	भुकम्पीय सुरक्षाका लागी सचेताना अभियान संचालन गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	शहरी विकास डिभिजन, जिल्ला ट्राफिक कार्यालय	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथागैह सरकारी निकायहरु	१ वर्ष
१२	नीति नियमहरुको प्रचार प्रसारमा कमी	संघिय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानिय तहको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि रहेका नीति, कानून तथा योजनाबारे स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समितिलाई जानकारी मूलक गोष्ठी संचालन गर्ने	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	वडाविपद् व्यवस्थापन समिति	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	१ वर्ष
१३	बस्ती, भौतिक संरचना, स्वास्थ्य संस्था, विद्यालयहरु सुरक्षित स्थानम नहुनु ।	पालिका भित्रका सवै वडाहरु बस्तीहरु तथा नीजि तथा सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरु र विद्यालयहरुको जोखिम नक्सांकन गर्ने र विद्यालय सुरक्षा योजना निर्माण गर्ने	वडा स्तरी विपद व्यवस्थापन समिती शिक्षा शाखा	१ लाख	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ विद्यालय	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	१ वर्ष
१४	समुदाय का व्यक्ति तथा बालवाकिलाहरु विपद्को प्रभावको वारेमा सचेत नहुनु	वडाहरु बस्तीहरु तथा नीजि तथा सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरु र विद्यालयहरुको जोखिम पहिचान, सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने र सोको सचेताना अभिवृद्धि गर्न ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	२ वर्ष

क्रस	प्रमुख समस्यातथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयअवधि
					आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
१५		विपद्को अवस्थामा आवश्यक सुरक्षाका लागी झटपट झोला र कृतिम घटना अभ्यास गराउने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	वडा विपद् व्यवस्थापन सर्मित	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	नियमित
१६		विद्यालय सुरक्षाका लागि प्रत्येक दिन विहीन शत्रको समयमा विपद सम्बन्धीको सन्देश प्रभाव गर्ने ।	वडा विपद् ब्यवस्थापन.समति,		स्थानिय विद्यालय	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	नियमित
१७		औपचारिक तथा अनौपचारिक स्थानिय समूहहरु तथा विद्यार्थीहरुका माध्यमबाट मौसमी सुचना र अपनाउनु पर्ने सजगताको सुचना सम्प्रेषण गर्ने गराउने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, विद्यालय	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	नियमित
१८	विपद समयमा आपतकालीन ज्ञानको अभाव	पालिका सवै वडामा भुकम्प, पहिरो बाढी,, हावाहुरी, आगलागी,चट्यांग, स्वास्थ्य समस्या, लगायतका विपदको समयमा गनपर्ने आपतकालीन पुर्व तयारीका बारेमा सचेतना अभियान सुरु गर्ने र कम्तीमा नियमित कृतिम घटना अभ्यास गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति,	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	प्रत्येकवर्ष
१९	समन्वयको अभाव	जिल्ला स्तरीय विपद समबन्धी सरोकारवाला निकाय संग प्रभावकारी समन्वय संरचना विकास गर्ने	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	जिल्लाविपद् व्यस्वाथापन समिती	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	आवश्यकता अनुसार
२०		विपद् सूचना प्रणाली लाई संस्थागत रुपमा स्थापित गर्ने	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	जिल्ला विपद् व्यस्वाथापन समिती	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	आवश्यकता अनुसार
२१		सुरक्षा निकाय संगको समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	जिल्ला विपद् व्यस्वाथापन समिती	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	आवश्यकता अनुसार

क्रस	प्रमुख समस्यातथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयअवधि
					आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
२२		पालिका स्तरीय सरोकारवाला कार्यालयहरुमा विपद सम्पर्क व्यक्ति तोक्न पहल गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	जिल्ला विपद् व्यस्वाथापन समिती	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	आवश्यकता अनुसार
२३	प्रकोप गत जोखिम सचेतनामा कमी	१) आपतकालिन स्वास्थ्य,भूकम्प, पहिरो, सर्पदंश, सडक दुर्घटना, आगलागी, झाडाापखला, डेन्गु, प्रजनन स्वास्थ्य, सरुवा रोगकाबारेमा पालिकाका सबै वडामा सचेतीकरण गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	जिल्लाविपद् व्यस्थाथापन समिती, नेपाल दुर संञ्चार	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	२ वर्ष
२४		सबै वडा कार्यालय तथा विद्यालयहरुमा आवश्यकताको आधारमा २ थान स्टेचर र २ प्राथामिक उपचार किटको व्यवस्था गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	२ लाख	वडा वि. व्यवस्थापन समिति	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	१ वर्ष
२५		जेव्राक्रसको व्यवस्था, विपद् जन्य सुचनाहरुको होडिङ्ग बोर्ड र सडक सुरुक्षा सचेतना अभियान गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	ट्राफिक कार्यालय	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	२ वर्ष
२६		मदिरा तथा लागू पदार्थ नियन्त्रणका लागी अभियान संचालन गर्ने ।	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	२ लाख	जिल्लाप्रहरी कार्यालय	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	२ वर्ष
२७		विपदको समयमा महिला तथा बालवालिकाहरुलाई र अपाङ्गको संरक्षणलाई प्रथामिकता गर्ने । बालवालिका, किशोर किशोरी र अपाङ्ग मैत्री संरचना निर्माण तथा सामाग्रीको वितरण	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	महिला विकास शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	२ वर्ष
२८		विपद व्यवस्थापनमा सामाजिक समावेशीका आधारमा सबैको अर्थपुर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	सामाजिक विकास शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	२ वर्ष
२९		मौसममा हुन सक्ने परिवर्तन तथा हुन सक्ने विपद्का घटनाहरुका बारेमा अग्रीम जानकारी मार्फत सुरक्षा उपायहरुको अवलम्वनका लागि विद्युतिय सञ्चारको विकास र विस्तार गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	सामाजिक विकास शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	२ वर्ष
३०		घरबाट निस्कने तरल तथा ठोस फोहर व्यवस्थापनका बारेमा सैद्धान्तिक तथा व्यवहारीक ज्ञानको अभिवृद्धि गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	स्वास्थ्य शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	२ वर्ष

क्रस	प्रमुख समस्यातथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयअवधि
					आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
३१		लैगिकतामा आधारित हिंसा रोकथाम तथा न्यनिकरणका लागि सचेतना अभिवृद्धि तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण र कार्यान्वयन सामुदायिक लैगिकतामा आधारित हिंसा रोकथाम, तथा संरक्षण सम्वन्धि सचेतना अभिवृद्धि मनोसामाजिक हेरचाहका गतिविधिहरु आर्थिक सवलीकरण, मनोसामाजिक परामर्श, प्रेषण र कानूनी सहायता समेतको बहु क्षेत्रगत रोकथाम तथा प्रतिकार्य संयन्त्रको विकास र कार्यान्वयन लैगिकतामा आधारित हिंसा तथा संरक्षण को लेखाजोखा मनोसामाजिक सहयोग तथा मनोबिमर्श सेवाप्रदान गर्ने तथा जटिल किसिमको मानसिक स्वास्थ्य समस्या भएकाहरूलाई थप उपचारको लागि प्रेशण गर्ने । स्थानीय स्तरमा महिला सहकारी, लैङ्गिक हिंसा निगरानी समुह, गाउँ बाल संरक्षण समिति आदि समुहको परिचालन गर्न सहयोग गर्ने । संरक्षणसँग सम्बन्धित सन्देश मुलक सामग्री, आदि सूचनातथा सञ्चार (पोष्टर, चेतनामुलका कार्यक्रम को माध्यमबाट प्रवाह गर्ने । जोखिममा रहेका समुह (असाहाय/ बिछोडिएका महिला, बालबालिका अशक्त, अपाङ्ग, बृद्ध आदि) को खोज तथा पुनर्मिलनको लागि सहयोग गर्ने । संरक्षण जाँच सूची सबै क्लष्टरलाई जानकारी गराउने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	१ लाख	महिला विकास शाखा	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	२ वर्ष
३२	सुरक्षित स्थानको वारेमा जानकारी नहुनु	सबै वडामा विद्को समयमा आवश्यक पर्ने आपत्कालिन व्यवस्थापनका लागि सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने, सुरक्षित स्थान प्रयोग सम्बन्धी योजना बनाउने	पालिका	१ लाख	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ तथा रेडक्रस जिल्लाविपद् व्यवस्थान, सुरक्षा निकाय	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	२ वर्ष भित्र
३३		पालिका भित्र विपद प्रतिकार्यका लागी माथी उल्लेखित रणनिती अनुरुप निम्नानुसार कार्यदल गठन गर्ने : समन्वय तथा सूचाना कार्यदल खोज तथा उद्वार कार्यदल	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ पालिका	१० हजास	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समति तथा नेपाल रेडक्रस		१ वर्ष भित्र ।

क्रस	प्रमुख समस्यातथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयअवधि
					आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
		प्राथामिक उपचार कार्यदल क्षति विश्लेषण कार्यदल राहत वितरण तथा व्यवस्थापन कार्यदल कृषि तथा खाद्य सुरक्षा कार्यदल संरक्षण कार्यदल(महिला बालवालिका तथा अपाङ्ग) स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यदल शिक्षाका कार्यदल गैर खाद्य तथा आपतकालीन आवास कार्यदल ।			सोसाइटी		
३४	मापदण्ड विपरीत भवन निर्माण तथा भवन निर्माण आचार संहिता पालना नहुनु ।	भवन निर्माण गर्दा मापदण्ड पुर्‍याउन पहल गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ पालिका	२ लाख	प्राविधिक शाखा, शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यलय		नियमित
३५		भवननिर्माण आचार सहिँता कडा रुपमा पालना गराउन लगाउने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ पालिका	२ लाख	शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यलय		नियमित
३६		सडक मापदण्ड र प्राकृतिक स्रोतको मापदण्ड अनुसार संरचना बने नबनेको नियमित अनुगमन गर्ने गराउने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ पालिका	२ लाख	शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यलय	निर्माण व्यवसायी संघ	नियमित
३७	आपतकालीन अवस्थामा आधारभूत आवश्यका बारेमा सचेतनाको कमी	विपद्का समयमा अति आवश्यक तथा आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि चाहिने सामाग्रीको (आवास, खाध्यान , लता कपडा ,स्वच्छता तथा सरफाई, खानेपानी, स्वास्थ्य र संरक्षण) बारेमा सम्भावित प्रतिकार्यमा संलग्नहुने जनशक्तिलाई अभिमुखिकरण गर्ने तथा सामाग्रीको भण्डार गर्ने गराउने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ पालिका	३ लाख	वडा स्तरीय विपद `व्यवस्थापन समिती कार्यदलहरु,	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह सरकारी निकायहरु	२ वर्ष

४.१.३ जोखिम न्यूनीकरण :

चुरे गाँउपालिका भित्र रहेका बहुप्रकोप गत जोखिम कम गर्न आगामी समयमा संचालन गर्नुपर्ने जोखिम न्यूनिकरणका गतिविधिहरु लाई प्राथमिकताको आधारमा निम्न बमोजिमको खाकामा उल्लेख गरिएको छ । यस योजनाले भूकम्प प्रतिरोधि संरचनाहरुको अवस्थाको लेखाजोखा, सवलीकरण, भूकम्प प्रतिरोधि निर्माण, पहिरो, बाढी तथा जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु, खानेपानी तथा सरसफाई समस्या समाधान, आगलागी नियन्त्रण, जिविकोपार्जन सुधार जस्ता गतिविधहिरुमा बढी जोड दिइएको छ । सडक दुर्घटना तथा खहरे बाढी र न्यीनकरण, विद्यलाय जोखिम न्यूनिकरण जस्ता क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ तसर्थ यस योजनाले ग्रामीण सडक, कल्भर्ट, पुल, पहिरो, बाढी तथा अल्पिकरण, विद्यालयवा अन्य सार्वजनिक भवनको प्रवलीकरण; प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, खोला नाला तटबन्ध जस्ता क्रियाकलापहरू लाई जोड दिएको छ ।

तालिका ३३ स्जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि क्रियाकलाप

प्राथमिकताक्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापन काक्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी		स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				जम्मा बजेट	आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
१	सरकारी भवन तथा विद्यालय भत्काउन सक्ने वडा हरुमा	कम्तिमा १५०० परिवारलाई व्यवस्थापन गर्न सक्ने ३ वटा भुकम्प प्रतिरोधात्मक सुरक्षित आवास केन्द्रको निर्माण ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती,	९० लाख	पालिका	प्रदेश र संघीय सरकार, विकास साझेदार सरकारी तथा गैह्सरकारी निकायहरु	५ वर्ष
		हरेक भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा भुकम्पीय दृष्टिकोण बाट सुरक्षित गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती,				
		भूकम्प प्रतिरोधी निर्माणका लागि दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने (डकर्मी तथा सिकर्मी तालिम ४ वटा)	स्था.वि.तथा ज.उ समिती,	२ लाख			
		सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरुको भूकम्प प्रतिरोधी क्षमताको लेखाजोखा तथा विश्लेषण गरी, आवश्यकता अनुसार सवलीकरण गर्ने ।	स्था.वि.तथा ज.उ समिती,	१ लाख			

प्राथमिकताक्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापन काक्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी		स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				जम्मा बजेट	आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
२	तटबन्धन र ड्याम निर्माण वृक्षारोपण गर्ने	तट्बन्धन र ड्याम निर्माण वृक्षारोपण गर्ने	पालिका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समति		पालिका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समति		२ वर्ष
३		विद्यालय वरिपरी माटो पटानी नदीको छेउमा वृक्षारोपण उच्च धारा निर्माण गर्न	पालिका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समति		पालिका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति		१ वर्ष
४		विद्यालय सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने तटबन्ध निर्माण गर्ने अग्लो बाटो निर्माण	पालिका जिल्लाविपद् व्यवस्थापन समति		पालिका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समति		२ वर्ष
५		व्यवस्थित तटबन्धन हुनुपर्ने, बाढी आउनु भन्दा पहिले पूर्व सूचना प्रणालीमा जोड दिने जनचेतना जगाउने, उचित बसाईको व्यवस्था	पलिका जिल्लाविपद् व्यवस्थापन समति		पालिका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समति		
६		विद्यालयमा चारैतिर पक्की पर्खाल बनाउने माटो पटानी गर्ने	पलिका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समति		पालिका	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समति	३ वर्ष

४.१.४ आपत्कालीन पूर्व तयारी :

चुरे गाँउपालिका भित्र कुनै पनि विपद्को घटना भएमा त्यसको सामना गर्न आवश्यक पर्ने पूर्व तयारीका क्रियाकलापलाई तलको ढाँचामा अनुसार कार्यान्वयन गरिने छ। यसमा आपत्कालीन कोषको स्थापना, खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीको बन्दोबस्त, आपत्कालीन आश्रयस्थलको पहिचान तथा व्यवस्था, प्राथमिक उपचार समग्री, पालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र मानवीय सहयोगका क्षेत्रमा काम गर्ने संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने विधि जस्ता क्रियाकलापहरुलाई प्राथमिकता दिइएको छ जसले

प्रकोप गत पूर्व तयारीका लागि स्रोत, सामाग्री, साधान र व्यस्थापनमा सहयोग पुग्ने देखिन्छ जसले भोलि विपद् परिहालेमा तत्काल प्रतिकार्यका गतिविधिहरु संचालनका लागि प्रभावकारी कार्य गर्दछ र विपद्को प्रभावलाई कम गर्न सहयोग मिल्ने छ ।

तालिका ३४ स्जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि क्रियाकलाप

प्राथमिक ताक्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	अनुमानित बजेट	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	समयअवधि
१	प्रभावितहरुका लागि तत्कालीनआधार भूतआवश्यकता परिपूर्तिको समस्या	गाँउपालिका र वडा स्तरमा आपत्कालिन कोषको स्थापना, परिचालन नीतिको तर्जुमा र आवश्यकता अनुसार कोषको परिचालन तथा व्यवस्थापन	५ लाख	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समति	संघीय तथाप्रदेश सरकार मानविय सहयोग क्षेत्रमा कार्यरत निकायहरु	१ वर्ष (बार्षिक नियमीत)
२	विपद प्रतिकार्यका लागी दक्ष जनशक्तिको अभाव	सुरक्षानिकायका प्रतिकार्य कर्ता बाहेक समुदाय स्तरमा पनि निम्नानुसार संख्यामा दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने : १)पालिकाका सवै वडाको प्रतिनिधित्व (प्रति वडा १२ जना) हुने गरी कम्तीमा १०८ जना सामुदायीक खोज तथा उद्धार कर्ता, १०८ जना प्रथामिक उपचार, क्षती तथा आवश्यकताको लेखाजोखा १०८ र अन्य आपत्कालीन सरसफाई तथा स्वच्छता १०८, खानेपानी व्यवस्थापन १०८ स्वास्थ्य र संरक्षण सम्वन्धि स्वंयम सेवक १०८ समूह तयार गर्ने ।	५ लाख	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/ पालिका	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समति तथा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, अन्य सरोकारवाला निकाय र पालिका को सामाजिक विकास र स्वास्थ्य शाखा	संघीय तथा प्रदेश सरकार मानविय सहयोग क्षेत्रमा कार्यरत निकायहरु	२ वर्ष भित्र
३	विपद् प्रतिकार्य सामाग्री व्यस्थापन तथा राहत भण्डारण नुहन	गाँउालिका तह र सवै वडामा विपद् प्रतिकार्य सामाग्री राख्ने र राहत व्यवस्थापनका लागी पालिकाको उपयुक्त स्थान पहिचान गरी सामाग्री सहित गोदाम घरको व्यस्थापन गर्ने । रणनैतिक स्थानहरुमा आवश्यकताका आधारमा औषधिहरु तथा प्रजनन स्वास्थ्य सामाग्रीको भण्डारण	१ लाख	स्था.वि.तथा ज.उ समिती/	सुरक्षा निकाय र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	संघीय तथा प्रदेश सरकार मानविय सहयोग क्षेत्रमा कार्यरत निकायहरु	१ वर्ष भित्र
४	राहतको आवश्यकता	राहत व्यवस्थापनलाई प्रवाभकारी बनाउने । २) कम्तीमा ५० परिवारका लागी आवश्यक खाद्य तथा	५ लाख	स्था.वि.तथा जलवायू उत्थानशिल समिती	गाँउपालिकाविपद् व्यवस्थापन	संघीय तथाप्रदेश सरकार मानवियसहय	१ वर्ष भित्र

प्राथमिक ताक्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	अनुमानित बजेट	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	समयअवधि
		गैर खाद्य सामाग्री, अस्स्थायी आवास सामाग्री, स्वच्छता तथा सरसफाई सामाग्री, खानेपानी व्यवस्थापन सामाग्री, स्वास्थ्य र संरक्षणका सामाग्रीहरुको भण्डारण			समितितथा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	ोग क्षेत्रमाकार्यरत निकायहरु	
४)	आवासमा क्षेती	आपतकालिन आवास सामाग्रीको व्यवस्था गर्ने	२ लाख	स्था.वि.तथा जलवायू उत्थानशिल समिती	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	संघीय तथाप्रदेश सरकार मानविय सहयोग क्षेत्रमा कार्यरत निकायहरु	२ वर्ष
५)	समन्वयमा समस्या	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा अन्य सरोकारवाला निकाय संग समन्वयका संयन्त्र निर्माण गर्ने		स्था.वि.तथा जलवायू उत्थानशिल समिती	गाँउपालिकाविपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्लाविपद् व्यवस्थापन समिति	नियमित
६)	क्षमता विश्लेषण समस्या	पालिका क्षेत्रभित्र कार्यरत निजी क्षेत्र, उद्योग वाणिज्य संघ,उद्योगी व्यापारीको लागत संकलन गर्ने।	२ लाख	स्था.वि.उ.स,	गाँउपालिकाविपद् व्यवस्थापन समिति	मानविय सहयोग क्षेत्रमा कार्यरत निकायहरु	१ वर्ष भित्र
७	आपत्कालीन आश्रयस्थलको समस्या	पालिकामा भएको सामुदायिक भवन, खुल्ला चौर, अग्लो स्थान, धर्मशाला, मठ मन्दिरहरुको क्षमता विश्लेषण गरी आपत्कालिन आश्रयस्थलको रुपमा विकास प्रचार प्रसार र व्यवस्थापन गर्ने	३ लाख	स्था.वि.उ.स, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकायहरु, सामाजिक अगुवाहरु	संघीय तथा प्रदेश सरकार मानविय सहयोग क्षेत्र मार्यरत निकायहरु	२ वर्ष भित्र

४.२ विपद्को समयका प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू (घटना घटेको दिन देखि ४५ दिन सम्म)

चुरे गाँउपालिका भित्र कुनै पनि समयमा विपद् परेमा प्रभावितहरुको उद्धार, स्वाथ्य सुरक्षा, जीवन रक्षा र सम्पत्ति संरक्षणका लागि आपत्कालीन समयमा गर्नुपर्ने क्रियाकलापलाई तलको ढाँचामा उल्लेख गरिएको छ । यस योजनामा विशेष गरी पूर्वसूचना र चेतावनी प्रवाह गर्ने, हराएकाको खोजी, पीडितको उद्धार, सुरक्षा निकायमा खवर, आपत्कालीन बसोबास र राहत व्यवस्थापनका लागि गर्नुपर्ने कार्य प्रक्रियालाई जोड दिएको छ। निम्नकार्यहरु विपद् प्रतिकार्यको आधारभूत कार्यहरु भएकोले यसैको आधारमा चुरे गाँउपालिकाले पूर्व तयारीका कार्यहरुलाई बढाउने छ । यस प्रक्रिया नेपाल सरकारको विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा अनुसार संचालन गरिने छ ।

तालिका ३५ स्जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि क्रियाकलाप

प्राथमि कताक्र	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	समय अवधि
१	घाइते, मृत्यु, सर्म्पक विच्छेद, भौतिक तथा आर्थिक क्षती, तहस नहस, हतास, त्रासको अवस्था हुन्छ ।	आफु, समुदाय सुरक्षित भए नभएको एकिन गर्ने । समुदाय था स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति र सुरक्षा निकायमा मा खवर गर्ने ।	व्यक्तितथा समुदाय, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानिय सुरक्षा निकाय	पलिकामा विपद व्यवस्थापन समिति	जिल्ला विपद् व्यवसथापन समिति	० देखि १ घण्टा भित्र
२	घाइते, मृत्यु, सर्म्पक विच्छेद, भौतिक तथा आर्थिक क्षतीको अवस्था हुन्छ ।	प्रारम्भिकद्रुत लेखा जोखा गर्ने र सुचना प्रवाह गर्ने, खोज तथा उद्धार तथा प्राथामिक उपचार गर्ने	समुदाय तथा उद्धार कर्ता र प्राथामिक उपचारक	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानिय सुरक्षा निकाय, रेडक्रसका निकायहरु	जिल्ला विपद् व्यवसथापन समिति	० देखि २ घण्टा भित्र
३	घरवार विहिन तथा पारिवारिक सर्म्पक विच्छेद	अस्थाय आवसको व्यवस्थापन गर्ने, प्रभावितहरुलाई सुरक्षित स्थानमा सार्ने ।	स्था.वि तथा ज उ स, पालिका	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थान समिती, नेपाल रेडक्रस, सुरक्षा निकाय	जिल्ला विपद् व्यवसथापन समिति	०-७ घण्टा भित्र
४	मृत शरिरहरु शवको अवस्था ।	मृतकको पहिचान र परिवारलाई हस्तान्तरण	स्था.वि तथा ज उ स, प्रहरीर पालिकाका तालिम प्राप्त कर्मचारी परिचालन	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य शाखा	जिल्ला विपद् व्यवसथापन समिति	०-२४ घण्टा भित्र (अवस्था र आवश्यकता अनुसार)
५	तत्कालिन आहरको समस्या	तयारी खानेकुराहरुको वितरण	स्था.वितथा जउस, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिती	जिल्ला विपद् व्यवसथापन समिति	०-२४ घण्टा भित्र ।
६	मनोवैज्ञानिक असर	मनोसामाजिक सहयोग गर्ने (सवै वडामा मानोसमाजिक विमर्शकर्ता उत्पादन गर्ने)	मनोविमर्श कर्ता परिचालन	महिला तथा बालवालिका शाखा		०-२४ घण्टा भित्र आवश्यकता अनुसार ।
७	भौतिक तथा आर्थिक क्षतीको अवस्था हुन्छ ।	क्षेतिको थप विवरण संकलन गर्ने र राहत वितरण कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने	स्थावि तथा जउस, , वडा विपद् व्यवस्थापन समिति,	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकाय, विषयगत शाखा	मनविय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु	२४ देखि ३ दिन भित्र ।

प्राथमिकताक्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	समय अवधि
८	क्षेतीको यथार्थ विवरण थाहा नहुन	क्षेतीको यथार्थ विवरण संकलन गर्ने प्रभावितहरुको दर्ता तथा लाभान्वित कार्डको वितरण ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिती	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकाय, विषयगत शाखा	मनविय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु	४८ देखि ७ दिन भित्र ।
९	भौतिक संरचानहरुको क्षतीको अवस्था	भौतिक पुर्वाधारको लगत संकलन गर्ने भौतिक क्षेतिको वर्गीकरण मापदण्ड वनाउने ।	पालिका	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकाय, विषयगत शाखा	मनविय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु	४८ देखि १५ दिन भित्र ।
१०	आधारभूत आवश्यकताको परिपूर्तिमा समस्या अभाव	प्रभावितको अवस्था हेरी अस्थायी आवासमा स्थान्तरणर राहत वितरण कार्य (अस्थायी आवास सामाग्री, शर्त सहित तथा शर्त रहित नगद वितरण, खानेपानीको व्यवस्थापन, सरसफाई स्वच्छताको ब्यवस्था, स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्था, संरक्षणको सामाग्री तथा ब्यवस्थापन)	पालिका	गाँउपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकाय, विषयगत शाखा	मनविय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु	४८ देखि १ महिना भित्र (विपद्को प्रभाव र आवश्यकता को आधरमा ३ महिनासम्म)

४.३ विपद् पश्चात्का पुर्नलाभ अर्न्तगत पुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माणका क्रियाकलापहरू

(विपद समयका प्रतिकार्यका कार्यहरु सकिएपछि ३ महिना देखि २ वर्ष सम्म)

योजनाको यस भागमा विपद् भइसकेपछि त्यसबाट परेको प्रभाव र भएको क्षतिको विश्लेषण गरी जनजीवनलाई सामान्य बनाउन, पूर्ण विस्थापित परिवारको पुन:स्थापना गर्न, क्षति ग्रस्त भौतिक संरचनाको मर्मरत-सम्भार तथा पुनर्निर्माण गर्न र भविष्यमा पर्न सक्ने त्यस्तै विपद्को सामना गर्न आवश्यक क्रियाकलापलाई समेटेर निम्न बमोजिमको ढाँचामा क्रियाकलाप उल्लेख गरिएको छ :

तालिका ३६ स्जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि क्रियाकलाप

प्राथमिक ताक्रम	सम्भावित समस्या	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
१	घरहरु निर्माणमा समस्या	विपद्को समयमा घर पुर्ण क्षेती भएको र आफै घर निमाण गर्न नसक्नेहरुको लागी घर पुन:निर्माणमा सहयोग गर्ने ।	पालिका	जिल्ला विप्द व्यवस्थापन समिति, भवन निर्माण कार्यालय	मनविय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु	१ वर्ष भित्र
२	भौतिक पुर्वाधारमा क्षेती	विपद् प्रभावितहरुको सहभागीतामा कामका लागि नगद/श्रमदान मार्फत विपदले विगारेका ग्रामीण सडक, सिचाई कुलो, कल्भर्ट, विद्युत, पुल, आवासिय घर, विद्यालय सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरु आदि मर्मत गर्ने ।	पालिका, स्थानिय विपद व्यवस्थापन समिती	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सरोकारवाला सवै	मनविय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु	२ वर्ष भित्र
३)	प्रभावितको स्वास्थ्य समस्या दिनप्रतिदिन बढदैजानु ।	विपद् प्रभावितहरुको स्वास्थ्य परिक्षणका लागि घुम्ती स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने ।	स्थावि तथा जउ समिती/, स्वास्थ्य शाखा	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, पेशागत स्वास्थ्य संस्था	मानविय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु	समय समयमा आवश्यकताअुनसार
४)	जिविको पार्जनमा समस्या		कृषि तथा व्यवासय शाखा	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सरोकारवाला सवै	मनविय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु	२ वर्ष आवश्यकताअुनसार
५)	संकटासन्न अवस्थामा वृद्धि	विपद् जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरुमा संचालन	स्था.वि. तथा जउ समिती सामाजिक सेवाशाखा	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सरोकार वाला सवै	मनविय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु	२ वर्ष आवश्यकता अुनसार

४.४ गाँउपालिका भित्र रहेका वडाअनुसार योजनाको विवरण

वडानं १ को योजनाको विवरण

क्र.सं.	प्रकोप	क्रियाकलाप	स्थान	अनुमानित वजेट
बाढी पहिरो	तटबन्ध निर्माण तारजाली वाल निर्माण	ठुलीगाड बबेड खोला जालढुंगा , कालाखोला चिनानी जेठेखोला	८ करोड ५० लाख	बाढी पहिरो
खडेरी	बृक्षारोपण तथा सिंचाइ नहर मर्मत	वडा भरि	५ लाख	खडेरी
आगलागि	अग्नी नियन्त्रण रेखा निर्माण तथा अग्नीनियन्त्रण तालिम कार्यक्रम	वडाभरि	५० लाख	आगलागि
कृषि बालीमा लाग्ने रोग	कृषि बालीमा लाग्ने रोग नियन्त्रणका लागि विशेषज्ञबाट तालिम कार्यक्रम तथा रोग विरुद्धको औषधी व्यवस्थापन	घरखेडा , अलाड , पखिर, निगाली	५ लाख	कृषि बालीमा लाग्ने रोग
हावाहुरी	हावाहुरीबाट सुरक्षित कसरी हुन सकिन्छ भन्ने सम्बन्धमा जनचेतना तथा अभिमुखीकरण	वडा नं १ भित्रका सबै बस्तीमा	२ लाख	हावाहुरी
सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना न्युनिकरण गर्न जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सडकको स्तर उन्नती	वडा नं १ भित्रका सबै बस्तीमा	१ करोड	सडक दुर्घटना
भुकम्प	भुकम्पीय जोखिम न्युनिकरणका सम्बन्धमा जनचेतना कार्यक्रम	वडा नं १ भित्रका सबै बस्तीमा	२ लाख	भुकम्प
सर्पडस	सर्पडसको विरुद्धको औषधी व्यवस्थापन जनचेतना तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम	वडा नं १ भित्रका सबै बस्तीमा	५ लाख	सर्पडस

वडा न २

क.सं.	प्रकोप	क्रियाकलाप	स्थान	अनुमानित वजेट
१	बाढी पहिरो	तटबन्ध निर्माण तारजाली वाल निर्माण	खैराला देशना सिरुवारी	१ करोड ५० लाख
२	आगलागि	अग्नी नियन्त्रण रेखा निर्माण तथा अग्नीनियन्त्रण तालिम कार्यक्रम	कडगिरी विसल्का क्षेत्र भित्र	**५० लाख**
३	कृषि बालीमा लाग्ने रोग	कृषि बालीमा लाग्ने रोग नियन्त्रणका लागि विशेषज्ञबाट तालिम कार्यक्रम तथा रोग विरुद्धको औषधी व्यवस्थापन	वडा नं २ भित्रका सबै बस्तीमा	**२० लाख**
४	हावाहुरी	हावाहुरीबाट सुरक्षित कसरी हुन सकिन्छ भन्ने सम्बन्धमा जनचेतना तथा अभिमुखीकरण	वडा नं २ भित्रका सबै बस्तीमा	**२ लाख**
५	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना न्युनिकरण गर्न जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सडकको स्तर उन्नती	वडा नं २ भित्रका सबै बस्तीमा	**१ करोड**
६	भुकम्प	भुकम्पीय जोखिम न्युनिकरणका सम्बन्धमा जनचेतना कार्यक्रम	वडा नं २ भित्रका सबै बस्तीमा	**२ लाख**
७	सर्पडस	सर्पडसको विरुद्धको औषधी व्यवस्थापन जनचेतना तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम	वडा नं २ भित्रका सबै बस्तीमा	**५ लाख**
८		वडा नं २ का टोलहरु १.किडगिरी ३. बसन्तपुर (बुरदेउ) ५.हिंजीरे २ देशाना ४ खैराला ६. सल्लेकाडा		

वडा न ३

क्र स	प्रकोप	क्रियाकलाप	स्थान	अनुमानित वजेट
१	पहिरो	तडबन्ध गर्ने तारजाली लगाउने मेसिनरी वाल	बसर क्षेत्र , भक्तपुर , मस्ये, सहजपुर खोला क्षेत्र	९० लाख
३	हावाहुरी	जनचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने	प्रत्यक टोल टोलमा	२ लाख
४	जनावर आतंक	बृक्षरोपण, तारवार लगाउने पानीपोखरी वनाउन	वडाभरि	२० लाख
५	आगलागि	जनचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने तालिम संचालन	वडाभरि	१ लाख
६	भुकम्प	सुरक्षित घर टहरा वनाउन पहल गर्ने प्रत्येक स्कुलमा कार्यक्रम गर्ने	सबै वडाभरि	१० लाख
७	कृषीवालिमा लाग्ने रोग किरा	औषधी स्प्रेको व्यवस्थागर्ने, कृषि प्राविधिक खटाउने	वडाभरि	१० लाख
८	चट्याङ	जनचेतना जगाउने	वडाभरि	२ लाख
९	सडक दुर्घटना	ट्राफिक नियमको तालिम दिन	विद्यालयहरुमा	१२लाख
१०	पशुमा लाग्ने रोग	औषधी वितरण प्राविधिक खटाउने	वडाभरि	१६ लाख
११	महामारी	जनचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने	वडाभरि स्वयंसेविका परिचालन गर्ने	९० हजार

वडा न ४

क्र.स.	प्रकोप	क्रियाकलाप	स्थान	अनुमानित वजेट
१	वाढी	तट्वन्धको कार्य : जालि लगाई वाढी कटानी वाट रोकथाम तथा पुल पुलेसा कार्य	चुरे ४ का विभिन्न स्थानमा	२० करोड
२	पहिरो	विक्षारोपण,आगलागि नियन्त्रण,तटवन्धन	आवस्यक स्थानमा	६ करोड
४	भुकम्प	माप दण्ड अनुसारका घर टहरा निर्माण गर्ने	वसोवास क्षेत्रमा	३० करोड
५	आगलागी	आगलागि नियन्त्रणका सामाग्रिको पुर्व तयारि गर्ने	वसोवास तथा जंगल क्षेत्र	४० लाख
६	हावाहुरी			
७	चट्याङ			
८	सितलहर	न्यानो लुगा तथा सामाग्री वितरण कार्यक्रम	४ नं. वडा भित्र	१० लाख

वडा न ५

क्र स	प्रकोप	क्रियाकलाप	स्थान	अनुमानित वजेट
१	पहिरो	तडबन्ध गर्ने तारजाली भर्ने	गुणी	१२ लाख
			खोलाकिनार वस्तीहरु	५ लाख
			सिमलगैरा	२० लाख
			जलजला	९ लाख
			ठुलोगडा	६ लाख
			सल्लेरी	१० लाख
३	हावाहुरी	जनचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने	प्रत्यक टोल टोलमा	१लाख
४	जनावर आतंक	बृक्षरोपण, तारवार लगाउने पानीपोखरी वनाउन	जंगल क्षेत्र वरपर	१ करोड ३०लाख
५	आगलागि	जनचेतनामुलक कार्यक्ष तालिम संचालन	जंगल क्षेत्र वरपरका वस्तीहरुमा	१ लाख
६	भुकम्प	सुरक्षित घर टहरा वनाउन पहल गर्ने प्रत्येक स्कुलमा कार्यक्रम गर्ने	सबै वडाभरि	५० लाख
७	कृषीवालिमा लाग्ने रोग किरा	औषधी स्प्रेको व्यवस्थागर्ने, कृषि प्राविधिक खटाउने	वडाभरि डुग्री , जिन्नाडा , सम्देउ , कोटदेवल, रनाडा	१५ लाख
८	चट्याङ	जनचेतना जगाउने अर्थिङ तार जडान	वडाभरि	२ लाख
९	सडक दुर्घटना	ट्राफिक नियमको तालिम दिन	विद्यालयहरुमा	१लाख
१०	पशुमा लाग्ने रोग	औषधी वितरण प्राविधिक खटाउने	वडाभरि	१० लाख

वडा न ६

क्र स	प्रकोप	क्रियाकलाप	स्थान	अनुमानित वजेट
१	बाढी पहिरो	तटबन्ध निर्माण तारजाली वाल निर्माण	गजार गौजाना सिराडी कुमैग तितरे दागड आम्पानी गोगनपानी	१ करोड २ करोड ५० लाख ५० लाख १ करोड ८० लाख १ करोड

२	आगलागि	अग्नी नियन्त्रण रेखा निर्माण तथा अग्नीनियन्त्रण तालिम कार्यक्रम	ज्ंगल छेउछाउ	५० लाख
३	कृषि बालीमा लाग्ने रोग	कृषि बालीमा लाग्ने रोग नियन्त्रणका लागि विशेषज्ञबाट तालिम कार्यक्रम तथा रोग विरुद्धको औषधी व्यवस्थापन	वडा नं ६ भित्रका सबै बस्तीमा	२५ लाख
४	हावाहुरी	हावाहुरीबाट सुरक्षित कसरी हुन सकिन्छ भन्ने सम्बन्धमा जनचेतना तथा अभिमुखीकरण	वडा नं ६ भित्रका सबै बस्तीमा	१लाख ५० हजार
५	सडक दुर्घटना	ट्राफिक नियमको तालिम ट्राफिक चिन्हहरु राख्ने चेतनामुलक तालिम	वडा नं ६ भित्रका सबै बस्तीमा	१०लाख
६	भुकम्प	भुकम्पीय जोखिम न्युनिकरणका सम्बन्धमा जनचेतना कार्यक्रम	वडा नं ६ भित्रका सबै बस्तीमा	१ करोड
७	सर्पडस	सर्पडसको विरुद्धको औषधी व्यवस्थापन जनचेतना तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम	वडा नं ६ भित्रका सबै बस्तीमा	५ लाख
८	पशुमा लाग्ने रोग	औषधी वितरण प्राविधिक खटाउने	सबै टोलमा	३ लाख
९	चट्यांग	जनचेतना कार्यक्रम गर्ने अर्थिङ तारको व्यवस्था गर्ने	सबै टोलमा	४ लाख

खण्ड -५ : स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको समायोजन, कार्यान्वयन तथा अनूगमन ।

५.१ योजना प्रक्रियामा स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्ययोजनाको समायोजन

स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई स्थानिय सरकारका विकास र विषयगत योजनाका साथै स्थानिय सेवा प्रदान गर्ने नीजि तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्नका लागि वडा स्तरमा वडाका प्रतिनिधिहरु संग, गाँउपालिकामा रहेका बहु सरोकार वालाहरु सँग र गाँउपालिका सँग छलफल गरियो । हरेक वडामा गठन भएका वडास्तरिय बिपद् व्यवस्थापन समिति र गाउँपालिकास्तरमा बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति, सामाजिक संस्थाहरु, सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरु स)ग विस्तृत छलफलद्वारा तयार यस योजनालाई गाँउसभामा अनुमोदन एवं पारित गरिनेछ ।

स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कम प्राथमिकताहरुलाई वडास्तर बाटै स्थानिय विकास योजनामा समायोजन गरी गाँउसभामा निर्णय गरी कार्यान्वयन हुनेछन् । यसरी नै गाँउपालिका भित्र काम गर्ने विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुमा यस गाँउपालिकाका समुह र वडाबाट विषयगत कार्यालयहरुको योजनामा पहिचान भएका स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका कार्यलाई समावेश गरि गाँउसभामा पेश गरि कार्यान्वयन गरिनेछ । यसरी नै यस गाँउपालिकामा तयार हुदैं गएको आवधिक योजनामा यस स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथमा समायोजना गरिनेछ । केन्द्रिय स्तरमा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्फत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फत राष्ट्रिय विकास योजनामा समायोजन गरिनेछ ।

५.२ स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको कार्यान्वयन

योजनाको कार्यान्वयनको नेतृत्वमा गाँउपालिका रहनेछ । यस योजनाको सफल कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भुमिकाका लागि गाँउपालिका स्तरमा स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति गठन गरी क्रियाशिल रहनेछ । स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिको कार्यविधि तयार गरि गाँउसभाले कार्यन्वयनका नीतिगत निर्णय गरि कार्यान्वयन गरिनेछ । स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना अन्तरर्गतका कार्यहरुलाई समुदायमा स्थापित भई क्रियाशिल रहेका विद्यमान समुह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरु मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । भौतिक पूर्वाधारका सम्वन्धि कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा आवश्यकता अनुरुप गाँउपालिका कार्यालयका प्राविधिकहरुबाट बिस्तृत लागत अनुमान गर्न सहयोग लिईनेछ । स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनका लागि स्थानिय सहजकर्ताहरुको परिचालन गरिनेछ । यी सहजकर्ताहरुले सामाजिक परिचालनका कार्यहरु र कार्यन्वयनका लागि आवश्यक सहजीकरणका कार्यहरु गर्नेछ । यस्ता सहजकर्ता परिचालन गर्ने संस्थाहरुको क्षमता विकास सहित आवश्यक नियमित र थप सहयोग जलवायु परिवर्तन सम्वन्धि विशिष्ट अनुभव भएका राष्ट्रिय संस्थाहरुबाट हुनेछ । आवश्यकता अनुसार उर्जा तथा वातावरण शाखाबाट नियमित थप सहयोग तथा प्राविधिक सहयोग उपलव्ध हुनेछ । यस योजनामा अन्य

सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरुका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नकालागि गाँउपालिकाले पहल गर्नेछ । बिस्तृत कार्यान्वयन योजना अनुसार सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा स्रोत तथा सेवा जुटाई कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

कार्यक्रम कार्यन्वयन हुनु पुर्व कार्यान्वयनका लागि आवश्यक विस्तृत बजेट तयारी उपभोक्ता समिति, समुह र क्लवहरुसँग सहमति एवं सम्झौता गरि कार्यन्वयन हुनेछ । उक्त कार्यन्वयन गर्ने समितिहरुले कार्यक्रम कार्यान्वयन पूर्व सम्बन्धित लाभाम्वित वर्ग समक्ष विस्तृत योजना तथा बजेट विवरण प्रस्तुत गरिने छ । कार्यक्रम संचालनको क्रममा आय व्ययको विवरण तथा सम्बन्धित अभिलेखहरु पारदर्शिरुपमा राखिनेछ । कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिने छ । साथै गाँउपालिका, सम्बन्धित समूहले स्वअनुगमन मुल्यांकन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरुसंग संयुक्तरुपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मुल्याङ्कन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिनेछ ।

५.३ स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको प्रगति र मुल्याङ्कन

गाँउपालिका तहमा योजना कार्यान्वयनका प्रगति र परिणाम सम्बन्धि प्राप्त सूचना तथा प्रमाणहरुको संकलन र मुल्याङ्कन गर्न गाँउपालिकामा रहेका वहु सरोकारवाला अनुगमन तथा मुल्याङ्कन समितिलाई नै परिचालन गरीनेछ । यसरी नै अनुकुलन कार्यक्रमहरुको कार्यन्वयनमा भएको प्रगतिहरुको समिक्षा नियमित रुपमा गरिनेछ । यसकालागि वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी र समिक्षा गोष्ठी सबै सरोकारवालाहरुको सहभागितामा संचालन गरिनेछ । यसरी नै समितिबाट कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न स्थलगत अनुगमन समेत गरिनेछ । समिक्षा गोष्ठी एवं स्थलगत अनुगमनबाट स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनमा प्राप्त भएका प्रतिफल मुल्याङ्कन गरि सिकाईहरुको आदान प्रदान हुनेछ । यसरी नै समय समयमा जिल्लास्तरमा रहेका संयन्त्रहरुबाट पनि संयुक्त अनुगमन भई प्राविधिक स्तरको पृष्ठपोषण गाँउपालिकालाई प्राप्त हुनेछ । यसका अतिरिक्त अनुकुलन योजना कार्यान्वयन र अनुगमनबाट आएका नतिजा, प्रगति र उपलब्धी जिल्ला र गाँउपालिकामा हुने विभिन्न फोरमहरुमा प्रस्तुत गरि पृष्ठपोषण लिई यस स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

समुदाय तहमा सहभागितात्मक स्वअनुगमन पद्दतीलाई प्राथमिकता दिईनेछ । यसका लागि उपभोक्ता समूह तथा समितिहरुले कार्यक्रमको शुरुवातमा र सपन्न भए पश्चात सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिनेछ । यसरी नै स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयारीको क्रममा तयार गरिएका विभिन्न विधिहरुबाट विश्लेषण गरि तुलनात्मक रुपमा विश्लेषण गरिनेछ । यसरी सहभागितामूलक विपद् तथा जलवायु संम्वेदनशिल सम्मन्नता स्तरीकरण विधिबाट पुन वडास्तरमा घरधुरीहरुको लेखाजोखा गरि तुलानात्मक अध्ययन गरिनेछ । यसबाट समुदाय स्वंयले संकटासन्नताको अवस्था विश्लेषण गर्न सक्नेछन् । यस कार्य स्थानिय सहजकर्ताको सहयोग र सहजीकरणमा हुनेछ ।

अनुगमनका तह	किन ?	कसले ?	कहिले ?	कसरी ?
समुदाय र वडा (क्रियाकलाप तहमा)	स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका कार्यहरुको प्रभावकारी रुपले कार्यान्वयन गर्न तथा पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्न ।	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन समिति, समन्वय समिति ।	हरेक कार्यक्रम संचालन पूर्व, संचालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र	सार्वजनिक सुनुवाई, स्वअनुगमन तथा मुल्याङ्कन, सार्वजनिक ठाँउमा सुचना टाँस गरेर सार्वजनिक लेखा परीक्षण,
गाँउपालिकाको (प्रक्रिया र प्रगति तहमा)	कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न, योजना र प्रगतीका लेखाजोखा गर्न, कार्यक्रमको प्रभावकारीता बृद्धि गर्दै समयमै कार्य सम्पन्न गर्न ।	गाँउपालिका स्तरीय अनुगमन तथा मुल्याङ्कन समिति, विपद् व्यवस्थापन समिति ।	अर्धवार्षिक	समिक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी ।
			नियमित	फोटो तथा घटनाहरुको अध्ययन, फिल्ड अनुगमन ।
			वार्षिक	वार्षिक प्रगती प्रतिवेदन ।
जिल्ला (नतिजा तथा उपलब्धीहरु तहमा)	स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका उपलब्धीहरु र नतिजाहरु सुनिश्चित गर्न, राम्रा अभ्यासहरुको अनुशरण, थप बिस्तार तथा मूलप्रवाहीकरण गर्न ।	जिल्ला समन्वय समिति तथा सहयोगी संस्थाहरु, जिल्ला स्तरीय अनुगमन तथा मुल्याङ्कन समिति र सरोकारवालाहरु ।	अर्धवार्षिक	समिक्षा तथा सेयरिङ्ग गोष्ठी तथा बैठक, अनुगमन ।
			वार्षिक	प्रगति प्रतिवेदन, समिक्षा, सहभागिता मूलक सङ्कटासन्नता विश्लेषण, प्रकाशन ।

खण्ड -६ :वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुगमन योजना

६.१ पृष्ठभूमि

आर्थिक विकास र वातावरण संरक्षण बीचको अन्योन्याश्रित सम्वन्ध बाटै दिगो विकास हुने कुरालाई ध्यानमा राख्दै वातावरणीय ह्रासबाट मानव जाति, जीवजन्तु, वनस्पति, प्रकृति तथा भौतिक वस्तु माथि हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई यथाशक्य कम गरी स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण कायम गर्न र प्राकृतिक स्रोतको समुचित उपयोग र व्यवस्थापनबाट वातावरण संरक्षण गर्ने सम्वन्धमा कानूनि व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, ‘‘वातावरण” भन्नाले प्राकृतिक, सांस्कृतिक र सामाजिक प्रणालीहरु, आर्थिक तथा मानविय क्रियाकलापहरु र यिनका अवयवहरु तथा ती अवयवहरुको बीचको अन्तरक्रिया तथा अन्तर सम्वन्ध सम्झनु पर्छ । नेपालमा बि.स. २०५२ सालमा जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयको स्थापना तथा वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ जारी भएपछि वातावरणमा उल्लेखनीय प्रभाव पार्ने खालका विकास आयोजना कार्यान्वयन गर्नु अगाडी वातावरणीय प्रभाव मूल्याकंन गर्ने व्यवस्था भएको हो । सोही बमोजिम विकास निर्माण तथा सानासाना योजना जसले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष वातावरणमा नकारात्मक असर गर्दछ भने त्यसका लागि समयमा नै व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले यस विपद् तथा जलावायु उत्थानशील योजनमा यसको प्रावधान राखी कार्यान्वयनमा ल्याईएको हो ।

“प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण” भन्नाले कुनै प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा सो प्रस्तावले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने वा नपार्ने, त्यस्तो प्रभावलाई कुनै उपायद्वारा हटाउन वा कम गर्न सकिने वा नसकिने सम्वन्धमा यकीन गर्न तयार गरिने विश्लेषणात्मक अध्ययन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी प्रतिवेदन सम्झनु पर्छ ।

“वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन” भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा सो प्रस्तावले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने वा नपार्ने, त्यस्तो प्रभावलाई कुनै उपायद्वारा हटाउन वा कम गर्न सकिने वा नसकिने सम्वन्धमा यकीन गर्न तयार गरिने विस्तृत अध्ययन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी प्रतिवेदन सम्झनु पर्छ ।

६.२ उद्देश्य

विपद् तथा जलावायु उत्थानशील योजनमा समावेश गरिएका क्रियाकलापहरुलाई वातावरणमैत्री बनाउने उद्देश्यले प्रावधान राखिएको हो । साथै तपसिल बमोजिमका अन्य उद्देश्यहरु रहेका छनः

वातावरण तथा यसको महत्व बारे सचेतना अभिबृद्धि गर्ने ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलावायु परिवर्तन अनुकूलनबाट भौतिक, जैविक, समाजिक, आर्थिक र साँस्कतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावको पहिचान गरी त्यस्ता प्रभावहरुको निराकरण तथा न्यूनीकरण योजना तयार गर्ने ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्रियाकलाप कार्यान्वयन तथा कार्यान्वयनको क्रममा अनुगमन परीक्षण गर्ने ।

वातावरणमैत्री विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजना कार्यान्वयनमा मद्दत पुर्‍याउने ।

६.३ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन

समुदाय स्तरीय स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयारी तथा कार्यन्वयन गर्दा वातावरणीय प्रभावमा पर्न सक्ने नकारात्मक असरहरुलाई आत्मसाथ गरि न्यूनीकरणका उपायहरुको योजना तर्जुमा तथा कार्यन्वयन गरिनेछ । उल्लेखनीय प्रतिकुल प्रभाव पार्ने वा नपार्ने, त्यस्तो प्रभावलाई कुनै उपायद्वारा हटाउन वा कम गर्न सकिने वा नसकिने सम्वन्धमा यकीन गर्न क्रियाकलापहरु कार्यान्वयन गर्नु अगावै विस्तृत अध्ययन गरिनेछ । स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनमा समावेश भएका कुनै पनि क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्नु पूर्ब नै यसले पार्ने भौतिक, जैविक, समाजिक, आर्थिक र साँस्कतिक लगायतका समग्र वातावरणीय प्रभावको अध्ययन गर्ने र योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको अवस्थामा सकारात्मक वातावरणीय प्रभाव अभिबृद्धि गर्ने र नकारात्मक वातावरणीय न्यूनीकरण तथा निराकरण गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने, यसको अनुगमन र वातावरणीय परीक्षण समेतको सुनिश्चितता गर्ने गरिनेछ ।

६.४ फिल्ड अवलोकन तथा वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुगमन योजना

स्थानिय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनामा भएका क्रियाकलापहरु कार्यान्वयन गर्नु अगावै फिल्ड अवलोकन तथा समुदायसगंको छलफलबाट आएका विषय बस्तुहरुलाई समेटि विस्तृत वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुगमन योजना तयार गरि कार्यान्वयन गरिनेछ । त्यसकाल लागि फिल्ड अवलोकन - वातावरणीय विश्लेषण अनुसूची फारमहरु प्रयोग गरिनेछ ।

खण्ड ७ :अनुसूचीहरू

अनुसुची १ :विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिका सदस्यहरुको नामावली

क्रसं।	नाम थर	पद	व.व्य.स . पद	आवद्ध कार्यालय रसंस्था	सम्पर्क नम्बर
१	चक्र बहादुर बोगटी	गाउँपा लका अध्यक्ष	अध्यक्ष	चुरे गाउँपा लका	९८५८४८८०१३
२	धना देवी थापा	गाउँपा लका उपाध्यक्ष	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८४८८०१४
३	प्रमुख प्रशासकीय अ धकृत	प्रमुख प्रशासकीय अ धकृत	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८५४८०१२
४	डम्मर बहादुर संह	१ नं. वडा अध्यक्ष	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८४७७४०१
५	केशव बहादुर साउँद	२ नं. वडा अध्यक्ष	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८४७७४०२
६	खगेन्द्र खडायत	३ नं. वडा अध्यक्ष	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८४७७४०३
७	चन्द्र बहादुर ला मछाने मगर	४ नं. वडा अध्यक्ष	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८४७७४०४
८	वर बहादुर धामी	५ नं. वडा अध्यक्ष	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८४७७४०५
९	प्रेम बहादुर साउँद	६ नं. वडा अध्यक्ष	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८४७७४०६
१०	सामाजिक वकास शाखा प्रमुख	पदेन	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	
११	पूर्वाधार शाखा प्रमुख	पदेन	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	
१२	ईलाका प्रहरी कार्यालय फल्टुडे प्रमुख	पदेन	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८४९०३१२
१३	गोपाल शाह	नेपाली काँग्रेस प्रतिनि ध	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९७४६२६२७८२
१४	नर बहादुर तामाङ	ने.क.पा. एमाले प्रतिनि ध	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८४८५६३६१५
१५	सुनिल बोहरा	रा.स्व.पा. प्रतिनि ध	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८४९५८०३९७
१६	योगेन्द्र बहादुर शाह	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पाट्री प्रतिनि ध	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८४८५११०८०
१७	पुष्कर आचार्य	ने.क.पा. माओवादी	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८६८५३०१३८
१८	सुरेन्द्र खडायत	ए ककृत समाजवादी	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८६५७४९३१६
१९	केशव राज ओझा	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी चुरे	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८६८४४५६०३
२०				चुरे गाउँपा लका	
२१	वपद व्यवस्थापन शाखा प्रमुख	पदेन	सदस्य - स चव	चुरे गाउँपा लका	

गाँउपालिका विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति र सोको काम, कर्तव्य र अधिकारहरु

विपद् पूर्व	विपद्को समय	विपद् पश्चात्
पालिका विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने, वडा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति र कार्यदलहरुलाई सहयोग पुऱ्याउने, समुदायमा आधारित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील सम्बन्धी प्रशिक्षण लिने वा दिने व्यवस्था मिलाउने, विपद् व्यवस्थापनका लागि गाउँस्तरीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील कोषको स्थापना र सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने, विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको लागि वार्षिक बजेट छुट्याउन पहल गर्ने, सबै सरोकारवालाको सहभागितामा विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनमा गर्ने समुदाय स्तरको प्रकोप तथा जलवाय ुजन्य जोखिम नक्सा बनाउने, विकास निर्माणका योजनामा विपद् व्यवस्थापन,जलवायु परिवर्तन अनुकुलन र जोखिम न्यूनीकरणका अवधारणालाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने, गराउने तथा त्यससँग सम्बद्ध कार्य गर्ने विपद तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी जनचेतन तथा क्षमता अभिवृद्धिका कार्य गर्ने, गराउने ।	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा उद्धार, राहत तथा प्रतिकार्यको सहयोग गर्ने, कार्यदललाई आवश्यक सहयोग गर्ने स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति सँग आवश्यक समन्वय गर्ने तथ्यांक संकलनमा सहयोग गर्ने	आपत्कालीन कार्ययोजना, पुन:स्थापना तथा पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने, विपद तथा जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट विस्थापित समुदायलाई पुन:स्थापन गर्न स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिलाई सघाउनु,

अनुसुची २ :योजना तर्जुमा समन्वय समितिका सदस्यहरुको नामावली

क्रसं।	नाम थर	पद	व.यो त.स . पद	आवद्ध कार्यालयरसंस्था	सम्पर्क नम्बर
१	धना देवी थापा	संयोजक	सदस्य	चुरे गाउँपा लका	९८५८४८८०१४
२	डम्मर बहादुर संह	सदस्य	सदस्य	वडा नं. १ को कार्यालय	९८५८४७७४०१
३	केशव बहादुर साउँद	सदस्य	सदस्य	वडा नं. २ को कार्यालय	९८५८४७७४०२
४	खगेन्द्र खडायत	सदस्य	सदस्य	वडा नं. ३ को कार्यालय	९८५८४७७४०३
५	चन्द्र बहादुर ला मछाने मगर	सदस्य	सदस्य	वडा नं. ४ को कार्यालय	९८५८४७७४०४
६	वर बहादुर धामी	सदस्य	सदस्य	वडा नं. ५ को कार्यालय	९८५८४७७४०५
७	प्रेम बहादुर साउँद	सदस्य	सदस्य	वडा नं. ६ को कार्यालय	९८५८४७७४०६

अनुसुची ३ : लैंगिक तथा सामाजिक कार्यदलका सदस्यहरुको नामावली.

क.स	नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.	कैफियत
१	नर बहादुर साउँद	चुरे-२	वडा सदस्य	९८६८५१८१५२	
२	तेज बहादुर बोहरा	चुरे-३	कृषक	९८६९००७२३२	
३	गता देवी सम्सेली मगर	चुरे-१	वडा सदस्य	९८६९९७३१४४	
४	प वत्रा देवी बि.क	चुरे-४	वडा सदस्य	९७४६२६३२८९	
५	दुर्गा सार्की		वडा सदस्य	९८४८६४९५५१	
६	मनिसा बि.क. गौतम	चुरे-५	का.पा. सदस्य	९८६५६०८१६२	

अनुसुची ४ :खोज तथाा उद्धार कार्यदलका सदस्यहरुको नामावली

च	नाम	ठेगाना	पद		कैफियत
१	चक्र बहादुर सजापती	चुरे-२	वडा सदस्य	९८६५९३९२०१	
२	अम्बर बहादुर शाह	चुरे-३	वडा सदस्य	९८४८६२४२९९	
३	हिक्मत बहादुर बोहरा	चुरे-१	वडा सदस्य	९८६०७६१२३३	
४	प्रेम प्रसाद आचार्य	चुरे-४	वडा सदस्य	९८४८६१२७८९	
५	मान बहादुर साउँद	चुरे-६	वडा सदस्य	९८६५९८२९०४	
६	मंगल धामी	चुरे-	५वडा सदस्य	९८६५९१०५१८	

अनुसुची ५ :प्राथमिक उपचार कार्यदल सदस्यहरुको नामावली

क.स	नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.	कैफियत
१	लाली चन्द थारु	चुरे-१	स.अ.हे.व.		
२	बल बहादुर कठरिया	चुरे-२	स्वास्थ्य ईन्चार्ज	९८६५८७३९१२	
३	सुरेन्द्र साहु	चुरे-३	स.अ.हे.व	९८४८४६१५७०	
४	हेमा देवी उपाध्याय	चुरे-४	स.अ.न.मी	९८६५७७५२११	
५	कमान धामी	चुरे-६	वडा सदस्य	९८६०१०७९३७	
६	सागर कार्की	चुरे-५	जनस्वास्थ्य निरिक्षक	९८६३३३८१६२	

अनुसुची ६ :पुर्व चेतावनी प्रणालि कार्यदलका सदस्यहरुको नामावली

क.स	नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.	कैफियत
१	यमुना व.क.	चुरे-३	वडा सदस्य	९८६९८३८५६१	
२	चक्र बहादुर साउद	का.स.	वडा नं. २ को कार्यालय	९८६२४८७८२२	
३	तुलक्षा महता क्षेडाल	चुरे-१	का.पा.सदस्य	९७४९४४१५८४	
४	टेक बहादुर साउँद	चुरे-४	वडा सदस्य	९८६९८६०७९८३३३	
५	सरोजनी धामी	चुरे-६	कार्यापा लका सदस्य	९८६८५९१९४२	
६	भावना देवी खत्री	चुरे-५	वडा सदस्य	९८४७५२३७९३	

अनुसूची ८ : मुख्य सरोकारवालाहरुको नामावली

क्रासं।	कार्यलय र्सघसस्था	विषय क्षेत्र	कार्य क्षेत्र	सम्पर्क व्यक्तिको नाम र पद	सम्पर्क विवरण	कैफियत
१	युनीसेफ नेपाल	वपद व्यवस्थापन	पा लका	नरेश निदाल	९८५८०८५५०८	
२	निडस् नेपाल	बाल संरक्षण, लैं गकता		लक्ष्मी बि.क.	९८४२८७६९७८	
३	फाया नेपाल	स्वास्थ्य		शेर बहादुर बस्नेत	९८५८४२०८५४	
४	इ.डब्लु. प.एन	सामाजिक सुरक्षा , अपाङ्गता तथा बाल संरक्षण		शव शार्की	९८४७९१३१७८	

क्रासं	कार्यलय संघसस्था	विषय क्षेत्र	कार्य क्षेत्र	सम्पर्क व्यक्तिको नाम र पद	सम्पर्क विवरण	कैफियत
५	जि.आई.जेड, ग्रेप परियोजना	कृ ष तथा पशु		गणेश भट्ट	९८४१७६५२५४	
६	स डसी उद्दम परियोजना	उद्दम वकास				
७	रेडक्रस	खज उद्धार तथा जि वकोपार्जन		नरेन्द्र भट्ट	९८५८४२४१३०	

योजना तर्जुमा उपसमितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार

विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिमा पेश गर्ने ।

स्थानीय तहको आवधिक बार्षिक, तथा अन्य योजना तर्जुमा गर्दा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाले निर्धारण गरेका क्रियाकलापहरु लाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।

विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलका लागि मूल समितिसँग नियमित, सम्पर्क, समन्वय, छलफल गर्ने ।

योजना तर्जुमा प्रक्रियमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति र विषयगत विभाग/शाखा, गाउँपालिका, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय स्तरमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी ज्ञान भएका व्यक्तिहरु सहित अन्य सरोकारवाला निकायसँग नियमित समन्वय गरी सुझाव लिने ।

गाउँपालिका तथा वडास्तरमा सञ्चालन गरिने सहभागितामूलक सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका लागि तथ्याङ्क तथा सूचना सङ्कलन गरी विश्लेषण गर्ने ।

योजना तर्जुमा प्रक्रियाको हरेक चरणमा आर्थिक रूपमा पछाडि परेका, विपद्को जोखिममा रहेका तथा अति प्रभावित समूह, विपन्न वर्गका महिला एवं बालबालिका तथा आर्थिक र सामाजिक रूपमा पिछडिएका सबै जातजातिका विपन्न वर्गहरू, ज्येष्ठ नागरिक, दलित, आदिवासी, जनजाति, अल्पसंख्यक, लोपुन्मुख अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, एकल महिला, नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी तोकेका वर्ग एवं समुदायको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने ।

योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा अन्य समितिहरुसँग समन्वय गर्ने ।

कार्यदलको स्वरुप र सदस्यहरुको नामावली अनुसुची ३, ४ , ५ र ६ मा उल्लेखगरिएको छ ।

स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापनको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि निम्नअनुसार कार्यदल गठन गरिएको छ । यस कार्यदलको पदेन सदस्य बाहेक अन्य को कार्यकाल स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ ले तोके अनुसार २ वर्षको हुनेछ । स्थानीय अवश्यकतालाई दृष्टिगत गरी कार्यदलको सङ्ख्याहरु थपघट गर्न सकिनेछ ।

अनुसूची ९ : विपद् प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम

प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाको (IRA) मुख्य उद्धेश्य प्रभावित समुदायको जीवन रक्षा र तत्कालीन क्षति तथा आवश्यकताको पहिचान गरि प्रतिकार्यका लागि आवश्यक तथ्याङ्क संकलन एवं विश्लेषण गर्नु हो । यस फाराम अनुसार संकलित सूचनाले विपद्को प्रारम्भिक चरणमा उपयुक्त निर्णय लिने कार्यका लागि आधार तय गर्नुका साथै विस्तृत रुपमा अतिरिक्त लेखाजोखा गर्नुपर्ने आवश्यकतालाई पहिल्याउने छ ।

यस लेखाजोखा फारमको प्रयोग नेपाल प्रहरी, गाउँपालीका प्रतिनिधि तथा स्थानीय रेडक्रस प्रतिनिधिको संलग्नतामा गरिने छ । आवश्यकता तथा उपलब्धताको आधारमा सर्वेक्षणका लागि मोवाईल एप्लीकेसनको प्रयोग गर्न सकिने छ ।

यस फाराममा उल्लेख गरिएका केही सूचनाहरु प्रभावित क्षेत्रको विपद् पूर्वका घटनासँग सम्वन्धित् छन् । आपत्कालिन अवस्थामा आवश्यक पर्ने महत्वपूर्ण जानकारी प्राप्त गर्न सकिनेछ । सहजै प्राप्त गर्न सकिने सूचनाहरुका लागि विपद् प्रभावित क्षेत्रका उच्च पदस्थानका पदाधिकारीहरु लाई प्रश्न सोध्ने क्रममा धैरै समय न लिनु नै उपयूक्त हुन्छ ।

१. एउटा वडाको लागि एउटा फारम भरिने छ ।
२. लेखाजोखा टोलीबाट विभिन्न सुचना दाताहरुसंगको अन्तरवार्ता तथा प्रभावित क्षेत्रको अवलोकन नगरी फाराम भरिने छ
३ यदि विवादास्पद सुचनाहरु प्राप्तभएको खण्डमा लेखाजोखा टोलीले उपयुक्त विचारका आधारमा फाराम भर्ने छ ।
४. प्रभावित मानिसहरुको संख्याको अनुमान गर्नुहोस् । यी संख्याहरु उक्त क्षेत्रमा आवश्यकताको मात्रा पहिचान गर्न पहिलो सुचकहुनुका साथै निर्णय गर्न महत्वपुर्ण हुने छन् तर यी संख्या पूर्णरुपले वास्तविकन हुन सक्छन् ।
५. तल दिइएका विकल्पहरु नभएमा अन्य भन्ने कलमको अगाडी उल्लेख गर्नुहोला ।

प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment, IRA)

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम (Initial Rapid Assessment, IRA)

१. घटना स्थलको जानकारी

प्रदेशको नाम :	जिल्लाको नाम :	गाउँ/पालिकाको नाम :
वडा नम्बर :	सूचना संकलन मिति (गते/महिना/साल) :	

२. घटना स्थलको वस्तुस्थिति

विपद्को प्रकार	घटना घटेको मिति	घटना घटेको समय

मृतक	बेपत्ता	घाइते	विस्थापित (अनुमानित घरधुरी संख्या) :	प्रभावित (अनुमानित घरधुरी संख्या) :
महिला संख्या :	महिला संख्या :	महिला संख्या :		
पुरुष संख्या :	पुरुष संख्या :	पुरुष संख्या :		
वालवालिका संख्या :	वालवालिका संख्या :	वालवालिका संख्या :		
अन्य संख्या :	अन्य संख्या :	अन्य संख्या :		
जम्मा :	जम्मा :	जम्मा :		

विस्थापितहरु हाल बसिरहेको ठाँउ/संरचना	☐ विद्यालयः संख्या .... ☐ सार्वजनिक भवन संख्या .... ☐ सडक छेउ संख्या .... ☐ वनक्षेत्रः संख्या .... ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने) संख्या	

अहिले प्रभावित स्थान सम्म आवत-जावतको अवस्था	☐ठिक छ ☐कठिन छ ☐वन्द छ	सवारी साधन/यातायात सेवा	☐अवरुद्व भएको ☐अवरुद्व नभएको

संचारको अवस्था	☐अवरुद्वभएको ☐अवरुद्ध नभएको
विधुत	☐अवरुद्ध भएको ☐अवरुद्ध नभएको
संचितखाद्य सामग्री	☐क्षतिभएको (घरधुरी संख्या ....) ☐क्षतिनभएको (घरधुरी संख्या ....)
स्वास्थ्य सेवा	☐सञ्चालनमाभएको (संख्या ....) ☐सञ्चालनमानभएको (संख्या......) तत्काल उपचारका लागि स्थानान्तरण गर्नुपर्ने भएमा, संख्याः .....
संचालनमा भएमा स्वास्थ्य सेवामा अत्यावश्यक प्राथमिक उपचारको लागि आवश्यक औषधी	☐उपलव्ध छ ☐उपलव्ध छैन
बिद्यालय	☐सञ्चालनमा भएको (संख्या) ☐सञ्चालनमा नभएको (संख्या) प्रभावित विद्यार्थीहरुको संख्या ....
खानेपानीको आपूर्ती	☐सुचारु (अवरुद्ध नभएको) (संख्याः ...) ☐अवरुद्ध भएको (संख्याः ...) प्रभावित धरधुरी संख्याः ...)
भौतिक संरचना	
निजी घर	☐पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐आशिंक क्षति (संख्या ....)
सरकारी कार्यालय / भवन	☐पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐आशिंक क्षति (संख्या ....)
कृषिबालीको क्षति	☐क्षति (अनुमानित क्षेत्रफल .... (विघा / रोपनी)
पशु क्षति	☐ (अनुमानित संख्या...........)

अन्यक्षति	☐पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐आशिंकक्षति (संख्या ....)

फोहोर मैला व्यवस्थापनको अवस्था कस्तो छ ?	☐सामान्य छ ☐महामारीको संभावना छ
शौचालयको व्यवस्था छ ?	☐सामान्य ☐थप व्यवस्था गर्नुपर्छ (घरधुरी संख्या ......)

विशेष आवश्यकता ९क्उभअर्फ्ा च्भत्रगचभmभलतo भएका प्रभावितहरुको अनुमानित संख्या	
गभर्वती तथा सुत्केरी महिलाहरुको लागि आवश्यक सामग्रीहरु (डिगनिटीकिट आवश्यक)	☐आवश्यक भएको ☐आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या.............
५ वर्ष सम्मका बालबालिकाको लागि आवश्यक पौष्टिक आहारा तथा सामग्रीहरु	☐आवश्यक भएको ☐आवश्यक नभएको आवश्यकभएअनुमानित संख्या..................
५ वर्ष भन्दा माथिका बालबालिकाको लागिआवश्यक सामग्रीहरु - (जस्तै शैक्षिकतथा वालमैत्री स्थल (ऋजषमि ाचष्भलमथि कउबअभ)	☐आवश्यक भएको ☐आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या..................
ज्येष्ठ नागरिकहरु का लागि आवश्यक सहयोग	☐आवश्यक भएको ☐आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या..................
अपांग भएकाहरु का लागि आवश्यक सहयोग	☐आवश्यक भएको ☐आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या..................
असहाय/विरामीको संख्या	
मौसमको वर्तमान अवस्था कस्तो छ ?	☐सामान्य☐प्रतिकुल

३. हाल सम्म भएको राहत वितरणको अवस्था

राहत वितरण गर्नेतह/संघ-संस्था/निकायको नाम :	
राहत वितरण गरिएका सामग्रीहरुको नाम र परिमाण (पाल, त्रिपाल, चामल, कपडा, भाडाकुडा आदि)	
नगद/राहत वितरण गर्नेतह/संघ-संस्था/निकायको नाम :	
राहत (नगद/राहत सामग्री) पाउने परिवार संख्या :	
राहत (नगद/राहत सामग्री) नपाएका प्रभावित परिवार संख्या :	

४. तत्काल गर्नुपर्ने

स्थानान्तरण गर्न	☐आवश्यक पर्ने संख्या .... ☐आवश्यक नपर्ने	
आवश्यक पर्ने खाद्यान्न तथा गैर खाद्यान्न सामाग्री	☐टेन्ट संख्या...... ☐त्रिपाल संख्या..... ☐म्याट्रिक्स संख्या........	☐खाद्यान्न (दाल, चामल, नून, तेल) परिमाण............कति जना

	☐कम्वल संख्या…… ☐कपडा संख्या……… ☐भाडाकुँडा संख्या…… ☐तयारी खाना (दालमोठ, चिउरा, भुजा, चाउचाउ, विस्कुट कतिजना)	☐पिउने पानी………… ☐अन्य……………

प्रभावित क्षेत्रमा कुनै अवाञ्छित गतिविधि (लैङ्गिक हंसा, यौन हिंसा, चोरी, लुटपाट)	☐भएको ☐नभएको ☐भए प्रभावित व्यक्तिको अनुमानित संख्या
राहतका लागि नगद सहयोग गर्न सकिने अवस्था छ छैन	☐छ ☐छैन

५.घटनाको सूचना संकलन कार्यमा खटिएकाको विवरण

क्र.सं.	नाम, थर :	पद /संस्था :	सम्पर्क नम्बर :	टोलि नेताको नामः	सूचना संकलन गरेको समयावधि (मिति र समय)	हस्ताक्षर
१.						
२.						
३.						

६. फारम भर्दा ध्यानदिनुपर्ने कुराहरु

एउटा घटना/वडाको लागि एउटा लेखाजोखा फारमको प्रयोग गरिने छ।

विपद् भएको २४ घण्टा भित्र गाउँपालिका, नेपालप्रहरी तथा स्थानीय रेडक्रसका प्रतिनिधि रहेको (लेखाजोखा) टोलीले फारम भर्नुपर्ने छ।

टोलीले प्रभावित क्षेत्रको अवलोकन गरी सकेसम्म प्राथामिक सूचना संकलन गर्नुपर्ने छ। द्धितिय सूचनाका लागि घटनाका जानकारसंग अन्तरवार्ता लिइ सूचना संकलन गर्नुपर्ने छ।

प्राप्त सूचनामा द्धिविधा भएमा टोलीले छलफल गरी अवस्थाका आधारमा अनुमानित विवरण फारममा भर्नुपर्ने छ।

माथि उल्लिखित विकल्प बाहेक अन्य कुरा भर्नुपर्ने भए टोलीले भर्न सक्ने छ।

अनुसुची १०: फिल्ड अवलोकन - वातावरणीय विश्लेषण रुजुसूची

क्रियाकलाप :
क्रियाकलाप : कार्यान्वयन स्थलः .... (वडा, पालिका, जिल्ला)
मिति : ....
तयार पर्ने व्यक्ति : ....(नाम, साझेदार संस्थाको नाम)

क्र. सं.	वातावरणीय तथा सामाजिक प्रभाव क्षेत्र	सम्भावित प्रभाव	समय अवधि (अल्प, मध्य वा दिर्घकालीन) (अल्पकालीन ५ वर्ष, मध्यम १५ वर्ष, दीर्घकालीन २० वर्ष)	परिमाण (सिमित वा विस्तारित)	प्रभावको संभाव्यता (न्यून, मध्ययम वा उच्च)	न्युनीकरण (सम्भव छ, आवश्यक छैन, गर्नु पर्ने)
१.	मानविय					
२.	जैविक विविधता					
३.	हावा र पानी					
४.	पानी/सिमसार					
५.	पारिस्थितिकीय प्रणाली/क्रियाशीलता					
६.	भौतिक पूर्वाधार					
७.	लैङ्गिक तथा सामाजिक पक्षहरु, आदीवासीको अधिकार					
८.	अन्य अप्रत्यक्ष/कारक प्रभाव (Indirect /Secondary Impacts)					

अनुसुची ११: वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुगमन योजना

क्र.सं.	सम्भावित वातावरणीय तथा सामाजिक प्रभाव क्षेत्र	न्यूनीकरणका लागि गरिने ठोस कार्यहरु	न्यूनीकरण कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार व्यक्ति, भूमिका र समय	प्रभावकारी न्यूनीकरण भएको प्रमाणित गर्ने माध्यम	न्यूनीकरण कार्यान्वयन अनुगमनका लागि जिम्मेवार व्यक्ति, भूमिका र समय	कैफियत

सहयोगी साझेदार संस्थाहरु

स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानसिल समिति

चुरे गाँउपालिका,

कैलाली